BISERI POSLANIKOVE A.S. MUDROSTI

Trideset četiri hadisa s komentarom

Izbor, prevod i komentar
Mustafa Hadžić

Mustafa Hadžić
BISERI POSLANIKOVE A.S. MUDROSTI

Izdavač: BZK “PREPOROD” Zenica

Za izdavača: dipl. ing. Ferid Tabaković

Recenzenti: prof. Muharem Omerdić
prof. Salih Trako

Lektor: prof. Hazema Ništović

Korektor: Šeherzada Prelić

DTP: Vahdet Drino

Naslovna strana: Vahdet Drino

Štampa: Grafika “Bračković”

Tiraž: 1.000

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

UDK 297.137

BISERI Poslanikove a.s. mudrosti :
(tridesetčetiri hadisa s komentarom) / izbor,
prijevod i komentar Mustafa Hadžić, - Zenica : BZK
Preporod, 1999. – 225 str. : 25 cm

Bibliografske i druge bilješke uz tekst

ISBN 9958-9452-3-1
1. Hadžić, Mustafa
COBISS/BIH-ID 6867206

Mišljenjem ministarstva za obrazovanje nauku, kulturu i sport, broj: 02-15-4087/99 Biseri Poslanikove a.s. mudrosti oslobođena je plaćanja poreza na promet proizvoda i usluga.

Mustafa Hadžić

BISERI

Poslanikove a.s. mudrosti

(tridesetčetiri hadisa s komentarom)

Zenica, 1999.

BISERI POSLANIKOVE A.S. MUDROSTI
(Tridesetčetiri hadisa sa komentarom)

Izbor, prijevod i komentar: Mustafa Hadžić

Sveska "Biseri Poslanikove a.s., mudrosti", predstavlja tridesetčetiri Poslanikove izreke sa znalačkim izborom, razumjevanjem i komentarom Mustafe Hadžića, teologa i porfesora Medrese Osman ef. Redžović, Veliko Čajno - Visoko.

Prevodilačkim radom prof. Mustafa Hadžić se i ranije javljao na prostoru BiH, prevodeći tekstove teološkog i kulturološkog žanra sa arapskog na bosanski. Njegov stil je pitak, razumljiv i jednostavnošću raskošan, vjeran tradicionalnom iskazu dragom duši bosanskog čovjeka. Hadžić je po svome odnosu prema tekstu Poslanikovih hadisa sakupljenih u knjizi Biseri Poslanikove a.s., mudrosti, koje prevodi i komentariše na krajnje odgovoran a prema čitaocu do kraja otvoren i razumljiv način.

Hadžićev komentar Poslanikovih hadisa sakupljenih u ovoj knjizi prati autoritativan komentar i tumačenje i snažno proširuje informaciju i saznanja o onome što je Poslanik kanio kazati, a velikom broju čitalaca bi bilo nedostupno.

Nije nam namjera da ovdje ulazimo u stručnu analizu ni teksta ni prevoda, s obzirom da je djelo Biseri Poslanikove a.s., mudrosti prevashodno koncepcijski tako znalački situiran da predstavlja hrabar naučni iskorak profesora Mustafe Hadžića, koji će obogatiti ukupnu literaturu koja je objavljena na bosanskom jeziku.

Svesrdno, iz tih razloga, preporučujem izdavanje rukopisa Biseri Poslanikove a.s., mudrosti, u izboru, prijevodu i komentaru profesora Mustafe Hadžića. kako bi ona čim prije došla u ruke čitalaca.

Sarajevo, 18. Augusta 1999. god.

Muharem Omerdić

BISERI POSLANIKOVE A.S. MUDROSTI
(Tridesetčetiri hadisa sa komentarom)

Izbor, prijevod i komentar: Mustafa Hadžić

Na inicijativu prof. Mustafe Hadžića da pregledam i izvršim recenziju štiva "**Biseri Poslanikove** a.s. **mudrosti**", dajem sljedeće mišljenje:

Knjiga obrađuje tridesetčetiri hadisa koji mogu biti veoma interesnatno štivo za čitaoca, a posebno za učenike medresa, imame, hatibe ...

Teme koje obrađuju ovi hadis su raznovrsne i predstavljaju Islam kao jedan univerzalni sistem života koji njegove sljedbenike uvijek vodi ka napretku i prosperitetu. Način komentra hadisa koje je obradio prof. Hadžić je specifičan jer na veoma jednostavan i prihvatljiv način. Poslanikove a.s. izreke predstavlja kao modus za rješavanje aktuelnih problema muslimanskog ummeta, a svakako i cijelog čovječanstva.

Nije mi namjera da ulazim u stručnu analizu ni teksta i prevoda, s obzirom da djelo "**Biseri** Poslanikove a.s. **mudrosti**" predstavlja hrabar naučni iskorak mladog profesora koji će obogatiti ukupnu literaturu ovakve vrste objavljene na bosanskom jeziku.

Zbog toga, preporučujem izdavanje knjige "**Biseri** Poslanikove a.s. **mudrosti**", u izboru, prevodu i komentaru prof. Mustafe Hadžića u izdanju BZK "Preporod" Zenica, kako bi što prije ova knjiga ugledala svjetlo dana.

Visoko, 18. August 1999. god.

Prof. Salih Trako

UVOD

Hvaljen neka je Allah koji nas je na pravi put uputio, i obasuo nas blagodatima i milošću Svojom. Neka je salavat i selam na Njegova Poslanika Muhammeda s.a.v.s. koga je On poslao sa uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera, filozofija, ubjeđenja, tradicija i naslijeđenih običaja, makar to ne bilo drago i ne dopadalo se nevjernicima, mnogobošcima, silnicima i munaficima.

Mi muslimani Bošnjaci nalazimo se na krhkoj, vremenom oslabljenoj lađi, na nemirnom moru života, sa svih strana nas okružuju i prijete ogromni talasi, snažni orkani i bure fizičkog istrebljenja, kulturne asimilacije i međusobne fitne, sumnje i tako svakog momenta nas mogu survati i potopiti u more i provaliju nestanka. Uzvišeni Allah nam poručuje u Svojoj Mudroj Knjizi:

„O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste se spasili!"[1]

„O vjernici, Allaha se bojte i nastojte da Mu se umilite i na putu Njegovu se borite da biste postigli što želite."[2]

Ova knjiga neka bude skromni doprinos osvješćenju muslimana, ispravnom shvatanju vjere kao univerzalnog sistema života a posebno razumjevanju sunneta i hadisa, izvlačenju i uzimanju propisa iz njih daleko od mezhepskih razilaženja, prihvatanju mudrosti i poruka koje u sebi hadisi nose, makar se to i ne dopadalo onima koji Islam koriste kao sredstvo za ostvarivanje svojih ličnih ciljeva, niti onima koji su neke „alime" prihvatili kao svece, a njihove riječi kao svetinju i tako zavode ljude, često im govoreći laž na Allahova Poslanika s.a.v.s. Također ovaj način shvatanja sunneta neće se dopasti niti onima koji za sebe kažu da jedino oni ispravno slijede sunnet Poslanikov, slijedeći samo neke njegove 'vanjske forme' a uistinu su daleko od pravog shvatanja i slijeđenja sunneta i njegove univerzalnosti koji skupa sa Kur'anom treba da vode muslimane ka napredku i prosperitetu u svim aspektima njihova života, a ne nazadku i zaostalosti. Sasvim je sigurno da se ovakvo shvatanje Islama i njegovih disciplina neće dopasti onima koji za svog vodiča u životu uzimaju naslijeđene običaje i tradiciju koji su tokom nevjerničkog vladanja nad

---

[1] Sura Ali Imran, ajet 200.

[2] Sura El-Maide, ajet 35

[illegible] poprimili mnogo od stranih neislamskih elemenata, a koji se, u [illegible] kose sa izvornim islamskim učenjem. O takvim Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

„A kad im se govori: 'Slijędite ono što vam Allah objavljuje!' - odgovaraju: 'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.' Zar i onda kad ih šejtan poziva na patnju u ognju?!' [3]

A kada im se kaže: „Pristupite onome što Allah objavljuje svom Poslaniku!' oni odgovaraju: 'Dovoljno nam je ono što smo od predaka svojih zapamtili. 'Zar i ako preci njihovi nisu ništa znali i ako nisu na pravom putu bili?!' O vjernici, brinite se o sebi; ako ste na pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao! Allahu ćete se svi vratiti i On će vas obavijestiti o onome što ste radili." [4]

Ova knjiga može poslužiti kao pomoćni priručnik učenicima medresa i studentima koji izučavaju hadis kao islamsku znanost. Istovremeno imamima i hatibima može biti dobar materijal za pripremanje hutbi i predavanja. Svakom muslimanu, koji želi na lahak i pristupačan način dokučiti mudrost Poslanikovih a.s. izreka i postupaka, može biti interesantno čitalačko štivo.

Neophodno je spomenuti da je ova knjiga kombinacija prijevoda komentara hadisa sa arapskog jezika i ličnog komentara koji je aktuelan za ovo vrijeme i prostor. Svi hadisi koji su obrađeni uglavnom su preuzeti iz djela 'El-hadisu-n-Nebeviju-š-šerifu' autora dr. Šeref el- Kudata.

Molim Uzvišenog Allaha da ovaj posao učini iskrenim, radi Njega i da ga primi u to ime i da sve nas učini od onih iskrenih Njegovih robova koji će kroz svoju praksu nositi istinu i nur Kur'ana i sunneta i tako obezbijediti sebi garant opstanka na ovim prostorima, te da nas Svojom milošću uvede u Džennet !!!

Visoko 18.08.1999. god.

---

3 Sura Lukman, ajet 21.

4 Sura El-Maideh, ajet 104, 105.

PRVI HADIS

Djela se vrednuju prema nijetima

الْحَدِيثُ الأَوَّلُ

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِي حَفْصٍ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضي الله عنه قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ:
"إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ. وَ إِنَّمَا لِكُلِّ امْرِىءٍ مَا نَوَى. فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَ رَسُولِهِ
فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَ رَسُولِهِ، وَ مَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوِ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى
مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ". (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ)

Od Omera r.a. se prenosi da je rekao: „Čuo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. kako kaže: „Djela se vrednuju prema nijetima, i svakom čovjeku pripada ono što je nanijetio. Pa, ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika, njegova hidžra je radi Allaha i Njegova Poslanika. A ko učini hidžru radi dunjalučkih ciljeva, da bi ih postigao, ili radi žene da bi se oženio, njegova hidžra pripada onome radi čega ju je učinio." [1]

Ovaj hadis spada u one hadise kojima islamska ulema pridaje veliku važnost. On govori o „ihlasu", istinskoj predanosti, bez koje Uzvišeni Allah ne prima ni jedno djelo. To znači da je istinska predanost osnovni šart-uvjet da bi određeno djelo bilo primljeno kod Allaha dž.š.

Važnost hadisa

Islamska ulema pridaje veliku važnost ovom hadisu. Neki smatraju da je on trećina Islama. To je zbog toga što čovjek zarađuje grijeh ili nagradu kroz jednu od tri stvari: svojim srcem, svojim jezikom i pokretima dijelova tijela (ruku, nogu i glave). Ovaj hadis ukazuje na jednu od ove tri stvari, pa kao da je to trećina Islama.

Neka ulema smatra da je ovaj hadis pola Islama, i to zbog toga što su uvidjeli da se Islam sastoji od dva dijela: skrivenih djela, a to je posao srca i vidljivih djela (aktivnosti), a to je manifestovanje jezikom i ostalim vanjskim organima. Uvidjeli su da ovaj hadis ukazuje na aktivnost srca, a to je jedan od dva dijela i on je polovina Islama.

---

[1] Bilježi: Imam Buhari u "Sahihu" 1/9, had. br. 1.
Imam Muslim u "Sahihu" 3/1515, Kitabul- imare, had. br. 1907.

I zbog toga je većina uleme stavila ovaj hadis na početak svojih knjiga, **kao** što je uradio Imam Buhari u svom „Sahihu", ukazujući ulemi i onima **koji** traže pravo znanje, na potrebu istinskog, čistog nijeta u tome, i to samo **u ime** Uzvišenog Allaha.

Doista, djela se vrednuju prema nijetima

Kod Uzvišenog Allaha nisu ispravna djela i ne primaju se ako nisu s nijetom. Ovo je mišljenje većine islamskih učenjaka.

Jedan od četiri mezheba[2] se razilazi o ovim pitanjima,od preostala tri, samo u onim djelima koja su tzv. „sredstva". Oni su podijelili djela na dvije vrste, i to:

a) „مقاصد – mekasid" - glavne Allahove odredbe kao što su : namaz, post, zekat i hadždž ,

b) „وسائل – vesail" - sredstva, kao što su : abdest. gusul, (uvjeti za namaz).

Na osnovu ovoga, ovaj mezheb smatra da „vesail" djela vrijede i ispravna su bez nijeta, dok su glavne Allahove odredbe, ukoliko im ne prethodi nijet, neispravne oslanjajući se na ovo tumačenje oni smatraju da je „gusul", zbog džunupluka ispravan i u onom slučaju kada se čovjek okupa s namjerom da bi se rashladio ili očistio od znoja i prljavštine. Ili s namjerom da se okupa u rijeci ili bazenu, nemajući pri tome nijet da se okupa zbog džunupluka. Dok ostali mezhebi smatraju da je obavezno ponovno kupanje i to sa nijetom čišćenja od džunupluka. Isti slučaj je i sa abdestom.

A što se tiče „mekasid" djela, tj. glavnih Allahovih odredbi, sva se ulema slaže u tome da ta djela nisu ispravna ukoliko im ne prethodi nijet. Pitanje nagrade za ova djela svi mezhebi tumače isto. Tako i pravnici ovog mezheba smatraju da nema nagrade ni za mekasid, a ni za vesail djelo, ukoliko mu ne prethodi nijet, što znači da ispravnost „vesail" djela (bez nijeta), ne povlači za sobom automatski i nagradu.

Riječ „ أعمال - djela" spomenuta u hadisu obuhvata samo „šeriatski dozvoljena djela", potpuno isključujući harame i mekruhe. I doista, ukoliko **farz**, **sunnet** ili mendub djelo prati čist nijet, nagrada za ta djela je veća. A **ukoliko** čist nijet prati mubah djelo (tj. djelo koje nije naređeno a niti **zabranjeno**), to djelo postaje ibadet i za njegovo izvršavanje slijedi nagrada

---

[2] Hanefijski mezheb

od Allaha dž.š., kao npr.: da osoba jede ili spava da bi se pripremila za izvršavanje vadžiba poput posta i džihada.

Ako je, međutim, haram ili mekruh djelo popraćeno dobrim nijetom, taj nijet ne mijenja propis (prirodu) tog djela, što znači, da i pored dobrog nijeta haram djelo ostaje haram, a mekruh djelo ostaje mekruh.

Zbog toga nije dozvoljeno čovjeku da ukrade sa nijetom da udijeli sadaku siromašnima, ili da sjedi sa onima koji piju alkohol, želeći da ih time ne otjera od Islama. Ili da učini grijeh sa dokazom da se time želi približiti griješnicima, ne bi li se okrenuli Islamu. Nije dozvoljeno ni gledanje u haram stvari (gledanje u žene) sa namjerom razmišljanja o ljepoti stvaranja Uzvišenog Allaha dž.š.

Sve su ovo šejtanski putevi, kojima idu neznalice i osobe iskrivljenih shvatanja u stvarima vjere, to su lažni putevi, kojima se povode njihova srca.

Poslije svega ovoga možemo zaključiti da su za primanje djela neophodne dvije stvari, i ukoliko izostane jedna od njih, djelo nije primljeno. To su:

a) da djelo bude šeriatski dozvoljeno, tj. da bude farz, sunnet, mendub ili mubah;

b) da bude nijet dobar i ispravan.

I ovo je pravo značenje hadisa Allahova Poslanika s.a.v.s.:

"إِنَّ اللهَ لاَ يَنْظُرُ إِلَى صُوَرِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ وَ لَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَ أَعْمَالِكُمْ"

„Zaista Allah ne gleda u izglede vaše i imetke vaše, nego Allah gleda u srca vaša i djela vaša."[3]

Djelo se prima uz dva šarta

Pod djelima se podrazumijeva vanjsko ispoljavanje i manifestovanje jezikom i ostalim dijelovima tijela, u ovom hadisu se ne ulazi u unutarnje, srčane manifestacije, to nam razjašnjava pravilo: „Nije ispravan govor bez nijeta, i nije ispravno djelo bez nijeta." Međutim, nije ispravno reći: „Nije ispravan nijet bez nijeta, jer u tom slučaju postavili smo stvar (u ovom slučaju nijet) samoj sebi šart. Vanjskim manifestovanjem nekog djela nekada počinilac njime želi nešto sasvim drugo nego što je vidljivo ljudima. Isti slučaj je i sa govorom.

A što se tiče nijeta, tu postoji samo jedan oblik: dobro ili zlo, zbog toga što nijet, u osnovi, nije vidljiv i dostupan drugim ljudima.

---

[3] Bilježi Imam Muslim u "Sahihu", 4/1987, Kitabul- birr, had. br. 2564.

Nijet je taj koji razdvaja i odlikuje (djelo počinjeno iz pobožnosti ili iz **običaja) pobožnost** od običaja. Na primjer ko sjedi u džamiji da bi se **odmorio**, za to sjedenje nema nikakva sevapa. Dok onaj musliman koji sjedi **u** džamiji s nijetom osamljivanja, ili iščekivanja namaza, on je, u tom **slučaju**, svo to vrijeme proveo u ibadetu Uzvišenom Allahu. Kao što vidimo, djelo, u osnovi, je jedno, a nijet je taj koji razdvaja ova dva postupka i odlikuje jedno nad drugim.

Vrste nijetova

a) Nijet, da se učini neko djelo isključivo radi Uzvišenog Allaha. Ovo se zove ihlas (istinska predanost) i nagrada za nju je velika.

b) Učiniti neko djelo isključivo radi ljudi. Ovo je pretvaranje i za takvo djelo nema nikakve nagrade. Naprimjer, ko klanja samo da bi ga ljudi vidjeli. Uistinu, takva osoba je licemjer, jer sav njegov namaz je radi ljudi, on je neispravan i nikada neće biti primljen u dobra djela kod Uzvišenog Allaha.

Musliman koji klanja redovno, ali kada je sam, njegovi namazi su kratki i brzo ih klanja, a kada je među ljudima, odulji svoj namaz, tada je njegov namaz radi Uzvišenog Allaha, a duljenje namaza nije radi Allaha. U tom slučaju spada sa njega farz i ima sevap za namaz koji klanja sam, a oduljivanje namaza je radi ljudi i zato nema nikakvu nagradu.

c) Dvojnost u nijetu ili spajanje između dva nijeta:

Ovom vrstom nijeta čovjek, svojim djelom, želi postići pokornost Uzvišenom Allahu, a ujedno i neku dunjalučku dobit. Činjenica je da se ovakav dvojni (spojeni) nijet dijeli na dva načina:

* da drugi nijet bude šeriatski dozvoljen;

* da drugi nijet ne bude šeriatski dozvoljen;

Pa ukoliko drugi nijet ne bude šeriatski dozvoljen, djelo nije primljeno, kao npr. ko klanja radi Allaha i radi ljudi, ovo je spoj djela radi Allaha i licemjerstva, a licemjerstvo je zabranjeno. Djelo ovakve vrste je neispravno i nije primljeno kod Uzvišenog Allaha.

A ukoliko drugi nijet bude šeriatski dozvoljen, kao npr. ko želi obaviti hadždž, a ujedno i halal trgovati, ili želi se boriti u ime Allaha, a ujedno se bori i radi dobiti ratnog plijena, ili želi postiti, a ujedno želi mršavljenje, djelo je primljeno, ali je nagrada smanjena, shodno nijetu koji nije u ime Allaha. Pa čiji nijet za hadž bude 70 %, a njegov nijet za halal trgovinu bude 30 %, tada će imati 70 % od nagrade za hadž, a tako je i sa ostalim primjerima.

A ukoliko i drugi nijet, za jedno djelo, bude u ime Allaha, tada će mu pripasti potpuna nagrada i sevap.

Uzmimo primjer učenika ili studenta koji uči da bi stekao diplomu. Ali, zbog čega on tu diplomu želi? Studenti se u tome dijele na više vrsta:

a) Neki od njih žele diplomu da bi se ponosili i oholili njome pred ljudima. Ovaj nijet je šeriatski neispravan i za njihovo učenje i trud uopće nemaju nikakvu nagradu.

b) Neki od njih žele diplomu da bi dobili posao u budućnosti, koji bi im bio izvor egzistencije, i gdje bi koristili svojoj vjeri, svojoj domovini i svome narodu. Ovaj nijet je šeriatski ispravan i ne kvari djelo. Takvi studenti će biti nagrađeni za svoj trud, u onoj mjeri, u kojoj su to činili radi Allaha i Njegova zadovoljstva.

c) Neki od njih žele diplomu da bi tako doprinosili širenju vjere i uzvišenih ciljeva Islama, te da Allahova riječ i Allahov zakon vlada zemljom. Ovo je stepen istinskih Allahovih podanika do kojeg stižu samo bogobojazni.

Isti je slučaj sa onom osobom koja javno čini ibadet „zikr" i tome slično, njegovo djelo je shodno njegovu nijetu. Pa ako to javno čini da bi ga ljudi vidjeli i rekli da je on član određene halke i da je pobožan, a kada je sam rijetko čini tu vrstu ibadeta, to je licemjerstvo koje ništi svo njegovo djelo.

A ukoliko bude ibadet javno činio, da bi podstakao ljude na to, ili da bi ljude ubijedio u ispravnost toga djela, ukoliko bude učen - alim, tada njemu pripada nagrada za to djelo, te nagrada podučavanja sa ličnim primjerom i prakticiranjem djela i nagrada za pozivanje ljudi na činjenje dobra.

I, zaista, o ti koji žudiš istini, iskrena predanost ne zabranjuje ti i ne uskraćuje ti korišćenje, halal dunjalučkih koristi i ljepota, s tim da ti ta predanost povećava nagradu i stepen na ahiretu. A licemjerstvo, ono ti sigurno ne povećava dunjalučke koristi, nego time navlačiš na sebe mržnju ljudi, Allahovo nezadovoljstvo i prokletstvo, a u isto vrijeme ono te spriječava i zabranjuje ti vječna uživanja na ahiretu.

Čak ako te ljudi, poput tebe, budu tapšali po ramenu, i hvalili te zbog tog licemjernog djela, šta ti ta hvala koristi na Sudnjem danu. Od Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je rekao: „Čuo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. da veli:

"إنَّ أوّلَ النَّاسِ يُقْضَى يوْمَ القيامَة عَلَيه . رَجُلٌ اسْتُشْهِدَ فأُتِيَ بِهِ فَعرَّفَهُ نِعمَهُ فَعرَّفَها، قَالَ: فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا؟ قَالَ: قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَى اسْتُشْهِدْتُ. قَالَ: كَذَبْتَ، وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لأَنْ يُقالَ: جَرِيءٌ ، فَقَدْ قِيلَ. ثُمَّ أَمَرَ بِهِ، فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَى أُلْقِيَ فِي النَّارِ."

"Prvi ljudi kojima će biti presuđeno na Sudnjem danu su; čovjek šehid, doći će se s njim pred Allaha, te će se upoznati sa nagradom šehida, i spoznat će je, te će mu Allah dž.š. reći: 'Šta si uradio na dunjaluku?' Odgovorit će: 'Borio sam se na Tvom putu, pa sam poginuo'. Na to će mu Uzvišeni Allah reći: 'Lažeš! Nego si se borio da bi ljudi rekli on je šehid', i to je rečeno. Zatim će narediti da se baci u Džehennem i bacit će ga u vatru. Također, naveden je isti slučaj sa alimom i sa onim koji je dijelio sadaku."[4]

O ti koji žudiš dobru! Neka budu tvoja djela isključivo i potpuno radi Uzvišenog Allaha! Neka bude tvoj rad, tvoje učenje, tvoje umaranje, tvoje iščekivanje prevoznog sredstva, tvoje izlaganje vrućini, hladnoći i naporu, tvoj odnos prema ženi, djeci, komšijama, svaki momenat u tvom životu neka bude usmjeren ka sticanju Allahova zadovoljstva! I sve će to, ako Allah htjedne, biti ono što će otežati tvoja djela na „mizanu". Stoga ne propuštaj ovako dobru priliku za sticanje vječnih uživanja u svom kratkotrajnom boravku na dunjaluku!

Svakom čovjeku pripada ono što je nanijetio

Neka ulema smatra da ova rečenica ima isto značenje kao prethodna, te na osnovu toga, ona samo potvrđuje raniju misao.

Međutim, činjenica je da ova rečenica sa sobom nosi novo značenje. Prva rečenica, u hadisu, ukazuje na potrebu prisutnosti iskrenog nijeta, a druga rečenica ukazuje na potrebu konkretne određenosti djela. Pa, ako neko želi da klanja namaz, neophodno je da njegov nijet bude istinski, u ime Allaha, kao što se vidi iz riječi Allahova Poslanika s.a.v.s.: „Djela se prosuđuju prema nijetima." Ali istovremeno je neophodno da čovjek odredi prirodu ili vrstu tog namaza: Da li je on farz, sunnet ili nafila? Pa, ako je farz, da li je od podne ili ikindije? Da li se klanja na vrijeme ili je naklanjavanje?

„I svakoj osobi pripada ono što je nanijetila", znači da musliman, ako nanijeti podne, onda je podne, ako nanijeti sunnet, onda je sunnet, ako nanijeti nafilu, onda je nafila, i tome slično. Međutim, to ne znači da je potrebno javno izraziti nijet prilikom ibadeta, jer to nije radio Allahov Poslanik s.a.v.s. nego je mjesto nijeta bilo srce. Ali ako bi javno iskazao svoj nijet, to nije haram, osim da to nije od sunneta - prakse Allahova Poslanika s.a.v.s.

Vrste hidžre

Hidžra znači ostavljanje, napuštanje. Ima je više vrsta:

a) Hidžret je napuštanje mjesta koje nije bezbjedno i odlazak u mjesto sigurnosti i mira, kao što je bio slučaj sa prvim muslimanima koji su

[4] Bilježi Imami Muslim u "Sahihu", 3/1514, Kitabul- imareh, had. br. 8905.

odselili u Habeše koje nije bilo **islamska država, ali je bilo mjesto** bezbjednosti. U tom mjestu muslimani **su osjećali bezbjednost za** svoje živote, svoje imetke i svoju čast. Tada **su prvi muslimani odselili u Habeše** bježeći od progona i mučenja **Kurejšija.**

U ovu vrstu spada i hidžra u **Medinu, u početku Islama, prije nego** što je Medina postala islamska država.

Također, u istu vrstu se ubraja i hidžra **nekih muslimana sa njihovih** ognjišta kada su izloženi ubijanjima, **mučenjima i raznim represalijama** od strane nevjernika, samo zato što su muslimani. **Tada oni odlaze u druge** zemlje gdje mogu naći bezbjednost i slobodu. To **je slučaj sa mnogim** muslimanskim narodima danas poput muslimana **Palestine, Bosne i** Hercegovine, Kosova i Kašmira, koji su svakodnevno **žrtve židovsko-kršćanske** zavjere. U prilog tome najbolje nam govore podaci iz **1998 god.** gdje se navodi, da danas u svijetu ima 80 miliona izbjeglih i **prognanih** osoba od čega su 60% muslimani tj. oko 50 miliona.

b) Hidžret- napuštanje mjesta gdje vlada kufr i bid'ati i odlazak u mjesto gdje vlada Allahov zakon. Primjer ove vrste hidžre je odlazak muslimana Allahovom Poslaniku s.a.v.s. u Medinu prije osvojenja Mekke, jer je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.:

"لاَ هِجْرَةَ بَعْدَالْفَتْحِ وَ لَكِنَّ جِهَادٌ وَ نِيَّةٌ ."

„Nema hidžre poslije osvojenja Mekke, ali ima džihad i nijet."[5]

Postoji hidžret i poslije osvajanja Mekke, ali nema nagrade **za tu hidžru kao** što je bila nagrada za hidžru koju su učinili ashabi prije osvojenja Mekke.

c) Hidžret - napuštanje grijeha. Ova hidžra je vadžib. Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

"اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَ يَدِهِ، وَ الْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عَنْهُ ."

„Istinski musliman je onaj od čijih ruku i jezika su mirni drugi muslimani. A muhadžir je onaj ko napusti ono što mu je Allah zabranio."[6]

d) Napuštanje i prekid odnosa muslimana sa bratom muslimanom preko tri dana, bez opravdanog šeriatskog razloga je haram. A ukoliko prekid odnosa bude zbog šeriatski dozvoljenih razloga, kao: činjenje grijeha, potvaranje i laž na drugog, spletkarenje i tome slično, tada je dozvoljeno

---

[5] Bilježi Imami Buhari u "Sahihu", 6/37, Kitabul- džihad, had. br. 2825.

[6] Bilježi Imami Buhari u "Sahihu", 1/53, Kitabul- iman, had. br. 10.

prekidanje odnosa pa i ako bude više od tri dana. Svejedno bio to način za popravljanje odnosa i pomirenje, ili kazna drugoj osobi. Također, je dozvoljeno, u takvim slučajevima, prekid nazivanja i odvraćanja selama, prekid razgovaranja i sjedenja sa drugom osobom.

e) Dozvoljeno je napuštanje žene ako je neposlušna, kako veli Uzvišeni Allah:

وَلَّتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَهْجُرُوهُنَّ فِى الْمَضَاجِعِ.

„A one čije se neposlušnosti pribojavate, vi ih posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite."[7]

f) Neka ulema je u jednu vrstu hidžre ubrojala i putovanje. Podijelili su putovanje na: put radi vjere i put radi dunjaluka.

U put radi vjere se ubraja: putovanje radi hadždža, džihada, radi sticanja znanja, posjeta tri mesdžida (Mesdžidu-l-Haram u Mekki, Mesdžidu-n-Nebevijj u Medini i Mesdžidu-l-Aksa u Jerusalemu.), putovanje radi „ribata" (čuvanje i bdijenje na granicama muslimanskog mjesta), posjeta bratu vjerniku u ime Allaha.

U putovanje radi dunjaluka se ubraja: put radi trgovine, posla, ženidbe i tome slično.

Pa, ko učini hidžru radi Allaha i Njegova Poslanika, njegova hidžra je radi Allaha i Njegova Poslanika.

Hadis ukazuje na to, da, ko učini hidžru iz pokornosti Uzvišenom Allahu i radi pobjede Islama i Allahova Poslanika s.a.v.s., uistinu, je njegova hidžra primljena kod Uzvišenog Allaha i za nju će zaslužiti ogromnu nagradu.

Razlog ponavljanja u spominjanju Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika s.a.v.s. je radi duševnog zadovoljstva i smiraja srca, jer veli Uzvišeni Allah:

أَلاَ بِذِكْرِاللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ .

„A srca se, doista, smiruju kad se Allah spomene."[8]

Uistinu, spominjanje Allaha pruža smiraj srcu i duši, a ne spominjanje dunjalučkih stvari, koje su kod Uzvišenog Allaha bezvrijedne, kako veli Allahov Poslanik s.a.v.s. u sahih hadisu:

---

[7] Sura En-Nisa, ajet 34, str. 83.

[8] Sura Er-Ra'd, ajet 28, str. 251.

"لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى مِنْهَا كَافِرًا شَرْبَةَ مَاءٍ".

„Da dunjaluk vrijedi, i da je težak, kod Allaha, koliko krilo komarca, ne bi se kafir napio od njega ni gutljaja vode."[9]

Činjenje hidžre radi postizanja dunjalučkih ciljeva.

Ukoliko hidžra ne bude radi Allaha, onda je radi dunjalučkih tj. materijalnih ciljeva.

Postavlja se pitanje: Zaslužuje li dunjaluk da bude životni cilj?

Uistinu, čovjek, ukoliko zdravo razmisli, saznat će i shvatit će da dunjaluk, u odnosu na ahiret, ne vrijedi ama baš ništa, pa makar čovjek živio na ovom dunjaluku stotinu godina u „potpunoj" sreći, jer uistinu, potpuna sreća nije prisutna i ne može se postići u ovom kratkotrajnom dunjalučkom životu.

Sreća je relativna pojava, i čovjek, ma koliko dugo živio na dunjaluku, na kraju će umrijeti. Stoga je dunjalučki život čovjeka ograničen i prolazan, dok čovjek na ahiretu ne umire nikada, vječno živi! Pa kakav je onda relativitet (odnos) 100 god. ili 50, u odnosu na nešto što nema kraja? Rezultat je nula! Pa, dunjaluk, u odnosu na ahiret je nula!

Kako onda zaslužuje nešto što je nula da bude ciljem i preokupacijom naših aktivnosti, napora i muka na ovom svijetu?

Ako čovjek učini hidžru radi dunjaluka, ne može da ga pridobije i uzme za sebe cijelog, nego on nekada zadobije jedan mali dio od dunjaluka, a nekada ne uspije ni to, i ne zadobije od dunjaluka ama baš ništa. Pa, da li zaslužuje to da bude ciljem života?

Dunjaluk i žene

Ovaj svijet je nazvan dunjalukom zbog

a) denuha, kratkoće i blizine. On je prije ahireta, te je nazvan dunjalukom, a drugi život je nazvan ahiretom.

b) kratkoće, blizine nestanka i prolaznosti. Dunjaluk i njegovo vrijeme brzo prolaze, oni nisu vječni ni za koga.

c) kratkoće, varljivosti i prokletstva, te zbog toga ne zaslužuje da bude ciljem življenja.

Nije cilj čovjekov da u potpunosti ostavi dunjaluk i materijalne dobiti, jer Islam je potpuni sistem života u svim njegovim segmentima (elementima).

---

[9] Bilježi Imami Tirmizi u "Sunenu", 3/383, Kitabuz- zuhd.

Nego je cilj da musliman pokornost Allahu stavi ispred dunjalu interesa, ukoliko dođe do dileme između to dvoje. Musliman od dunja neće uzeti ništa drugo osim halal stvari i neće raditi ništa osim poslove, i sav dunjaluk će iskoristiti radi sticanja Allahova zadovoljstva

Dunjaluk treba da bude sredstvo, a ahiret je cilj koji zaslužuje da č zbog njega radi i žrtvuje svoje vrijeme i napore. Stoga ovaj hadis upoz muslimane da im dunjaluk ne bude cilj njihovih poslova i njihova živ na ovom bezvrijednom i prolaznom svijetu.

„Ili radi žene da se oženi".

Poslije upozorenja Allahova Poslanika s.a.v.s. od opasnosti dunja dolazi posebno upozorenje muškarcima vezano za žene, a u isto vrij upozorenje ženama od muškaraca. Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

تُ بَعْدِي فِتْنَةً أَضَرَّ عَلَى الرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ

„Nije ostalo iza mene veće i opasnije iskušenje ljudima od isku zvanog žena."[10]

Upozorenje nije od samog bića žene, kao što neki misle, ne upozorenje, ukoliko bi ona bila ciljem življenja, i od toga da odnos i njom bude na nedozvoljenim osnovama.

A što se tiče dozvoljene veze sa ženom, Islam podstiče svoje sljedb na uspostavljanje svete institucije braka. Brak je taj koji udaljava čovje griješenja i pomaže mu i olakšava pokornost.

Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.:

"ر الشَّبَابِ، مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغَضُّ لِلْبَصَرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ"

„O mladići! Ko je od vas u mogućnosti izdržavanja, neka se ženi najbolje za spuštanje pogleda i očuvanje svojih stidnih mjesta i poštenj

U islamskom braku, žena i muž treba da budu pomoć i smiraj bračnom partneru, podsticaj u dobru i pravednosti. Žena treba da op svoga čovjeka koji odlazi na posao, govoreći mu: „Boj se Allah za nemoj nas hraniti osim halalom, mi ćemo, doista, osaburiti na neima gladi, ali nećemo saburiti na haramu."

I muž treba da podstiče svoju ženu na primjenu šeriatskih p islamskog oblačenja, te izvršavanje ostalih islamskih dužnosti, isla ophođenja sa svim članovima uže i šire famelije, komšija kao i cjelok

---

[10] Bilježi Imami Buhari u "Sahihu", 9/137, Kitabun- nikah, had. br. 5096.

[11] Bilježi Imami Buhari u "Sahihu", 9/112, Kitabun- nikah, had. br. 5066.

društva. Mada nekada, iz neznanja, ne smatrajući te postupke griješnim, muž i žena postaju jedno drugom neprijatelji, podstičući jedno drugo na činjenje grijeha. Poput žene koja, neprestano od svog muža traži da prati modu i trenutni trend, u svim aspektima života, iako nisu u materijalnoj mogućnosti da sve to prate; od kupovine garderobe, namještaja, nakita, auta itd. Ona tim zahtjevima podstiče muža na sticanje imetka haram načinom kao što je krađa, prevara, laž, uzimanje mita, velikog profita i uzimanje kamata.

Ili poput čovjeka koji podstiče ženu na ostavljanje namaza, posta i drugih ibadeta, izlaženje u kratkoj, prozirnoj i izazovnoj odjeći, sjedenje u prostorijama gdje se pijanči i lumpuje, rukovanje i ljubljenje sa osobama koje joj nisu u bližem srodstvu.

Zbog toga veli Uzvišeni Allah:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ.

„O vjernici, među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte!"[12]

Znači, Uzvišeni Allah nas upozorava od nekih žena i djece, a to su oni koji podstiču i primoravaju čovjeka na činjenje grijeha prema Allahu i ljudima, i koji nas vode Allahovom prokletstvu i Njegovoj kazni.

Prenosi Imam Taberani: „Jedan čovjek se zaručio sa ženom koja se zvala Ummi Kajs. Ona je odbila da se uda za njega sve dok on ne učini hidžru. Potom je on učinio hidžru i oženio se, pa su ashabi zvali tog čovjeka muhadžir Ummi Kajs."

Ova priča je potpuno istinita, ali se ne bilježi u njoj, niti u drugim ispravnim (sahih) hadisima da je Allahov Poslanik s.a.v.s. zbog ovog događaja spomenuo ovaj hadis (Djela se sude po nijetima...)

Neka ulema u komentaru ovog hadisa spominje da se ljudski ibadet (robovanje) dijeli na više vrsta:

a) ko robuje Allahu iz straha od Njega - ovo je robovanje (ibadet) robova.

b) ko robuje Allahu da bi zadobio Njegov Džennet - ovo je robovanje trgovaca.

c) ko robuje Allahu iz zahvalnosti Njemu i stideći se Njega, te izvršavajući svoje obaveze prema Njemu, to je robovanje slobodnih, i ovo je najveći stepen robovanja.

---

[12] Sura Et-Tegabun, ajet 14.

Tačno je to da najveći stepen ima onaj ko spoji u svom robovanju: robovanje radi straha i zahvalnosti, izvršavanja Allahovih naredbi i straha od Njegove kazne (Džehennema) i želje za Džennetom.

Rekao je jedan od onih, koji sebe nazivaju istinskim Allahovim robovima: „Doista Ti ja ne robujem iz straha od Tvoje patnje, niti želje za Tvojim Džennetom..."

U ovome se vidi jedan oblik neodgojenosti i oholosti prema Uzvišenom Allahu, želja za individualitetom i ne osjećanja potrebe za Gospodarom svjetova. Iščitavajući Knjigu Uzvišenog Allaha, možemo zaključiti da je, za ispravno robovanje neophodno, spojiti sve navedene segmente robovanja: ljubav, strah, zahvalnost, osjećanja obaveze izvršavanja Allahovih odredbi, želja za Džennetom i straha od Džehennema.

Uzvišeni Allah, podstičući svoje istinske robove (mu'mine) veli:

وَ خَافُونِ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ.

„I bojte se Mene ako ste vjernici!"[13]

تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَ طَمَعًا وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ.

„Bokovi njihovi se postelje lišavaju, a oni se Gospodaru svome, iz straha i želje, klanjaju, i od onoga što im Mi dajemo udjeljuju."[14]

إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَ يَدْعُونَنَا رَغَبًا وَ رَهَبًا، وَ كَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ.

„Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni."[15]

Ovo je, znači, najveći stepen robovanja - ibadeta, a Allah najbolje poznaje sve stvari.

---

[13] Sura Ali Imran, ajet 175.

[14] Sura Es- Sedžde, ajet 16.

[15] Sura El- Enbija, ajet 90.

DRUGI HADIS

Islam, iman i predznaci kijameta

اَلْحَدِيثُ الثَّانِي

عَنْ عُمَرَ رضي الله عنه قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ، لاَ يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَ لاَ يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَ وَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ وَ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الإِسْلاَمِ. فَقَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: "اَلْإِسْلاَمُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ وَ تُقِيمَ الصَّلاَةَ وَ تُؤْتِيَ الزَّكَاةَ وَ تَصُومَ رَمَضَانَ وَ تَحُجَّ الْبَيْتَ إِنِ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلاً. قَالَ: صَدَقْتَ. فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَ يُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الإِيمَانِ، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ وَ مَلاَئِكَتِهِ وَ كُتُبِهِ وَ رُسُلِهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ، وَ تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَ شَرِّهِ،قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الإِحْسَانِ. قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا. قَالَ: أَنْ تَلِدَ الْأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَ أَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاءِ يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَانِ. ثُمَّ انْطَلَقَ فَلَبِثَ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ: يَا عُمَرُ أَ تَدْرِي مَنِ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اللهُ وَ رَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: فَإِنَّهُ جِبْرِيلُ أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ " (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Od Omera r.a. se prenosi da je rekao: „Jednog dana dok smo sjedili sa Allahovim Poslanikom s.a.v.s., pojavi nam se čovjek izrazito bijele odjeće, jako crne kose, nisu se vidjeli na njemu nikakvi tragovi putovanja, i nije ga niko od nas poznavao. Sjeo je do Pejgambera s.a.v.s., stavio je svoja koljena do njegovih, stavio je ruke na svoja koljena i rekao je: „O Muhammede, obavijesti me o Islamu! Pa je odgovorio Allahov Poslanik s.a.v.s.: Islam je da potvrdiš da nema božanstva osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadždž, ukoliko budeš sposoban za taj put."

Čovjek je rekao: „Istinu si govorio"! Pa smo mu se začudili! Postavlja pitanje i potvrđuje njegov odgovor. Zatim je rekao: „Obavijesti me o imanu!"

Poslanik je odgovorio: „Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige (objave), Njegove poslanike i Sudnji dan, i da vjeruješ u kader, njegov hajr i njegov šerr (zlo)." Čovjek je rekao: „Istinu si govorio!"

Zatim je dodao: „Obavijesti me o ihsanu." Poslanik je rekao: „Da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, pa ako ti Njega ne vidiš, uistinu, On tebe vidi!" Zatim je rekao: „Obavijesti me o Smaku svijeta!" Poslanik je odgovorio: „Upitani o njemu ništa više ne zna od onoga koji pita." Čovjek je rekao: „Obavijesti me o njegovim predznacima!" Poslanik je odgovorio: „Kada robinja rodi sebi svoga gospodara, i kada vidiš gole, bosonoge i bijedne čobanine kako se nadmeću u izgradnji zgrada." Zatim je napustio (čovjek) mjesto. Prošlo je neko vrijeme od toga, pa je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.: „O Omere, znaš li ko je onaj što je postavljao pitanja?" Odgovorio sam: „Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Rekao je: „Zaista, je to bio Džibril, došao vam je da vas poduči vašoj vjeri."[1]

Preobličavanje meleka

Ovaj hadis dokazuje da se meleki nekada preobličuju u ljudski oblik, kada to želi Uzvišeni Allah. Neosporno je da postoji hikmet (mudrost) zbog njihova pojavljivanja i dolaska u ljudskom obliku. Mudrost u ovom slučaju je: Uzvišeni Allah želi podučiti muslimane nekim pravilima i propisima onoga ko traži znanje, kao što je: čistoća njegova tijela i njegove odjeće, podučavanje ashaba lijepom načinu postavljanja pitanja i vođenja razgovora. Vidljivo je, da je sam način razgovora ostavio jači utisak u srcima ashaba od samog susreta, pa do načina sjedenja Džibrila a.s. pred Allahovim Poslanikom s.a.v.s. On je sjedio kao musliman na namazu, stavljajući svoje šake na svoja koljena.

Začudili su se ashabi mnogim osobinama ovog čovjeka, ne znajući da je on Džibril a.s.

Na njemu nisu bili vidljivi nikakvi tragovi putovanja, bio je potpuno čiste odjeće i kose.

Crnina kose je metaforički izraz za njegovu čistoću i potpunu očuvanost od pustinjskog pijeska i prašine.

Bjelina njegove odjeće je metaforički izraz za njegov dolazak iz blizine, a ne iz daljine, s tim što ga niko od ashaba nije poznavao.

Da je došao iz blizine, znali bi ga, a da je došao iz daljine, vidjeli bi se tragovi putovanja na njegovom tijelu, odjeći i kosi. Nikome nije palo na pamet da je on došao sa nebesa.

Također, su se ashabi čudili ovom čovjeku zbog njegovih pitanja upućenih Allahovom Poslaniku s.a.v.s., zatim njegovog potvrđivanja

---

[1] Bilježi Imami Muslim u "Sahihu", 1/36, kitabul- iman, had. br. 8.

odgovora. Pa, ako je znao odgovor, zašto je onda pitao? Da nije znao odgovor, kako je mogao reći Allahovu Poslaniku s.a.v.s.: „Istinu si rekao!"? Niko nije ni pomislio da je taj čovjek Džibril a.s došao da pita Allahova Poslanika s.a.v.s. pred njima, da bi ih podučio Islamu.

Jezičko i stručno značenje Imana i Islama i veze između njih

-Jezičko značenje riječi: Islam je predanost, vidljiva potčinjenost.

Kada kažemo: Neprijatelj se predao, bilo dobrovoljno ili prisilno to znači, potčinio se tuđim naređenjima i postavio se u službu drugoga, bez svoje volje.

-Jezičko značenje riječi iman je: Javno potvrđivanje, očitovanje, objeđenje. Svejedno, pratilo to potvrđivanje djela ili ne.

A stručno značenje riječi iman i Islam bilježi se na više načina:

-Jedni objašnjavaju da iman i Islam imaju različita značenja kao što je slučaj u ovom hadisu.

Neki tvrde da iman i Islam imaju isto značenje, te da svaka od njih, u jezičkom značenju, pojašnjava drugu. Kao što se bilježi u hadisu:

"هلْ تَدْرُونَ مَا الْإِيمَانُ بِاللهِ، شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ ، وَ إِقَامِ الصَّلَاةِ، وَ إِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَ صَوْمِ رَمَضَانَ..."

„Znate li šta je iman u Allaha? Šehadet (da nema božanstva osim Allaha), obavljanje namaza, davanje zekata, post ramazana, ..."[2]

U ovom hadisu iman je objašnjen jezičkim značenjem riječi Islam.

Neki hadisi ukazuju na to da je Islam jedan od dijelova imana:

"الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَ سَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَ سِتُّونَ شُعْبَةً . فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَ أَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ."

„Iman se sastoji od šezdeset-sedamdeset i nekoliko ogranaka (dijelova). Najbolji ogranak je svjedočenje da nema božanstva osim Allaha. Najslabiji ogranak je uklanjanje prepreke s puta, i stid je dio imana."[3]

Kao što vidimo, u ovom hadisu uklanjanje prepreke s puta predstavlja dio imana, a ono je dio fizičkog (javnog) manifestovanja Islama.

Neki hadisi ukazuju da je iman jedan od dijelova Islama.:

---

[2] Bilježi Imami Muslim u "Sahihu", 1/48, kitabul- iman, had. br. 8.

[3] Bilježi Imami Muslim u "Sahihu", 1/63, kitabul- iman, had. br. 35.

"...فَأَيُّ الْإِسْلَامِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الْإِيمَانُ..."

„Koji Islam je najbolji? Allahov Poslanik s.a.v.s. je odgovorio: „Iman."[4]

Ispravno u ovoj mes'eli (pitanju) je: Islam i iman, u stručnom značenju, imaju isto, tj. jedinstveno značenje. Svaki od ova dva pojma obuhvata ubjeđenje i potvrđivanje jezikom i djelom, tj. praktično manifestovanje tog ubjeđenja. Ako dođe do usporedbe ova dva pojma, tada se mijenja njihovo stručno značenje u jezičko značenje, kao što je slučaj u ovom hadisu koga komentarišemo. A Allahov Poslanik s.a.v.s. je učinio razliku između imana i Islama kada je bio upitan o njima. Ova usporedba je jasna jer se svaki od ova dva pojma mijenja iz svog pravog stručnog značenja u jezičko - simboličko značenje.

A ukoliko ne bude, u određenom slučaju, nikakve usporedbe između ova dva pojma u stručnom značenju, tada svaki od ova dva pojma slijedi drugi u značenju. Kada kažem: Ahmed je musliman;' ja time ne negiram njegovo ubjeđenje u Allahove istine, tj. njegovo akide iman. I ako kažem: Ahmed je mu'min; ja time, doista, ne poričem njegovo vidljivo (vanjsko) manifestovanje djela tj. Islam. Potvrdu ovome daju riječi Uzvišenog Allaha:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَ إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَ عَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ. الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ . أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا. لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ .

„Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im učvršćuju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju. Oni koji namaz obavljaju, i dio od onoga što im Mi dajemo udjeljuju. Oni su, uistinu, pravi vjernici! Njih počasti, oprost i obilje plemenito kod Gospodara njihova čekaju."[5]

Kao što vidimo u ovom ajetu, Uzvišeni Allah je u osobine pravih vjernika sastio skupa: djela srca (iman) i djela ruku i nogu tj. vanjsko manifestovanje vjere (Islam).

Djelo srca je važnije od djela fizičkih organa

Nema sumnje da su djela srca, kao dio imana i iskren nijet važniji od vanjskog ispoljavanja djela, što ne znači da su dobra djela nevažna. Jer su

---

[4] Bilježi imam Ahmed u "Musnedu", 4/114. str.

[5] Sura El-Enfal, ajet 2-4, str. 176.

dobra djela jedan od uvjeta (šartova) pobjede na Ahiretu i ulaska u Džennet, kako veli Uzvišeni Allah:

وَ الْعَصْرِ. إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ. إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ تَوَاصَوْا
بِالْحَقِّ وَ تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ.

„Tako mi vremena! Čovjek je, doista, na gubitku.
Osim onih koji vjeruju. I dobra djela čine.
I koji jedni drugima istinu preporučuju.
i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.[6]

Uzvišeni Allah je uspjeh na Ahiretu uvjetovao sljedećim šartovima: Iman, dobra djela, pozivanje istini, Uzvišenom Allahu (da'wi) i, uz sve to, strpljenje.

Šartovi se po važnosti međusobno razlikuju. Da su djela srca važnija od drugih šartova sljedeći su dokazi:

a) Hadis Allahova Poslanika s.a.v.s.: „A koji Islam je najbolji?" Rekao je: „Iman!" Islam je ovdje upotrijebljen u svom stručnom značenju, a iman u jezičkom značenju. Što znači da je akide (ubjedenje) najbolje postignuće Islama.

b) Iman je osnov i temelj djela, a djela su samo dio imana. I nema sumnje da su temelj i osnov važniji od djela, s tim da je djelo produkt imana (vjerovanja) i da je iman taj koji podstiče čovjeka da čini dobra djela i da ustraje na činjenju dobrih djela, bez obzira na vanjske faktore. Rekao je Svevišnji Allah:

وَ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَ تَثْبِيتًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ
بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ، وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ.

„Oni koji troše svoje imetke u želji da steknu naklonost Allahovu i da im to postane navika, liče vrtu na visoravni, na koji se izlijeva obilna kiša, pa, daje dvostruk plod; ako ne bude obilne kiše, onda bude kiše rosulje. A Allah dobro vidi ono što vi radite."[7]

---

[6] Sura El- Asr, ajet 1-3, str. 601.

[7] Sura El- Bekare, ajet 265, str. 44.

Udjeljivanje imetka, ovdje je proisteklo iz imana, a sticanje navika je da bi se učvrstio iman. Iman producira djelo, a djelo ne producira iman.

c) Čovjek bez vjere u Allaha, ma koliko djela uradio iz licemjerstva ili drugih pobuda, je kafir (nevjernik). A čovjek vjernik, iako ne izvršava sve obaveze prema Allahu i ljudima, i ne čini mnogo dobrih djela, on nije kafir, nego je fasik (griješnik). I tada je akide važnije od činjenja djela.

d) Čovjek će biti nagrađen za svoj dobar nijjet, iako taj nijjet ne bude pratilo djelo, kako veli Allahov Poslanik s.a.v.s.:

"فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللّٰهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً . وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا كَتَبَهَا اللّٰهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ."

„Pa ko bude želio učiniti dobro, pa ga ne učini, Allah mu za to upiše potpunu nagradu (sevap), a ko bude želio učiniti dobro, pa ga učini, Allah mu upiše deset sevapa, do sedam stotina puta, do mnogo puta."[8]

Podsjećanje na stalnu Allahovu prisutnost

Ihsan je da robuješ Allahu kao da Ga vidiš, pa ako ti Njega ne vidiš, uistinu, On tebe vidi.

Ovo je uistinu visok stepen vjerovanja, kad musliman stalno osjeća da ga Allah vidi i da ga posmatra.

Kod ovog stepena, šejtan ne može da zaokupi muslimana svojim spletkama, jer ovaj stepen je stalni zikr, stalno sjećanje na Allaha, konstantna prisutnost Allaha i Njegovih osobina u mislima muslimana znajući da nikada ne nestaje iz vida Svemogućeg Allaha.

Moramo sebi postaviti pitanje: Da li bismo mogli činiti grijehe prema Allahu da Ga mi vidimo i da znamo da On nas stalno posmatra?

Pa ako ne vidimo Allaha na dunjaluku, nema sumnje da On vidi nas, i to je važno. I kako onda bezvrijedni čovjek može da griješi prema Allahu, a On je Veličanstveni, On sve čuje, sve vidi, sve zna, i On je Svemoćan da učini svaku stvar?

Osjećaj stalnog Allahovog posmatranja i praćenja od strane meleka, je veoma bitna stvar u životu vjernika i njihovim postupcima. Uzvišeni Allah nas, u Časnoj Knjizi, često podsjeća na Njegovo stalno posmatranje i praćenje ljudi, pa veli:

---

[8] Bilježi Imami Buhari u "Sahihu", 11/323, kitabur- rikak, had. br. 6491.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَ نَعْلَمُ مَاتُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ، وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ . إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِنِ وَ عَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ . مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ .

*„Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova **haje, jer Mi smo** njemu bliži od vratne žile kucavice. Kad se dvojica **(meleka) sastanu, i** sjednu, jedan s desne, a drugi s lijeve strane, on ne izusti ni **jednu riječ, a da** pored njega nije prisutan onaj koji bdije."*[9]

I veli Uzvišeni Allah:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ ، مَا يَكُونُ مِن نَجْوَى ثَلاثَةٍ إِلاَّ هُوَ رَابِعُهُمْ وَ لاَ خَمْسَةٍ إِلاَّ هُوَ سَادِسُهُمْ وَ لاَ أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلاَ أَكْثَرَ إِلاَّ هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا، ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ، إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ .

*„Zar ne znaš da Allah zna sve što je **na nebesima i što je na zemlji?** Nema tajnih razgovora među trojicom, a da **On nije četvrti, ni među peterice**m, a da On nije šesti, ni kad ih je **manje, ni kad ih je** više, a da On **nije** s njima gdje god oni bili. On će ih na **Sudnjem** danu obavijestiti o **onome** što su radili, jer Allah sve dobro zna."*[10]

Uistinu, ova ustanova-ihsan je podsjećanje na stalnu Allahovu kontrolu i pratnju, ona je najvažnija ustanova u usmjeravanju ljudi ka činjenju dobra.

Kad nam je Allah Uzvišeni naredio izvršavanje šeriatskih obaveza i ustručavanje i klonjenje od šeriatskih zabrana (harama), dao nam je i one stvari koje će nam pomoći u izvršavanju i primjenjivanju Njegovih naredbi. Jedna od tih najvažnijih stvari jeste: podsjećanje na stalnu kontrolu, od strane Uzvišenog Allaha. Upravo je ovo bio glavni razlog da se ljudi u veoma velikoj mjeri pridržavaju božanskih zakona i naredbi, a da se ne pridržavaju ljudskih zakona. Razlog tome je što su božanski zakoni uspostavljeni od strane Uzvišenog Allaha, kontrola nad njima je božanska. Kazna za prekršaje tih zakona je na Ahiretu i to je, također, od Uzvišenog Allaha. Čovjek, ma ko bio na dunjaluku, ne može pobjeći Allahovoj kontroli i pratnji, i ne može izbjeći Njegovu kaznu.

---

[9] Sura Qaaf, ajet 16-18, str. 518.

[10] Sura El- Mudžadeleh, ajet 7, str. 542.

I obzirom da su ljudski zakoni napisani od strane ljudi, kontrola nad njima je ljudska, a kazne za njihovo kršenje su, također, ljudske. A znamo da je ljudsko praćenje i kontrolisanje ograničeno i slabo, u odnosu na božansko, te da čovjek može izbjeći ljudskom kažnjavanju bilo to bjekstvom ili korupcijom nadležnih vlasti.

Najpoznatiji primjer za slabost ljudskih zakona je pokušaj zabrane alkohola u Americi 1919. godine; prilikom čega su upotrijebljena sva informativno-propagandna sredstva za ubjeđivanje Amerikanaca u štetnost i zlo alkohola. Tom prilikom je izdat poseban zakon, u kome su određene kazne za one koji budu prekršili te zakonske odredbe. Te kazne su bile veoma oštre i u određenim slučajevima presuđivale su se i smrtne kazne. Američka vlada je pokušavala da održi ovaj zakon na snazi što duže. Uspjelo joj je to 14 godina. Za to vrijeme, izdato je i štampano hiljade miliona brošura i plakata, uhapšeno i zatvoreno preko pola miliona ljudi, na smrt osuđeno i ubijeno oko 300 ljudi. I pored svega ovoga, propao je ovaj zakon, a američka vlada je bila primorana da poništi zakon o zabrani alkohola. Razlog neuspjeha ovog pokušaja je što je to ljudski zakon, kontrola sprovođenja tog zakona, također, je ljudska, i kažnjavanje za kršenje zakonskih odredbi je ljudsko.

U Islamu je uspjela zabrana alkohola i očuvanje zajednice od zdravstvene, duševne i društvene štetnosti i zla, i to na osnovu nekoliko kur'anskih ajeta. Postavljaju se pitanja:

Zbog čega je ovo uspjelo u Islamu, uprkos veoma jakoj vezi Arapa sa alkoholom prije Islama, uprkos njihovom nepoznavanju štetnosti i zla alkohola? A zbog čega to nije uspjelo u Americi, uprkos medicinskom napretku gdje su otkrivene velike štetnosti alkohola po zdravlje, i uprkos poznavanju mnogih drugih štetnosti i zala?

Zašto je to tako?

Odgovor je: Razlika je u zakonima, između božanskog zakona, u kojem pojedinac osjeća potpunu Allahovu kontrolu i zna da ne može izbjeći Njegovoj kazni, i između ljudskog zakona, čija je kontrola ograničena i slaba, i čijem se kažnjavanju može izbjeći.

»Ihsan« je odigrao veoma veliku ulogu u izgrađivanju moralnih vrijednosti kod pojedinaca u islamskom društvu, i uzdigao to društvo u moralnim i drugim aspektima daleko iznad drugih civilizacija. Ihsan je taj koji je podstakao djevojku, od koje je majka tražila da pomiješa vodu sa mlijekom, kako bi više zaradile, u vrijeme vladavine Omera r.a., da kaže: „O majko! Ako nas Omer ne bude vidio, pa, uistinu, nas Gospodar Omerov sigurno vidi!"

Vrijeme Sudnjeg dana

Vrijeme Sudnjeg dana je poznato jedino **Uzvišenom Allahu**, i Smak svijeta je jedna od tajni čije je tačno događanje **nepoznato svim Allahovim** stvorenjima. Jedino što znamo su vijesti, koje nam **je poslao Uzvišeni Allah**, putem Džibrila a.s. Muhammedu s.a.v.s. Pa ako Džibril **najodabraniji** melek ne zna vrijeme njegovog događanja, niti zna **Muhammed s.a.v.s.** najodabraniji čovjel, pa kako ćemo mi, obični smrtnici, znati to **vrijeme?**

Ovu činjenicu potvrđuju mnogi kur'anski ajeti, i veli Uzvišeni **Allah:**

يَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا، قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّى، لاَ يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلاَّ هُوَ. ثَقُلَتْ فِى السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ، لاَ تَأْتِيكُمْ إِلاَّ بَغْتَةً، يَسْئَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا. قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لاَ يَعْلَمُونَ .

„Pitaju te o Smaku svijeta Kada će se zbiti? Reci: 'To zna jedino Gospodar moj, On će ga u njegovo vrijeme otkriti, a težak će biti nebesima i Zemlji. Sasvim neočekivano će doći." „Pitaju te, kao da ti o njemu nešto znaš. Reci: 'To samo Allah zna, ali većina ljudi ne zna."[11]

I veli Uzvišeni Allah:

يَسْئَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ، قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ، وَ مَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا .

„Ljudi te pitaju o Smaku svijeta. Reci: 'To jedino Allah zna! A ti ne znaš. Možda je Smak svijeta blizu!"[12]

U vrijeme Allahova Poslanika s.a.v.s., židovi su pokušali da odrede vrijeme Smaka svijeta, putem računanja rečenica. Za svako slovo u rečenicama, davali su odgovarajuće brojčane vrijednosti. Zatim su sabrali početne harfove od svake sure, i sabrali njihove brojčane vrijednosti, i odredili su termin Smaka svijeta. Došao je izračunati termin, ali se Smak svijeta nije desio.

Tokom ljudske historije je bilo veoma mnogo proračunavanja i zakazivanja Smaka svijeta, ali sve je to netačno i daleko od istine. I u novije vrijeme je bilo ovakvih proračunavanja, a neke novine u islamskom svijetu

---

[11] Sura El-Earaf, 187. ajet, 173. str.

[12] Sura El-Ahzab, 63. ajet, 426. str.

su prenijele vijesti o terminu događanja Smaka svijeta, i neki džahili »neznalice«, su povjerovali u to, pa su se pokajali za svoje grijehe. Došao je zakazani dan i Smak svijeta se nije desio. Najočitiji primjer za ovo jeste predskazivanje Norstedamusa da će se Smak svijeta desiti 12. Augusta 1999. god. koji se poklapao sa terminom potpunog pomračenja sunca krajem ovog stoljeća. Veliki broj ljudi muslimana i nemuslimana sa velikim strahom dočekali su 11. i 12. August vjerujući u riječi ovog proroka, ali ti dani su došli i prošli, a smak svijeta se nije desio.

I svako, ko povjeruje, da određena osoba zna vrijeme događanja Smaka svijeta, on je kafir (nevjernik), jer je slagao na Uzvišenog Allaha, koji nas je obavijestio, da je vrijeme Smaka svijeta poznato jedino Njemu. Znak velikog neznanja u vjeri je, da neki muslimani povjeruju u ovakve vijesti, i pokaju se zbog svojih grijeha, izričito radi te vijesti i iz straha pred smrću. Takve osobe nisu u potpunosti izvršavale Allahove odredbe i čuvale se haram stvari, to su bili muslimani - griješnici. Ali kada je povjerovao ovome koji se smatra da zna vrijeme kijameta, postao je kafir, »nevjernik«. I s tim je sa griješnika muslimana prešao u nevjerstvo.

Ne govori o onome što ne znaš

Trebamo učiti iz odgovora Allahova Poslanika s.a.v.s.. Kada su ga upitali o Smaku svijeta, on je rekao da musliman kada bude upitan o stvari koju ne zna, treba da kaže: „Ne znam, ili nisam upoznat s tim."

Muslimanu nije dozvoljeno da komentariše oblasti koje ne poznaje i da na postavljena pitanja odgovara zakukuljeno i zamumuljeno, jer veli Uzvišeni Allah:

وَلاَ تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ . إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولاً .

"Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve će se, zaista, odgovarati."[13]

Uistinu, onaj koji govori o onome što ne zna, laže ljudima, a ako bude govorio o onome što ne zna ljudima u vjerskim stvarima, on tada laže Allahu, laže Njegovu Poslaniku i laže ljudima. Jer čovjek, ako bude odgovarao na vjerska pitanja, a nije upitan o svom vlastitom mišljenju, nego se od njega traži da ukaže na propis Uzvišenog Allaha o toj stvari, pa ako bude govorio bez znanja o tome, slagao je na Uzvišenog Allaha, Njegova Poslanika i lagao je na vjernike.

---

[13] Sura El-Isra, 36. ajet.

Ali, šejtan dođe čovjeku i veli mu: „Ako kažeš: 'Ne znam', ljudi će promijeniti mišljenje o tebi i tvom znanju. Zato daj svoje mišljenje, pa ako pogodiš, imaš dvije nagrade za to, a ako ne pogodiš imaš jednu nagradu za svoj trud."

A, je li ti palo na pamet, da je za davanje vlastitog mišljenja »idžtihada« neophodno da se ispune mnogi uvjeti? Između njih su: Odlično poznavanje arapskog jezika, poznavanje fikha, hadiske znanosti, usuli fikha, poznavanje tefsira, poznavanje uzroka objave kur'anskih ajeta, i još niz šartova, i da ti, po islamskim kriterijima, nisi mudžtehid. A ogromna je razlika između idžtihada i govora iz have i uobraženosti, i filozofiranja, i onih koji ljudima izdaju fetve, a ni Kur'an učiti pravilno ne znaju.

Zatim, kakav je tvoj stav, ako budeš govorio o nekom propisu bez pravog znanja, a ljudi to otkriju prije ili kasnije? Hoće li se njihovo povjerenje u tebe povećati, ili ćeš zauvijek, kod njih, izgubiti ugled i povjerenje? Zato, boj se Allaha, i ako budeš upitan o stvari koju ne poznaješ reci: "Ne znam!" Ili reci:"Nisam siguran u to!" Ili:"Potrudit ću se, da vam sljedeći put dam potpuno tačan odgovor." Nije to nikakva propast, jer, ko je taj koji zna odgovor na sva pitanja, pa makar to bilo i u njegovoj specijalnosti? Veli Uzvišeni Allah:

وَمَا أُوتِيتُم مِّنَ الْعِلْمِ إِلاَّ قَلِيلاً .

"A vama je dato samo malo znanja."[14]

Predznaci Smaka svijeta

Smak svijeta ima određene znakove i događaje koji se nazivaju „Šartovi Smaka svijeta."

Oni ukazuju na blizinu Smaka svijeta, ali ne ukazuju na tačno određeno vrijeme dešavanja Smaka svijeta. Ulema je podijelila znakove Smaka svijeta na:

a) Mali alameti (znakovi). Oni su najdalji znakovi za događanje Smaka svijeta. Od tih znakova su: Poslanstvo našeg Poslanika s.a.v.s., raspuknuće mjeseca i slično tome. Veli Uzvišeni Allah:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ، فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا .

"Pitaju te o Smaku svijeta, kada će se dogoditi? Ti si od njegova spominjanja."[15]

---

[14] Sura El-Isra; 84. ajet.

[15] Sura En-Naziat; 42-43. ajet.

Neka ulema je ovo protumačila: „Ti si od njegova spominjanja." - „Ti si jedan od njegovih znakova."[16]

I veli Uzvišeni Allah:

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ .

"Bliži se čas i mjesec se raspolutio."[17]

b) Srednji alameti su bliži od malih za događaje Kijameta. Primjer ovih alameta su znakovi koji su navedeni u ovom hadisu koga komentarišemo.

c) Veliki alameti su najbliži znakovi za događaje Smaka svijeta. Primjeri za ove alamete su:

Od Huzejfe ibn Eseda se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s.rekao:

"إِنَّهَا لَنْ تَقُومَ حَتَّى تَرَوْنَ قَبْلَهَا عَشَرَ آيَاتٍ. فَذَكَرَ الدُّخَانَ، وَالدَّجَّالَ، وَالدَّابَّةَ، وَ طُلُوعَ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا، وَ نُزُولَ عِيسَى بْنِ مَرْيَمَ . وَ يَأْجُوجَ وَ مَأْجُوجَ وَ ثَلاَثَةَ خُسُوفٍ: خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ، وَ خَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ، وَ خَسْفٌ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ . وَ نَارٌ تَخْرُجُ مِنَ الْيَمَنِ تَطْرُدُ النَّاسَ إِلَى مَحْشَرِهِمْ ."

„Smak svijeta se neće desiti. sve dok ne vidite deset znakova. Spomenuo je: Dim, Dedžala, životinju. izlazak Sunca sa zapada, silazak Isa'a a.s., sina Merjemina, Je'džudž i Me'džudž. tri pomračenja (ekalipse): pomračenje na istoku, pomračenje na zapadu i pomračenje na Arapskom poluotoku. I na kraju toga, vatra koja će se pojaviti u Jemenu i koja će istjerati ljude ka njihovom sastajalištu (za uništenje svijeta i nastupanje Sudnjeg dana)."[18]

Među ljudima vlada mišljenje da su svi znakovi Smaka svijeta loši i da su zlo. Međutim, ovo nije tačno. Od znakova Smaka svijeta je i pojava Mehdija, silazak Isa'a a.s., sina Merjeminog. pobjeda muslimana nad Židovima i njihovo protjerivanje iz Palestine. Sve je ovo veliki hajr za Islam i muslimane.

Da robinja rodi sebi gospodara.

Od Allahova Poslanika s.a.v.s. se ne prenosi nikakvo jasno objašnjenje o ovom alametu. Islamska ulema je dala svoje mišljenje i tumačenje ovoga.[19]

---

16 Futuhat El-ilahijje, El Džumel 4/4851, Sulejman ibn Umer el Adžilij.

17 Sura El-Qamer; 1. ajet.

18 Bilježi Imam Muslim u Sahihu, 4/2225, kitabu-l-fiten ve ešratus-sa'ah, broj hadisa 2.901.

19 Za komentarisanje i razumjevanje ovog hadisa, svaki od njih se služio aktuelnim dogadajima u vremenu njegova življenja.

Svaki od njih se koristio događajima i aktuelnim dešavanjima u vremenu svoga življenja koja dopunjavaju jedni druge i ne proturječe se, a to su:

a) Brojna islamska osvajanja, koja su dovela do posjedovanja velikog broja robinja. Kada se robinjom oženi gospodar, pa kad ona sa njim rodi dijete, njen sin ili kćerka su slobodni ljudi, a njihova majka je robinja. Pa ispadne kao da je ona rodila svoga gospodara i gospodaricu, u metaforičkom (simboličnom) smislu, a ne u stvarnom pogledu.

b) Trgovina ropkinjama. Šeriatski zakoni i propisi teže oslobađanju roblja i očuvanju njihova prava. Islam je zabranio da vlasnik proda svoju ropkinju, ako je zanijela sa njim, kako bi odgojila svoga sina ili kćerku kod njega. Ako umre vlasnik gospodar, ropkinja time postaje slobodna osoba i ona ne prenosi nasljedstvo u vlasništvo svoga sina ili svoje kćerke.

Hadis ukazuje da će kod nekih ljudi oslabiti iman - vjera, pa će prodavati majke svojih sinova, što je Islam zabranio. Tako će ostati sin kod njega, a prodat će njegovu majku. Kada odraste, on neće znati gdje je ona, i kupit će je, ne znajući da mu je to majka, nit će ona znati da je on njen sin. I on će, uistinu, biti njen gospodar, a da to i ne zna.

c)U doba kraljeva i carstava se dešava da neki rob postaje car, a sin je ropkinje. Njegova majka postaje dijelom njegove svite i posluge. On je vladar, tj. njen gospodar, on je odgovoran za nju i ostale podanike.

d) Zlostavljanje majki. Kći postupa sa majkom kao što postupa sa sluškinjom ili sa ropkinjom, a ne ophodi se prema njoj sa onim poštovanjem i respektom koji zaslužuje.

Sva mišljenja su tačna i ove pojave su se sve desile i nema potrebe za presuđivanjem i određivanjem najboljeg mišljenja, jer presuđivanje se vrši samo onda kada postoji rezilaženje u mišljenjima, a u ovom slučaju nema nikakvog razilaženja.

Drugi znak, koji je spomenut u ovom hadisu

„Kad vidiš bosonoge, gole i bijedne čobanine, fukaru, kako se takmiče i nadmeću u raskošnosti, u veličini zgrada, u raskošnosti namještaja, odjeće, automobila i drugih životnih potreba. Ovim znakom se ne aludira na pojedinačnu pojavu bogatstva, tj. da čovjek, ili mali broj ljudi pređu iz velikog siromaštva u raskošno bogatstvo. Aludira se da ovaj alamet postane masovna, proširena društvena pojava. Jer činjenica je, da se u svakom vremenu dešava, da poneki siromah postane bogataš. Alamet je onda, ako se ova pojava proširi u velikom opsegu. Stoga, neka ulema smatra, da se ovo može primijeniti na oblast (zemlje) Arapskog zaljeva, čiji su stanovnici u

između pet stubova, bez zidova i bez krova. Ti stubovi ga ne štite, ni od toplote, ni od hladnoće, a niti ga skrivaju od ljudskih pogleda.

Aspekti Islama

Postavlja se pitanje: Koji su to drugi aspekti Islama koji sačinjavaju njegov krov i zidove?

Odgovor je: Veoma je veliki broj njih i ne mogu se sažeti na ovom ograničenom prostoru i na brzinu, ali ćemo od njih spomenuti sljedeće aspekte:

a) Da'wa (poziv) ka Uzvišenom Allahu, naređivanje dobra, zabranjivanje zla, džihad na Allahovom putu.

b) Muamelat, islamski pravni odnosi, koji se danas nazivaju zakoni i ustavi. U to spada uređivanje financijskog poslovanja među ljudima, kao što je kupovina, prodaja, iznajmljivanje, zastupništvo, zabrana kamate, prevare i zelenaštva i mnoge druge stvari iz oblasti pravnih odnosa.

c) Politički sistem u svim njegovim oblastima od izbora halife tj. predsjednika, izbora i uređenja savjetodavnog tijela, tj. parlamenta, uređenje odnosa među građanima i odgovornim ljudima svih rangova.

d) Ekonomski sistem;

e) Krivični zakon;

f) Društveno uređivanje;

h) Ahlak - moral.

Već smo spomenuli u komentaru prethodnog hadisa da se iman sastoji od sedamdeset i nekoliko ogranaka.

Propis za onoga ko napusti izvršavanje jednog od ruknova Islama

Postavlja se pitanje: Kakav je propis za onoga koji napusti izvršavanje nekoliko od ovih ruknova?

Odgovor je: Neki tekstovi ukazuju na to da onaj, ko napusti jedan od ovih ruknova, smatra se kafirom (nevjernikom), te da je izašao iz okvira Islama. Dokazi za ovo mišljenje su:

a) Hadis Ebu Hurejre koji prenosi od Allahova Poslanika s.a.v.s. da je rekao:

"أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ ، وَ يُقِيمُوا الصَّلاَةَ ، وَ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَ أَمْوَالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلاَمِ ، وَ حِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى . "

„Naređeno mi je da se borim protiv ljudi, sve dok ne posvjedoče da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik i da obavljaju namaz i daju zekat. Kada to urade, dobit će zaštitu od mene za njihove živote i imetke, osim kada to Islam zahtijeva, i njihov obračun će biti sa Uzvišenim Allahom."[2]

Naredba za borbu protiv ovih ljudi je zato što su oni nevjernici.

b) Hadis Džabira r.a. koji prenosi od Allahova Poslanika s.a.v.s. da je rekao:

"بَيْنَ الرَّجُلِ وَ بَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلاَةِ ."

„Zaista je između čovjekova vjerovanja i između nevjerstva i mnogoboštva, napuštanje namaza."[3]

c) Nakon smrti Poslanika s.a.v.s., Ebu Bekr r.a. je poslao vojsku protiv onih koji su se suprotstavili davanju zekata jer su se tretirali kao otpadnici od vjere.

d) A što se tiče institucije hadždža, Uzvišeni Allah je rekao:

وَ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً، وَ مَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ .

„Hodočastiti Hram, dužan je, radi Allaha, svaki onaj koji je u mogućnosti, a onaj koji neće da vjeruje - pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome."[4]

U ovom ajetu je jasno, da se onaj ko ne obavi dužnost hadždža, a bude u mogućnosti, smatra nevjernikom, a Allah je neovisan od njega i od drugih.

e) Hadis kojeg prenosi Ibn Abbas od Allahova Poslanika s.a.v.s. da je rekao:

"عُرَى الإِسْلاَمِ وَ قَوَاعِدُ الدِّينِ ثَلاَثَةٌ ، عَلَيْهِنَّ أُسِّسَ الإِسْلاَمُ ، مَنْ تَرَكَ وَاحِدَةً مِنْهُنَّ فَهُوَ بِهَا كَافِرٌ
حَلاَلُ الدَّمِ: شَهَادَةُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، وَالصَّلاَةُ الْمَكْتُوبَةُ ، وَ صَوْمُ رَمَضَانَ ."

---

[2] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/52, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 21.

[3] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/88, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 82.

[4] Sura Ali Imran; 97. ajet.

„Tri su osnovna temelja Islama. Ko napusti jedan od njih, postao je nevjernik, čija je krv dozvoljena. Ti temelji su: Svjedočenje da nema Boga osim Allaha, obavljanje propisanih namaza i post ramazana."[5]

Drugi tekstovi ukazuju na to da, ko napusti nešto od ovoga, nije nevjernik, kao što su riječi Uzvišenog Allaha:

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ ، وَ يَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ .

„Allah neće oprostiti da Mu se neko drugi smatra ravnim, a oprostit će manje grijehe od toga kome On hoće."[6]

Postojanje mogućnosti oprosta grijeha, izuzev širka, je dokaz da se ne smatra osoba kafirom, jer se kafiru ne opraštaju grijesi.

Također, hadis Ebu Seida El-Hudrija, čiji je tekst dosta dug, govori o patnjama stanovnika Džehennema, o izlasku muslimana iz džehennemske vatre, poslije njihove patnje u različitim vremenskim intervalima, koji će biti shodni količini njihovih grijeha, pa se u hadisu veli:

"..... فَيَخْرُجُ مِنْهَا قَوْمًا لَمْ يَعْمَلُوا خَيْرًا قَطُّ ."

„Pa će izaći iz džehennemske vatre ljudi koji nisu nikako činili dobra djela."[7]

Ovi ljudi, o kojima govori hadis, nisu posljednji koji će izaći iz džehennemske vatre. Riječi Alejhisselama: „Nisu radili nikakva dobra djela," ukazuju na to da nisu obavljali ništa od ruknova Islama, nisu obavljali namaze, davali zekat, niti su obavljali ostale islamske dužnosti. I pored svega toga, izlaze iz džehennemske vatre, poslije duge i teške patnje, što ukazuje na to da oni nisu kafiri, jer kafiri nikada neće izaći iz džehennemske vatre.

Kompromis između ovih dokaza i tekstova je:

Ko napusti neki od vadžiba (obaveza), nijekajući to i odobravajući njegovo ne izvršavanje, on je kafir i izašao je iz Islama. Vječno će biti u Džehennemu, kao onaj ko zanijeće obaveznost obavljanja namaza.

A ko izostavlja obavljanje dužnosti zbog neke druge stvari i razloga, a smatra da je to vadžib (obaveza) i zna da je nemaran, on je griješnik, ali nije

---

[5] Hadis hasen, bilježi Ja'la et-Tergibu ve-t-Terhib: 2/234 str.

[6] Sura En-Nisa; 48. ajet.

[7] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/170; Kitabu-l-Iman, br. hadisa 302.

kafir. Biće izložen džehennemskoj vatri, shodno njegovim grijesima, toliko dugo koliko zaslužuje, žestina patnje će biti shodna količini i veličini grijeha koje je počinio, ali će na kraju ipak izaći iz džehennemske vatre.

Nema božanstva osim Allaha

Ova rečenica je prva polovica islamskog mota i obilježja. Prvi muslimani, a i ostali Arapi, su ovu rečenicu razumijevali sa potpunim i tačnim značenjem i smislom. Kada je Allahov Poslanik s.a.v.s., od njih tražio da kažu jednu rečenicu s kojom će im biti pokorni Arapi i ne-Arapi, rekao mu je Ebu Džehl: „Koja je to rečenica? Reći ćemo je, i deset sličnih njoj ako treba. Rekao je: 'Recite: Nema božanstva osim Allaha." Pa nisu prihvatili to.[8]

Nisu prihvatili, jer su dobro razumjeli njeno značenje! A ogromnoj većini današnjih muslimana potrebno je da im se objasni ova rečenica, ovaj znak Islama.

Postavlja se pitanje: „Koje je pravo značenje ove rečenice?"

Odgovor je: „Ova rečenica obuhvata: jedinstvo Allahove moći, jedinstvo Allahove božanstvenosti, i jedinstvo Allahovih imena i svojstava."

a) Tevhidur - rububijjeh, jedinstvo Allahove moći.

To je čvrsto i potpuno ubjeđenje da je Uzvišeni Allah, Stvaralac svega što postoji, te da On slobodno i po svojoj volji raspolaže i upravlja kosmosom i cijelim svijetom, i da samo On nema nikakvog druga, niti partnera.

Ova vrsta jedinstva se satoji iz dvije stvari:

1) stvaranje,

2) slobodno raspolaganje i upravljanje.

Muslimani danas ne sumnjaju u to da je Allah jedini Stvaralac, ali je neophodno vjerovati i u drugi dio. Veli Uzvišeni Allah:

أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ .

„Samo On stvara, upravlja i zakone određuje!"[9]

Kao što je Allah jedini i apsolutni Stvaralac, On je jedini zakonodavac ovim stvorenjima koja je stvorio. Veli Uzvišeni Allah:

---

[8] Hadis Sahih; bilježi Imam Tirmizijj 5/44; br. hadisa:3285.

[9] Sura El Earaf; 54. ajet.

إِنِ الْحُكْمُ إِلاَّ لِلَّهِ ، أَمَرَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ إِيَّاهُ ،ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَ النَّـاسِ لاَ يَعْلَمُونَ .

„Sud pripada jedino Allahu, a On je naredio, pa se klanjate jedino Njemu. To je prava vjera. Ali, većina ljudi to ne zna."[10]

I veli Uzvišeni Allah:

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ .

„Zar oni da imaju bogove koji im propisuju od vjere ono što im nije Allah dozvolio?"[11]

Pa, ko bude ubjeđenja, da čovjek, ili skupina ljudi, ili parlament, ili određeno društvo, ili svi ljudi, imaju pravo zakonodavstva, on je mušrik. Pripisao je druga Allahu i time je izašao iz okvira Islama.

I ko bude ubjeđenja da su Allahova stvorenja sposobna da: nekome koriste ili štete, oživljavaju ili usmrćuju, daju ili uskraćuju rizk, da liječe itd. bez Allahove volje i dopuštenja, on je, također, mušrik, ne vjeruje u Uzvišenog Allaha, pa makar izgovarao dva šehadeta ujutro i naveče, makar klanjao i postio, i smatrao se vjernikom muslimanom. Veli Uzvišeni Allah:

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَ تَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَ تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَ تُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ . بِيَدِكَ الْخَيْرُ. إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ .

„Reci: O Allahu, koji svu vlast imaš, Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš. Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ, u Tvojoj ruci je svako dobro. Ti, uistinu, sve možeš."[12]

b) Tevhidul- uluhijje, jedinstvo Allahove božanstvenosti:

To je čvrsto i potpuno ubjeđenje, da jedino Uzvišeni Allah zaslužuje potpunu, apsolutnu pokornost. Ovaj tevhid je prirodni plod i rezultat tevhida - jedinstva Allahove moći.

---

[10] Sura Jusuf; 40. ajet

[11] Sura Eš-Šura; 21. ajet.

[12] Sura Ali Imran; 26. ajet.

Sve dok musliman vjeruje da je jedino Uzvišeni Allah **taj koji sve stvara,** koji daje rizk, koji oživljava i umrtvljuje shvatit će da je **On, također, jedini** koji zaslužuje pokornost. Pa zašto se onda muslimani **pokoravaju, pored** Njega, nekim ljudima koji ni sami sebi, a niti drugima, **ne mogu donijeti** korist, niti štetu?

Ova pokornost se ne ogleda samo u izvršavanju **vjerskih obreda,** pobožnosti, nego je ona obaveza kod svega što je naredio **Uzvišeni Allah. Na** vrhu svega toga su zakoni svih vrsta, iz svih oblasti. Veli **Uzvišeni Allah:**

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا .

„I tako mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok ***za sudiju, u*** *sporovima međusobnim, tebe ne prihvate, i onda, zbog* ***presude tvoje, u*** *dušama svojim nimalo tjeskobe ne osjete, i dok se sasvim ne* ***pokore."***[13]

Pa ko je zadovoljan da se vlada, ili da sudi, po zakonima **drugačijim od** onih koje je Allah uspostavio; kao što su socijalistički, komu**nistički i mnogi** drugi ljudski zakoni, on je kafir, a ne vjernik, iako **on sebe smatra** mu'minom.

Što se tiče pokornosti nekome drugom, pored Allaha, **ona je dozvoljena,** ali je ograničena u odnosu na pokornost Allahu. Tako **npr.: Roditelj** zaslužuje pokornost u svim stvarima koje nisu grijeh, tj. u **stvarima koje se ne** kose sa šeriatskim propisima. Također, zakonski **staratelj zaslužuje** pokornost, u stvarima koje nisu grijeh..

Rekao je Allahov Poslanik s.a.v.s.:

" السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ "

„Poslušnost i pokornost čovjeku muslimanu, je u **onome** što voli ili mrzi, sve dok ne naredi grijeh. Kada naredi činjenje **grijeha**, tada nema poslušnosti i pokornosti njemu."[14]

A što se tiče pokornosti Uzvišenom Allahu, Njemu se pokorava u svemu, i On je jedini koji zaslužuje potpunu pokornost.

c) Tevhidul- esmai ves- sifati, jedinstvo Allahovih imena i svojstava:

---

[13] Sura En-Nisa; 65. ajet

[14] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 13/121, Kitabu-l-Ahkam, br. hadisa 17144.

To je čvrsto potpuno ubjeđenje, da se jedino Allah odlikuje svim savršenim osobinama, i da je daleko, od bilo kakve, manjkavosti i nesavršenosti.

Pa, ko bude smatrao, da se neko od Allahovih stvorenja, odlikuje osobinama savršenosti, te da je daleko (da je čist) od manjkavosti i nesavršenstva, on je učinio širk Uzvišenom Allahu. U islamskom učenju nema bezgriješnog i nepogrešivog stvorenja, osim da ga Uzvišeni Allah sačuva i zaštiti od griješenja. Nema u Islamu osobe, ma ko on bio, da je iznad zakona, niti ima osoba koja se kritizira zbog svojih postupaka. Od svakog muslimana se usvaja mišljenje, a i opovrgava (ne prihvata), osim nepogrešivosti Muhammeda s.a.v.s. u dostavljanju Objave.

I na kraju ovoga možemo izvesti zaključak da." la ilahe illellah" - nema božanstva osim Allaha, obuhvata sve aspekte ljudskog života: idejne i praktične aspekte, akide, pokornost Uzvišenom Allahu u svemu što je naredio i zabranio.

I da je Muhammed Allahov Poslanik.

Ovo je druga polovica islamskog obilježja i mota. Ona znači da čovjek vjeruje, da je Muhammed Poslanik od Uzvišenog Allaha svim svjetovima, te da smo čvrsto ubijeđeni u ono u što nas je uputio Allahov Poslanik s.a.v.s. o nevidljivim pojavama i stvarima. Da smo pokorni Uzvišenom Allahu na način koji je objavljen Allahovu Poslaniku s.a.v.s., a ne na načine ranijih religija koje su objavljene ranijim pejgamberima. Jer su, , uistinu, raniji zakoni poništeni i nevažeći, objavljivanjem novog sistema vjerovanja i pokornosti Uzvišenom Allahu.

Primjer ovoga je sistem ispitivanja učenika i studenata na završnim ispitima, kojeg je odredilo ministarstvo za prosvjetu. Pa, ukoliko isto to ministarstvo za prosvjetu, izda novi zakon o sistemu ispitivanja, stari sistem automatski postaje nevažeći.

Ukoliko bi student želio da polaže ispit na način starog sistema, tvrdeći da je taj sistem, također, objavljen od ministarstva za prosvjetu, neće mu to biti prihvaćeno. Takav je primjer i sa nebeskim zakonima.

Obavljanje namaza

Namaz je jedna stvar, a obavljanje namza je sasvim druga stvar. Obavljanje namaza znači da ga musliman izvrši u potpunom obliku:

a) Formalno, sa svim njegovim ruknovima i pokretima (radnjama), shodno onome kako se prenosi od Allahova Poslanika s.a.v.s., da ga je obavljao.

b) Smisaono, sa potpunom iskrenošću, jedino u ime Allaha, skrušenošću u namazu, uz prisustvo pameti i srca, razmišljanje o značenju rukua, sedžde, ajeta i dova koje se uče.

Namaz predstavlja razgovor- komuniciranje stvorenja sa njegovim Stvoriteljem, pa ukoliko čovjek želi da razgovara sa Allahom dž.š. neka padne na sedždu a ukoliko želi da Svevišnji Allah razgovara sa njim neka uzme Kur'ani Kerim i iščitava ga jer je Kur'an Allahov govor upućen ljudima koji razum imaju.

Davanje zekata

Zekat znači: čišćenje i povećavanje. Zekat je čišćenje u sljedećim stvarima:

a) Čisti duše bogataša od škrtosti i pohlepe, jer. duše vole imetak i škrtare u njemu. Pa, ako musliman izdvoji zekat iz svog imetka i udijeli ga siromašnim, smanjuje se škrtost u njegovoj duši. Tako svake godine, sve dok se ne »kutariše« ove ružne i pokuđene osobine. Davanje zekata je najbolji lijek za liječenje ovih duševnih bolesti i pokuđenih moralnih osobina.

b) Čisti duše siromaha od mržnje prema bogatašima i zavidnosti prema njima. Jer, kada bogataš pruži ruku pomoći i spasa siromašnome. suosjećajući s njim, iz duše siromaha otpadne dosta mržnje i zavisti.

c) Čisti zajednicu od duševnih problema, koji proističu iz velikog jaza između bogatih i siromašnih. Uistinu, veliko bogatstvo. uglavnom. vodi oholosti i tlačenju drugih, a, također, veliko siromaštvo. nekada odvede čovjeka u zabludu i otvara prostor šejtanu za spletkarenje. Zekat je taj koji smanjuje jaz između bogatih i siromašnih.

d) Čisti imetak od onoga što se nakupilo sumnjivog ili haram novca. ako vlasnik novca o tome ne zna. A ukoliko zna da je taj novac haram. tada zekat ne čisti taj novac. Tada je neophodno da čovjek sav haram novac vrati onome kome pripada, naravno, uz obaveznu tewbu (pokajanje).

Zekat je povećanje u sljedećim stvarima:

1) Razvija u dušama bogatih ljubav prema hajru. udjeljivanju i pomaganju drugih. Ovo se ne povećava govorom. niti predavanjima, nego se povećava vježbanjem i praktikovanjem činjenja dobrih djela i potpomaganja.

2) Razvija u dušama siromašnih pravi smisao bratstva i ljubavi prema drugima, jer oni brinu o njemu i pomažu ga.

3) Povećava hajr u čitavom društvu. Tako se otvaraju škole, islamki centri, obdaništa, bolnice i dobrotvorna društva. Time se razvija i povećava međusobno potpomaganje u svim aspektima života.

4) Povećava imetak u duhovnom pogledu, jer Allah dž.š. daje berićet u imetku na koji je dat zekat. Također, ga povećava u materijalnom pogledu, kroz to, što zekat povećava kupovnu moć kod širokog sloja ljudi u društvu. Zekat, također, igra važnu ulogu u poboljšanju ekonomskog sistema. On štiti od ekonomskog pada i kriza koje pogađaju društva izgrađena na sistemu kamata. Zekat djeluje suprotno od kamate, jer kamata usmjerava kapital u ruke bogataša, a slabi ekonomsku moć kod siromašnog sloja. Zekat umanjuje usmjeravanje kapitala u ruke bogatih i poboljšava ekonomsku moć kod siromašnih.

Komentarisanje ove teme ne bismo dužili, jer bi nas daleko odvelo. Pravu vrijednost zekata su osjetili oni kojima je zekat pomogao da savladaju financijske probleme.

Također, je neophodno spomenuti to, da je zekat pravo siromašnih, a nije milostinja bogatih. Zekat nije samo privremeno podmirivanje životnih potreba, nego je osnovni cilj, da obogati siromaha toliko, da bi mu se olakšalo da i on postane produktivan član društva.

Ukoliko nađemo jednu siromašnu porodicu kojoj je za podmirenje osnovnih životnih potreba mjesečno neophodno 200 maraka, nije rješenje problema da im dajemo svakog mjeseca tu sumu. Nego je rješenje, da se olakša glavi porodice obavljanje proizvodne djelatnosti s kojom bi pokrio financijske potrebe porodice. Ako je otac stolar, od ukupne svote zekata će mu se dati sredstva s kojim bi otvorio radnju i kupio mašinu za rad, makar to dostiglo sumu od nekoliko hiljada maraka. Ili, potrebnoj osobi platiti obuku za neki zanat, ili struku, a koji bi mu pomogao da se zaposli, ukoliko je bez ikakve stručnosti. Na ovakav način bi siromah postao produktivni član društva. On bi, u budućnosti, sam davao zekat. Tako bi nestalo siromaštva u cijelom društvu. U dugoj historiji Islama bilo je perioda kada se nije imao kome dati zekat.

Obavljanje hadždža

Hadždž je putovanje koje podsjeća na smrtno putovanje. Rastanak hadžije od porodice, prijatelja, kuće i domovine, sličan je smrtnom rastanku, kada čovjek zauvjek napušta ovaj svijet.

Kada obuče hadžijsku odjeću kao da je obukao kefine - mrtvačke haljine. Stajanje na Arefatu podsjeća ga na okupljanje ljudi na Sudnjem danu, iščekivanje presude, veliku gužvu i žestoku vrućinu. Bacanje kamenčića, podsjeća ga na to da je njegov prvi i najveći neprijatelj, na dunjaluku, Iblis i

njegova vojska, ljudskih i džinskih šejtana, koji su se ispriječili između njega i uspjeha na Ahiretu (ulaska u Džennet). Ova autentičnost je prisutna u svim obredima i radnjama hadždža. Stoga se u hadisu navodi veliki stepen i nagrada onome hadžiji koji u potpunosti, fizički i duhovno,obavi ispravno sve obrede hadža tako da se on kući vraća potpuno očišćen od grijeha kao dijete koje se tek rodilo. Hadžija kao da je kroz hadž doživio smrt i sve faze Sudnjeg dana pa se sada vraća na dunjaluk, svojoj porodici i prijateljima sa željom da preostali period svog života proživi jednim sasvim drugim načinom . Hadžija poslije obavljenog hadža treba da bude jedna sasvim nova ličnost koja će se odlikovati iskrenošću, odanošću, pobožnošću i visokim stepenom bogobojaznosti.

Hadždž je veliki godišnji Islamski kongres, kojeg bi muslimani trebali da iskoriste za međusobno upoznavanje, međusobno savjetovanje i iznalaženje rješenja o svojim problemima.

Riječi hadžija i hodža vode korijen od arapske riječi „hudždžde"- dokaz, tj. ove osobe trebaju da budu dokaz kako se živi i prakticira Islam u svakodnevnom životu, drugom riječju oni su živi dokaz prave Allahove vjere.

Post ramazana

Post je godišnji duhovno-obrazovni kurs, u kome se povećava stepen bogobojaznosti kod muslimana. Bogobojaznost je glavni cilj posta, kako veli Uzvišeni Allah:

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ .

„O vjernici, propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste bili bogobojazni."[15]

Post treba odgojno utjecati na muslimana u tolikoj mjeri da od sebe eliminiše sve negativne i pokuđene osobine tako da u toku ovog mjeseca njegov iman i moral dostigne visoke stepene bogobojaznosti.U tom kontekstu Alija r.a. definisao je bogobojaznost slijedećim riječima:

التَّقْوَى أَنْ لاَ يَجِدُ النَّاسُ فِي قَوْلِكَ عَيْبًا ، وَ لاَ الْمَلاَئِكَةُ فِي أَفْعَالِكَ عَيْبًا ، وَ لاَ رَبُّ الْعَالَمِينَ فِي سِرِّكَ عَيْبًا .

„ Bogobojaznost je da ljudi u tvom govoru ne nađu nikakvih mahana-nedostataka, i da meleki u tvojim postupcima ne nađu nikakvih mahana i da Gospodar svijetova u tvojim tajnama ne nađe nikakvih mahana."

---

[15] Sura El-Bekare; 183. ajet.

Post povećava stepen istinske odanosti čovjeka Uzvišenom Allahu i post je ibadet koji se ne vidi, niti se može opipati, ni dodirnuti. Njegovu pravu vrijednost vidi jedino Uzvišeni Allah. I pored svega ovoga musliman posti, ne vide ga ljudi, jer se post ne vidi, ali to on radi zbog pokornosti, jedino Uzvišenom Allahu.

Post jača i povećava čovjekovu volju i odlučnost, te ga navikava i ugrađuje u njemu naviku za saburom prilikom gladi i žeđi, koje ga mogu zadesiti u različitim životnim situacijama. Post, također, udaljava osobu od svih vrsta grijeha i poroka.

Ramazan je mjesec Kur'ana. U njemu je Kur'an objavljen na zemlju. To je mjesec tewbe (pokajanja), mjesec udvostručavanja dobrih djela. On je mjesec džihada, sa samim sobom, džihada protiv neprijatelja, mjesec muslimanskog jedinstva, u kome svi muslimani učestvuju u istim obredima.

Ramazan je mjesec dova i teravija, mjesec savršenog reda koji se ogleda prilikom iftara i sehura, mjesec milosti i udjeljivanja sadake. Ramazan je, uistinu, mjesec velikog hajra!

ČETVRTI HADIS

Ispit kroz blagodati

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ: الصِّحَّةُ وَالْفَرَاغُ." (رَوَاهُ الْبُخَارِي)

Od Ibn Abbasa r.a. prenosi se da je rekao: Allahov Vjerovjesnik s.a.v.s. je rekao: Dvije su blagodati koje obmanu i prevare većinu ljudi: zdravlje i slobodno vrijeme."[1]

Dunjaluk je ispit

Čovjek je na ovom dunjaluku stvoren radi ispita i iskušenja koji će mu odrediti njegov položaj i mjesto na budućem vječnom svijetu. Veli Uzvišeni Allah:

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ.

„Onaj koji je stvorio smrt i život da bi iskušao koji od vas će bolje postupati; On je Silni, Onaj koji prašta."[2]

Uzvišeni Allah je u ovom Kur'anskom ajetu prvo spomenuo smrt i dao joj prioritet nad životom, jer je smrt tj. život poslije nje cilj a život na dunjaluku je samo sredstvo za ostvarivanje toga cilja. Svi ljudi su u jednoj velikoj učionici i sali za ispitivanje koja obuhvata cijeli kosmos. U toj učionici nalaze se kontrolori i pratioci koji zapisuju i evidentiraju svaki detalj, veće ili manje djelo koje čovjek uradi, jer veli Svevišnji Allah:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ.

„On ne izusti nijednu riječ, a da pored njega nije prisutan Onaj koji bilježi."[3]

---

[1] Bilježi Imam Buharij u Sahihu, 11/229; Kitabur-Rikak, br. hadisa 6412.

[2] Suretul-Mulk: 2 ajet.

[3] Suretu Qaf: 18 ajet.

Također, svjedoče njihova tijela tj. njegovi organi, zemlja po kojoj hodaju svjedoči, ljudi međusobno će svjedočiti a iznad svega toga Uzvišeni Allah je svjedok za sve što se dešava.

Što se tiče vremenskog intervala u kojem traje ovaj ispit on je od momenta šerijatskog punoljestva pa sve do smrtnog časa. Ukoliko je učenik na ispitu, on zna vremenski koliko taj ispit traje, a čovjek na dunjaluku ne zna koliko će još živjeti na dunjaluku tj. koliko dugo traje taj njegov najvažniji ispit.

Ukoliko učeniku na početku ispita kažemo da dužina ispita vremenski nije ograničena i da mu se svakog momenta može uzeti ispitni list on će uložiti sve svoje sposobnosti da što bolje i kvalitetnije uradi taj ispit i neće propustiti ni jedan momenat na ispitu a da ga što racionalnije i korisnije upotrijebi, i da tačno i precizno odgovori na što veći broj pitanja i zadataka.

Isto tako musliman mora da iskoristi svaku minutu i svaku sekundu kako bi ovaj ispit završio sa uspjehom i dobio što veću ocjenu kod Uzvišenog Allaha.

Sredstva za izradu ispita

Učenik da bi radio pismeni ispit mora se koristiti olovkom ili perom i njemu se uruče posebni papiri na kojima će raditi ispit. Pribor svakog čovjeka pomoću kojeg izrađuje dunjalučki ispit jeste njegovo tijelo, vrijeme, novac-imetak, znanje i sve što mu je dato da posjeduje na dunjaluku.

Ovaj ispit se sastoji iz nekoliko raznovrsnih pitanja:

1. Naredbe i farzovi koje mora izvršavati.

2. Zabrane i harami kojih se mora kloniti.

3. Nimeti- blagodati na kojima mora biti zahvalan.

4. Nedaće i iskušenja na kojima mora saburiti.

Mnoštvo blagodati

Ovaj hadis nas podsjeća na blagodati kojima smo obdareni i na kojima se moramo zahvaljivati kako se nebi kajali i žalili za njima, jer čovjek po svojoj prirodi ne zna cijeniti neku stvar i ne može spoznati njegovu pravu vrijednost sve dok je ne izgubi.

Govoriti o blagodatima je veoma opširna tema a mi ćemo se osvrniti samo na nekoliko stvari:

Uzvišeni Allah je svakom čovjeku podario veoma veliki broj blagodati-nimeta i kada bi smo ih željeli izbrojati uistinu to ne bismo to mogli. Veli Uzvišeni:

وَ إِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا .

„Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojiti."[4]

Ovom prilikom ćemo spomenuti samo nekoliko blagodati koje nam niko drugi sem Svevišnjeg Allaha ne može dati: život, iman- vjera, zdravlje, pamet, sluh, vid, potomstvo, zrak, voda, čak u svakoj ćeliji čovjekoj postoji veliki broj blagodati koji nemožemo izbrojati.

Jedan siromašan čovjek je došao alimu i žalio mu se na neimaštinu i siromaštvo, te da mu Uzvišeni Allah nije podario nikakvih blagodati. Učenjak mu je odgovorio riječima: Hoćeš li prodati svoje oči za 100 000 dirhema? On mu odgovori: Ne! Zatim ga upita: A hoćeš li prodati svoj sluh za 100 000 dirhema? On mu odgovori: Ne! Učenjak ga još upita: Hoćeš li prodati svoje ruke za 100 000 dirhema? Hoćeš li prodati svoje noge za 100 000 dirhema? Hoćeš li prodati svoju pamet za 100 000 dirhema? On je na svako pitanje odgovorio negativno. Tada mu učenjak reče: Ti se žališ na neimaštinu i siromaštvo a posjeduješ milione!!! Tada je čovjek shvatio da su nematerijalne blagodati mnogo vrijednije i veće od materijalnih-novčanih i da se Allahove blagodati date svakom čovjeku nikako ne mogu izbrojati.

Ispit kroz blagodati

Sve blagodati koje su nam date one su za nas iskušenje i ispit kako se ne bismo zavarali i pomislili da su te blagodati počast za nas. Blagodati su sredstvo pomoću kojeg nas naš Gospodar ispituju i testira. Veli Uzvišeni Allah:

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَاابْتَلاَهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَ نَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ . وَ أَمَّا إِذَا مَاابْتَلاَهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ . كَلاَّ ...

„Čovjek, kada Gospodar njegov hoće da ga iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe, rekne: „Gospodar moj je prema meni plemenito postupio!" A kad mu, da bi ga iskušao, opskrbu njegovu oskudnom učini, onda rekne: „Gospodar moj me je napustio!" A nije tako!"[5]

---

[4] En-Nahl: 18 ajet.

[5] Sura El-Fedžr: 15 i 16 ajet.

Veli Uzvišeni Allah:

وَ لَوْ لاَ أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَانِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ
فِضَّةٍ وَ مَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ . وَ لِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَ سُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ . وَ زُخْرُفًا
وَ إِنْ كُلُّ ذَلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا . وَالآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ .

„A da neće svi ljudi postati nevjernici. Mi bismo krovove kuća onih koji ne vjeruju u Milostivog od srebra učinili, a i stepenice uz koje se penju, i vrata kuća njihovih i divane u kojima se odmaraju, i ukrase od zlata bismo im dali, jer sve je to samo uživanje u životu na ovom svijetu, a onaj svijet u Gospodara tvoga biće za one koji budu bogobojazni- Allahova naređenja izvršavali i zabrana se klonili.”

Da su blagodati na dunjaluku ugled i počast tada bi poslanici i vjerovjesnici bili najbogatiji ljudi i posjedovali bi najviše kapitala a nevjernici od dunjaluka ne bi posjedovali nikakva materijalna dobra i bili bi najveći siromasi. Primjer ovih dunjalučkih blagodati je kao primjer učitelja koji svakom učeniku u razredu uruči knjigu. Neke knjige su većeg a neke manjeg obima i broja stranica, pa se učenici koji su dobili veće knjige obraduju i obvesele a učenici sa manjim knjigama se rastuže. Kada se završi raspodjela knjiga i poslije reakcije učenika, učitelj kaže: „Svaki učenik će imati ispit iz one knjige koja mu je data.” Tada se obraduju učenici koji su dobili manje knjige a rastuže se učenici koji su dobili veće knjige, i što je knjiga veća sve je veća briga i tuga. Isto tako je i sa dunjalukom i njegovim prolaznim blagodatima.

Blagodat nije ugled i počast nego je iskušenje i ispit pa stoga ona ne može biti mjerilo pomoću kojeg se određuje stepen čovjeka kod Allaha njegova Gospodara. Jedino pravo i ispravno mjerilo jetse iman i dobra djela tj. bogobojaznost. Veli Uzvišeni Allah:

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ .

„ Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boje.”[7]

---

[6] Sura Ez-Zuhruf: 15-17 ajet.

[7] Sura El- Hudžurat: 13 ajet.

Vrste zahvale

Uspjeh kod ovog ispita postiže se iskrenom zahvalom na ovim blagodatima- nimetima, a zahvala ima više vrste i to:

a) Zahvala srcem

Ova vrsta zahvale ostvaruje se čvrstim ubjeđenjem i srčanim osjećajem da je svaka blagodat nama data jedino od Svevišnjeg Allaha i da On u tome nema nikakvog druga i partnera. Veli Uzvišeni:

وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ .

„Od Allaha je svaka blagodat koju uživate."[8]

Sve blagodati koje uživamo jedino su od Uzvišenog Allaha i to nam potvrđuje i hadis kojeg prenosi Ibn Abbas r.a.:

"وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلاَّ بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ ...."

„ Znaj, da se čitav svijet- ummet sakupi da ti i najmanju korist donese, ne mogu ti donijeti korist osim one, koju ti je Allah odredio i propisao..."[9]

Ukoliko ovo spoznamo shvatićemo da su ljudi samo pribor za ostvarivanje Allahove odredbe, i da oni sami sebi nemogu korist donijeti a kako će tek onda to moći drugima učiniti?!!

b. Zahvala jezikom

Ova vrsta zahvale se manifestuje čestim izgovaranjem riječi الحمد لله - El-hamdu Lillah - Zahvala Allahu, te kazivati o Allahovim blagodatima koje su nam date bilo kao pojedincima ili grupama. Veli Uzvišeni Allah:

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ .

„I o blagodatima Gospodaru svoga kazuj!" [10]

Isticanje blagodati koje su nam date ne smije biti zbog umišljenosti i oholosti nego da bi se drugi povodili za nama u činjenju hajra i dijeljenju drugima.

---

[8] Sura En-Nahl: 53 ajet.

[9] Bilježi Imam Tirmizij u Džami'u 4/76; Kitabul-kijame,br. hadisa 2635.

[10] Sura Ed-Duha : 11 ajet.

Zahvala jezikom se također manifestuje izgovaranjem svakog korisnog i hairli govora poput: zikra, učenjem Kur"ani Kerima, naređivanjem dobra i sprečavanjem zla, podučavanjem drugih korisnim znanostima, savjetovanjem drugih i slično tome.

c. Zahvala djelima

Veli Uzvišeni Allah:

اِعْمَلُوا ءَالَ دَاوُدَ شُكْرًا ، وَ قَلِيلٌ مِنْ عِبَادِيَ الشَّكُورُ .

„Trudite se i djelima svojim budite zahvalni. o čeljadi Davudova! A malo je zahvalnih među robovima Mojim."[11]

Zahvala djelom se razlikuje shodno blagodati koja nam bude data. Kome Allah podari hidajet - uputu prave vjere on druge poziva njoj upotrebljavajući pri tome svoju snagu i sva dozvoljena sredstva. Kome Allah podari intelegenciju i oštroumnost na njemu je da izučava znanost i da njome podučava druge i da svoje znanje upotrijebi za rješavanje problema koji su aktuelni u muslimanskom ummetu. Kome Allah podari zdravo i snažno tijelo na njemu je da pomaže drugima i da svojim životom učestvuje u borbi na Allahovom putu. Osobi kojoj bude podaren blagodat posjedovanja imetka on će se Allahu zahvaljivati dijeljenjem i trošenjem na Allahovom putu javno i tajno.

Zahvala djelom znači da musliman svaku blagodat koja mu je data upotrijebi u pokornosti Allahu a ne u grijehu bez obzira bio on veliki ili mali.

Sve tri vrste zahvale koje su spomenute. povećavaju blagodati na dunjaluku jer veli Uzvišeni Allah:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ ، وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ .

„Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zasigurno, još više dati, a budete li nezahvalni, kazna Moja doista će stroga biti."[12]

Zahvalnost je jedan od najvažnijih razloga uspjeha na dunjaluku jer uistinu Svevišnji Allah pomaže svoje odane i zahvalne robove. Tako je Uzvišeni pomogao Lut a.s. i one koji su bili sa njim i izbavio ih od kazne koja je zadesila njihov narod i tako ih nagradio za njihovu zahvalnost i pokornost Allahu. Veli Uzvišeni Allah:

---

[11] Sura Es-Sebe' : 13 ajet.

[12] Sura Ibrahim : 7 ajet.

إِنَّآ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّآ ءَالَ لُوطٍ ، نَّجَّيْنَاهُم بِسَحَرٍ . نِعْمَةً مِّنْ عِندِنَا ، كَذَٰلِكَ نَجْزِى مَن شَكَرَ .

„Na njih vjetar, pun pijeska, poslasmo- samo ne na Lutovu porodicu, nju u svitanje spasismo, iz milosti Naše. Eto, tako Mi nagrađujemo one koji zahvaljuju."[13]

Ovo su nagrade na ovom svijetu a na ahiretu zahvalne čekaju još veće nagrade, jer veli Uzvišeni:

وَسَنَجْزِى ٱلشَّاكِرِينَ .

„ I zasigurno ćemo nagraditi zahvalne." [14]

Važnost života i zdravlja

U hadisu kojeg komentarišemo Allahov Poslanik s.a.v.s. je spomenuo dvije blagodati: zdravlje i slobodno vrijeme. Nema sumnje da je zdravlje jedna od najvećih blagodati koje su date čovjeku, ali kako to da slobodno vrijeme bude blagodat?

Vrijeme spomenuto u hadisu nije u značenju kojeg razumijeva većina ljudi i žali se na njega, te pokušavaju da ga ubiju kako to često puta izjavljuju:" Kako da ubijem vrijeme?."

Vrijeme spomenuto u hadisu znači život, a život je velika Allahova blagodat i na to se odonose riječi Allahova Poslanika s.a.v.s.:

"لَا تَزُولُ قَدَمَا عَبْدٍ حَتَّى يُسْأَلَ عَنْ عُمْرِهِ فِيمَا أَفْنَاهُ ، وَعَنْ عِلْمِهِ فِيمَا فَعَلَ ، وَعَنْ مَالِهِ مِنْ أَيْنَ اكْتَسَبَهُ وَفِيمَا أَنْفَقَهُ . وَعَنْ جِسْمِهِ فِيمَا أَبْلَاهُ ".

„Neće se ni jedan čovjek na Sudnjem danu pomaći sve dok ne bude upitan: o životu, u što ga je proveo, znanju kako se je ponašao, imetku kako ga je stekao i u što ga je utrošio, i o tijelo kako se prema njemu odnosio?"[15]

Allahov Poslanik s.a.v.s. nas u ovom hadisu upozorava na ove dvije blagodati koje moramo iskoristiti u pokornosti Allahu ukoliko želimo postići prolaznu ocjenu na ispitu. Međutim, većina ljudi bude obmanuta sa ovim blagodatima i tako padnu na ovom najvažnijem ispitu i kajati će se i tugovati na Kijametskom dana, kada kajanje nikome neće koristiti.

---

[13] Sura El-Kamer : 34, 35 ajet.

[14] Sura Ali Imran: 145 ajet.

[15] Bilježi Imam Tirmizij u Džamiu 4/36; Kitabul-kijame, br. hadisa: 2532.

Većina i mnoštvo nisu mjerilo

U ovom hadisu se također navodi jedne veoma važna činjenica da je većina ljudi na stranputici i zabludi. Zato vjernik ne smije biti zaveden većinom i mnoštvom, i ne smije mijenjati svoje ubjeđenje - akide i svoje ponašanje zbog toga što većina nije njegova ubjeđenje i načina ponašanja.

Nikada mnoštvo i većina ne smiju za vjernika biti mjerilo istine, nego je jedino pravo mjerilo istine Islam nepromjenjiv Allahov zakon. Veli Uzvišeni Allah:

قُلْ لاَ يَسْتَوِى الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ .

*„Reci: Nije isto **ono što je** zabranjeno i ono što je dozvoljeno, makar te iznenađivalo mnoštvo **onoga što je zabranjeno**."*[16]

I veli Uzvišeni:

وَ مآ أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ .

„ A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici."[17]

وَإِنْ تُطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِى الأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ، إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلاَّ الظَّنَّ وَ إِنْ هُمْ إِلاَّ يَخْرُصُونَ .

„Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji; oni bi te od Allahova puta odvratili. Oni se samo za pretpostavkama povode i oni samo neistinu govore."[18]

Zato brate muslimanu, budi sa Allahom bez obzira koliko ljudi slijedilo istinu, uvijek imaj čvrsto vjerovanje i jasan cilj u životu i ne dozvoli da budeš povodljiv i da se naginješ tamo gdje vjetar puše.

---

[16] Sura El- Maida : 100 ajet.

[17] Sura Jusuf: 103 ajet.

[18] Sura El- En'am : 116 ajet.

PETI HADIS

Faze stvaranja čovjeka

الحديث الخامس

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ: " إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ، ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ وَيُؤْمَرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: بِكَتْبِ رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَشَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ، فَوَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا، وَإِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا"

(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ)

Od Ebu Abdurrahmana ibn Mes'uda, ***neka je Allah zadovoljan s njim,*** *prenosi se da je rekao: Obavijestio nas je Allahov Poslanik s.a.v.s., a on je onaj koji je najistinitiji:*

"Zaista svako od vas postaje u utrobi majke. Četrdeset dana je samo kapljica. Zatim se formira zakvačak. To traje, otprilike, isto 40 dana. Onda, otprilike u još tolikom vremenskom periodu, postane ugrušak. Zatim mu se pošalje melek, koji udahne u njega ruh (duh) i propišu mu četiri stvari: Nafaku, edžel (dužina života), djela i da li je sretan ili nesretan. Tako mi Allaha, pored koga nema drugog Boga, neki od vas će raditi djela kao ljudi od Dženneta, dok ne bude između njega i Dženneta aršin (lakat), pa će ga preduhitriti knjiga i nastavit će raditi djela ljudi od Džehennema, pa će ući u njega. A neko će od vas raditi djela ljudi od vatre, dok ne bude između njega i vatre samo aršin, pa će ga preduhitriti knjiga, i radit će djela ljudi od Dženneta, pa će ući u njega." [1]

---

[1] Bilježi Imam Buharij u Sahihu 6/303; Kitab bid'ul halk, br. hadisa 3208.

Faze stvaranja

On je najistinitiji, on ne govori ništa drugo do istinu. Ne dolazi mu od Uzvišenog Allaha putem Džibrila, ili bilo kojim drugim načinom objavljivanja vahja ništa drugo osim istina. Ovo je potvrda od Abdullaha ibn Mes'uda, da je ono, što je navedeno u hadisu istina, te da u to nema sumnje.

Prvi dio hadisa nam objašnjava neke faze stvaranja i razvoja čovjeka. Što se tiče svih faza stvaranja, one su spomenute u riječima Uzvišenog Allaha:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا ٱلْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ . ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ، ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ . فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ .

„Mi smo, zaista, čovjeka od zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili, pa onda kap sjemena zakvačkom učinili, zatim od zakvačke grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda, kosti mesom zaodjenuli i poslije ga kao drugo stvorenje oživljavamo, pa neka je Uzvišen Allah, najljepši Stvoritelj!"[2]

Ranija ulema je već objasnila ove faze stvaranja, shodno medicinskim dostignućima njihovog vremena. Ne bilježe se nikakvi vjerodostojni šeriatski dokazi, koji objašnjavaju značenje i osobine svake faze stvaranja. Stoga je neophodno, da se okoristimo naučnim napretkom našeg vremena u boljem razumijevanju ovih faza.

Neke naučne mu'džize u hadisu

U navedenom ajetu i hadisu, koga komentarišemo, vidljiva je naučna mu'džiza - elokvencija, na koju ću ukazati prilikom objašnjanja ovih faza:

a) Faza stvaranja čovjeka od zemlje: Već je rečeno da je ovo bilo sa Ademom a.s., to je poznato, ali je, također, tačno da je svaki čovjek stvoren od elemenata zemlje, a ne od zemlje (ilovače) direktno.

Također, je poznato, da čovjek nastaje od spermatozoida i jajne ćelije. Ovo dvoje se oblikuju u tijelo od hrane, koja je od biljnog ili životinjskog porijekla, a životinjski izvor je, u stvari, od biljnog porijekla, a biljke su od zemlje, gline, tj. od prašine i vode.

---

[2] Sura El Mu'minun; 12-14. ajet.

I ovako je svaki čovjek stvoren iz nekoliko faza, a prva faza je zemlja - ilovača. Ovo je prvi vid mu'džize koju nam otkriva današnja nauka.

b) Zakvačak »alek« je, u ovom kontekstu, izražen kroz riječi „nutfeh”, a riječ nutfeh je upotrijebljena, također, i u značenju: smjesa sjemena, kao što veli Uzvišeni Allah:

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا .

„Mi čovjeka od smjese sjemena stvaramo da bismo ga na kušnju stavili i činimo da on čuje i vidi.”[3]

»Nutfeh« ugrušak, satoji se od jajne ćelije i spermatozoida.

»Nutfetu-l-emšadž« se naziva smjesa sjemena kada je ženska jajna ćelija sa spermatozoidom, to je smjesa koja se naziva ez-zejdžut.

Ulema je sve do 19. stoljeća smatrala da čovjek nastaje samo od spermatozoida, a Kur'an, u prethodnom ajetu, potvrđuje da čovjek nastaje od više elemenata spominjući riječ smjesa, a smjesa je sastavljena od izmiješanih elemenata. Ovu činjenicu, također, potvrđuje hadis koga komentarišemo: „Zaista, svakom od vas se sastavlja njegovo stvaranje”, što znači da je njegovo stvaranje u početku bilo rastavljeno, a zatim se spojilo. Današnja medicina je već utvrdila da se prva ljudska ćelija sastoji od 46 hromozoma, polovina toga bude u spermatozoidu muškarca, a druga polovina u ženskoj jajnoj ćeliji. I kada se spoje ovi hromozomi, oni oblikuju prvu ljudsku ćeliju koja se počinje dijeliti i razvijati. Ovo je drugi vid naučne mu'džize u Kur'anu i hadisu.

c) Zakvačak, tu nema nikakvog šeriatskog teksta koji ukazuje na značenje riječi »alekah« zakvačak. Ulema je tvrdila da je to komad usirene krvi, a to nije tačno. »Alekah«, zakvačak, je izveden iz riječi „povezanost”, i u ovoj fazi zametak se zasadi i zakači u gornji dio zida maternice. Tada izraste korijen, kao korijen u biljke i tom prilikom klica - korijen bude okrenut prema gore a zametak prema dolje. Ljekari ovu fazu još nazivaju „faza zasađivanja (zasijavanja)” zbog sličnosti koja se dešava u procesu razvijanja biljaka, s tim što je kur'anski opis mnogo detaljniji, jer je kod biljaka korijen okrenut prema dolje, a grane prema gore.

Ali kod embrija je korjen okrenut prema gore, a njegovo tijelo prema dolje, i on je povezan veoma čvrstim spojem. Stoga je Uzvišeni Allah ovaj embrion nazvao »alekah« pijavica, zakvačak, veza.

---

[3] Sura Ed-Dehr; 2. ajet.

Alekah je, također, ime za pijavicu koja živi u vodi i zakači se za druga tijela koja ulaze u vodu i sisa njihovu krv. Iz slike embrija, u prvoj fazi, vidljiva je sličnost, u izgledu, sa pijavicom, tako da običan čovjek veoma teško može napraviti razliku između slike zametka i slike pijavice.

Zametak živi u tečnosti maternice, kao što pijavica živi u vodi, hrani se iz krvi kao što se i pijavica hrani iz krvi. Zametak, u ovoj fazi, je kao pijavica: oblikom, položajem i načinom ishrane, te se u svemu ovome ogleda naučna mu'džiza u ajetu i hadisu koju nauka nije otkrila sve do druge polovice dvadesetog stoljeća.

d) »Sažvakani zalogaj,«

Ne bilježi se nikakav tačan šeriatski dokaz o značenju riječi „mudgah". Ranija ulema je tvrdila da je to komad mesa, ali to nije tačno. Ova tvrdnja se kosi sa kur'anskim ajetom koji ukazuje da faza mesa bude poslije faze mudgah i poslije faze kostiju.

Tačno je i ispravno da je mudgah zalogaj, i da zametak liči zalogaju, ne u njegovoj veličini jer se ustanovilo da je veličina zametka, u ovoj fazi, kao veličina zrna pšenice, i ovo se ne naziva zalogajem. Ustanovljeno je da u ovoj fazi na zametku počinje pupanje određenih organa i na njemu se pojavljuju neka ispupčenja i grudice, te zbog toga ljekari ovu fazu nazivaju „tjelesna gruda".

Na osnovu snimaka zametka, u ovoj fazi, utvrđeno je, da je njegov izgled poput zalogaja, po obliku tako što je savijen i iskrivljen poput iskrivljenosti zalogaja u kontaktu s vilicom, i u njemu je (prava) potpuna gruda sačinjena od malih grudica koje, u potpunosti, liče mjestima ugriza zubi. Ukoliko bismo posmatrali snimke i slike zametaka, u ovoj fazi, koji se nalaze u medicinskim udžbenicima (»Stvaranje čovjeka između medicine i Kur'ana« dr Muhammed Alijj El-Bar) mislili bismo da su to snimci dobro ižvakanih zalogaja. Ovo je još jedan oblik mu'džize kojeg nauka nije otkrila sve do novijeg vremena.

e) Kosti

Ova faza počinje u obliku hrskavice, zatim prelazi u labilno-krečasto, a potom u čvrsto stanje. Prvo što počinje da se oblikuje, u oblasti kičme a zatim i drugim dijelovima tijela.

f) Meso

To su mišići koji prekrivaju kosti. Ranija medicinska mišljenja su bila da se prvo oblikuje meso, a da se potom oblikuju kosti unutar mesa. Kasnije se obistinilo da nema nikakve sumnje u to da je ova teorija pogrešna i da je istina to što spominje Uzvišeni Allah, Stvoritelj čovjeka, u Svojoj plemenitoj

Knjizi; da se prvo stvaraju kosti koje se kasnije oblažu mišićima. Ovo je još jedna naučna kur'anska mu'džiza.

Drugo stvaranje

Postoji mišljenje da ovo ukazuje na udahnuće duše u tijelo, kaže se da ljudski embrio, prije ove faze, bude u obliku kičmenog dlijeta, ne ističu se tjelesni organi i ne uzima se potpuni ljudski oblik sve do ove faze stvaranja. Sve ove činjenice su tačne i u njih nema nikakve sumnje. Pa, neka je hvaljen Uzvišeni Allah, najbolji Stvaralac, najsavršeniji tvorac i izradivač. On je slavan, On stvara iz ništa i On je sposoban da transformira stvar u živo biće sa dušom, sve ovo je sposoban da uradi jedino Uzvišeni Allah.

Vremenske faze stvaranja čovjeka

Što se tiče vremenskog perioda svake od ovih faza, on je sljedeći:

a) »Nutfeh« ugrušak: približno, prva sedmica poslije oplodnje.

b) »Alekah« zakvačak: približno, druga i treća sedmica.

c) »Mudgah« sažvakani zalogaj: približno, četvrta sedmica.

d) »Izam« kosti: kičma, u petoj sedmici, a ostali dijelovi tijela, otprilike, u šestoj sedmici.

e) »Lahm« mišići: u šestoj i sedmoj sedmici.

f) Isticanje oblika ljudskog: u sedmoj sedmici.

Vidljivo je da se naučne mu'džize kur'anskog ajeta i hadisa ogledaju u više stvari, i to:

a) Da embrio prolazi kroz nekoliko faza stvaranja, a ovu činjenicu liječnici u Evropi nisu znali sve do početka XVIII stoljeća, i mislili su da je embrio u potpunom ljudskom obliku od prvih trenutaka začeća i trudnoće, te da se on samo povećava i raste tokom trudnoće. U Kur'anu i hadisima nailazimo na veoma jasno spominjanje faza razvoja embrija.

b) Nabrajanje ovih faza razvoja embrija je drugi vid naučne mu'džize.

c) Davanje preciznih naziva za embrio, u svim fazama stvaranja.

d) Potpuno tačan i precizan redoslijed ovih faza.

e) Da se sve ove faze odvijaju i dešavaju u četrdeset dana na što nam ukazuje hadis koga komentarišemo.

Knjizi; da se prvo stvaraju kosti koje se kasnije oblažu mišićima. Ovo je još jedna naučna kur'anska mu'džiza.

Drugo stvaranje

Postoji mišljenje da ovo ukazuje na udahnuće duše u tijelo, kaže se da ljudski embrio, prije ove faze, bude u obliku kičmenog dlijeta, ne ističu se tjelesni organi i ne uzima se potpuni ljudski oblik sve do ove faze stvaranja. Sve ove činjenice su tačne i u njih nema nikakve sumnje. Pa, neka je hvaljen Uzvišeni Allah, najbolji Stvaralac, najsavršeniji tvorac i izrađivač. On je slavan, On stvara iz ništa i On je sposoban da transformira stvar u živo biće sa dušom, sve ovo je sposoban da uradi jedino Uzvišeni Allah.

Vremenske faze stvaranja čovjeka

Što se tiče vremenskog perioda svake od ovih faza, on je sljedeći:

a) »Nutfeh« ugrušak: približno, prva sedmica poslije oplodnje.

b) »Alekah« zakvačak: približno, druga i treća sedmica.

c) »Mudgah« sažvakani zalogaj: približno, četvrta sedmica.

d) »Izam« kosti: kičma, u petoj sedmici, a ostali dijelovi tijela, otprilike, u šestoj sedmici.

e) »Lahm« mišići: u šestoj i sedmoj sedmici.

f) Isticanje oblika ljudskog: u sedmoj sedmici.

Vidljivo je da se naučne mu'džize kur'anskog ajeta i hadisa ogledaju u više stvari, i to:

a) Da embrio prolazi kroz nekoliko faza stvaranja, a ovu činjenicu liječnici u Evropi nisu znali sve do početka XVIII stoljeća, i mislili su da je embrio u potpunom ljudskom obliku od prvih trenutaka začeća i trudnoće, te da se on samo povećava i raste tokom trudnoće. U Kur'anu i hadisima nailazimo na veoma jasno spominjanje faza razvoja embrija.

b) Nabrajanje ovih faza razvoja embrija je drugi vid naučne mu'džize.

c) Davanje preciznih naziva za embrio, u svim fazama stvaranja.

d) Potpuno tačan i precizan redoslijed ovih faza.

e) Da se sve ove faze odvijaju i dešavaju u četrdeset dana na što nam ukazuje hadis koga komentarišemo.

Udahne se duša poslije prvih 40 dana

Među ulemom, ranijeg i novijeg doba, vladalo je mišljenje da svaka od faza stvaranja: ugrušak, zakvačak, sažvakani zalogaj, traju po četrdeset dana i da zbir tih faza jeste 120 dana tj. 4 mjeseca, te da se faze kostiju i mišića odvijaju u petom mjesecu i da se, poslije toga, u petom mjesecu, udahne duša. Vratimo li se na dokaze, nećemo, uistinu, naći ni jednog šeriatskog teksta koji tačno ukazuje na to da se duša udahnjuje poslije četiri mjeseca ili poslije 120 dana, nego razumijevanje toga je izvedeno iz hadisa Ibn Mes'uda tj. hadisa koga komentarišemo. Tekst hadisa Ibn Mes'uda kod Buharije: „Zaista, svako od vas postaje u utrobi majke. Četrdeset dana je samo kapljica. Zatim se formira zakvačak. To traje, otprilike, isto 40 dana. Onda, opet, otprilike, u još tolikom vremenskom periodu, postane ugrušak. Zatim mu se pošalje melek, koji udahne u njega dušu."

Da se primijetiti, da niti u njemu, a niti u bilo kojem drugom sahih (ispravnom), ili hasen (dobrom) hadisu ne ukazuje se jasno da embrio svih 40 dana bude u obliku ugruška. Riječ nutfeh, ugrušak, koja pojašnjava prvih četrdeset dana, greškom je ubilježena u hadis, i ona, u stvarnosti, nije dio hadisa. I iz ovoga je proizašlo pogrešno razumijevanje hadisa, pa vele: Ako je embrion 40 dana ugrušak, onda isto toliko dugo bude zakvačak, zatim bude poput toga, tj. 40 dana u obliku sažvakanog zalogaja. I odavdje je došlo do računanja 3 puta po 40 dana, i to iz razumijevanja hadisa, oslanjajući se na ubačenu riječ u tekst hadisa. Ne bilježi se ni jedan jasan dokaz tome, ni u jednoj ispravnoj predaji ovog hadisa.

Ono što ukazuje na pogrešno razumijevanje dijela rečenice u hadisu „poput toga" da to znači drugih i trećih 40 dana, je sljedeće:

a) Predaja ovog hadisa kod Imami Muslima:

"إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يَكُونُ فِي ذَلِكَ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ...."

„Zaista, se svako od vas formira u utrobi majke 40 dana, zatim bude zakvačak u tome (periodu), zatim bude poput sažvakanog zalogaja u tome(periodu), zatim mu se pošalje melek, pa udahne u njega ruh (duh)...."

U ovoj predaji ima višak (dodatak) riječi „fi zalike - u tome" periodu i on ukazuje da se zakvačak i ugrušak oblikuju u tih 40 dana, a to je prvih 40 dana, pa tako nema drugih, a niti trećih 40 dana.

Komentar riječi Allahova Poslanika s.a.v.s.: „poput toga" bi bio da ove riječi ne ukazuju na vremensku sličnost kao što je preneseno u predaji Imami Muslima, nego je ta sličnost u nekoj drugoj stvari.

Hadis ukazuje na to da faze kapljice, zakvačka i ugruška imaju sličnost u nekoj stvari, a ne bilježi se nikakav jasan tekst koji nam ukazuje na jasnoću značenja ove stvari, koja je zajednička za ove tri faze razvoja embrija. Međutim, ostatak hadisa ukazuje na ovu sličnost gdje se, poslije spominjanja ugruška, veli: „Zatim mu se pošalje melek i udahne u njega ruh, te mu se propišu četiri stvari....” Što znači da embrio, prije toga, tj. u fazama kapljice, zakvačka i ugruška nema duše, i ovo je zajednički nazivnik između ove tri faze.

b) Ono što ukazuje na pogrešno shvatanje hadisa vezano za tri faze po 40 dana, jesu i nekoliko sahih (ispravnih) predaja koje jasno ukazuju da se melek šalje poslije prvih 40 dana.

Od Huzejfe ibn Esiida El-Gafarijja se prenosi da je čuo Allahova Poslanika s.a.v.s. da veli:

"إذا مر بالنطفة ثنتان وأربعون ليلة بعث الله إليها ملكا...."

„Kada prođe kapljica, 42. noći pošalje mu Allah meleka...”*

Iz ovoga se jasno vidi da melek dođe do „kapljice” poslije 42. noći, pa ako dodamo tome period od sedam dana, koji je potreban da bi došla kapljica u utrobu majke, od trenutka oplodnje, tada je ukupni zbir 49 dana, i poslije tog perioda se udahne ruh. I ovo bi bilo tačno rješenje ovog pitanja, a Allah najbolje zna sve stvari.

c) Jedna od stvari koja nam ukazuje na pogrešnost teorije tri ciklusa po četrdeset dana, je da se „kosti” oblikuju poslije faze „grude mesa” kako to stoji u ajetu koga smo navodili. „Pa od grude mesa kosti napravili”. Pa ako, po njihovoj teoriji, gruda mesa bude u trećoj fazi po četrdeset dana, onda se kosti oblikuju u petom mjesecu, a ovo je krupna naučna greška, jer je utvrđeno, na osnovu obdukcije zametka, da se kosti oblikuju u drugom mjesecu, a ne u petom mjesecu.

I ovako se kroz jasne sahih hadise i kroz potvrdu medicinskih dostignuća i podataka razrješava problem i dolazi do zaključka da sve ove faze budu u sklopu tih četrdeset dana, a ne u sklopu tri puta po četrdeset dana. A što se tiče mišljenja nekih ljudi koji tvrde da se udahnuće ruha dešava poslije četiri mjeseca i da trudna žena osjeti pokrete embriona poslije četiri mjeseca, ovo mišljenje je, također, pogrešno i odraz je neznanja jer je kretanje embriona jedna stvar, a osjećaj majke za ovim kretanjem sasvim druga stvar.

---

* Bilježi Imam Muslim u Sahihu 4/2037; Kitabu-l-Kader, br. hadisa 2645.

Tako npr. srce čovjeka neprestano kuca, a sam čovjek ne osjeća stalno njegovo pulsiranje i kucanje. Pa da li to znači da srce ne pulsira? Isto tako, ako čovjek trči, izvjesno vrijeme, pojača se pulsiranje srca, i on tada osjeti njegov rad i kucanje. Također se i embrio počinje kretati krajem drugog mjeseca, a ti pokreti su, dosta slabi, i veličina embrija je veoma mala. Embrio je okružen placentom koja ublažava ove pokrete tako da majka ne osjeti to kretanje. A kada se poveća obim embrija, pojačavaju se i pokreti tako da majka tada počinje da osjeća to kretanje. Nekada majka to kretanje osjeća i prije četvrtog mjeseca. Ovi hotimični pokreti embrija, prije puna četiri mjeseca, su naučno dokazani i jasno se primjećuju kroz razne slike embrija.

Razlika između ruha i života

Hadis ukazuje na to da embrio, u početku svog razvoja, nema ruh, i neki ljudi misle da nauka u ovome griješi. Razlog za ovakvo mišljenje je u tome što ljudi ne shvataju razliku između pojma ruh i pojma život. A tačno je to, da između ruha i života postoji razlika. Pa, tako npr., biljke posjeduju život, one se hrane i razvijaju, razmnožavaju se i dišu, ali u njima nema ruha.

Također, embrio, tokom prvih sedam sedmica predstavlja živo biće, hrani se i razvija, ali u njemu nema ruha. Ruh se u njega udahne poslije sedme sedmice, kao što smo spomenuli. Poslije toga počinju hotimični pokreti. A hotimični pokreti su ti elementi koji razlikuju bića sa ruhom od ostalih živih i neživih stvorenja.

Ova činjenica unosi veliku pometnju kod naučnjaka-ateista koji ovom problemu pristupaju jedino sa znanstveno- istraživačkog aspekta, pa tako u posljednje vrijeme tvrde na osnovu snimaka embrija da je embrio živo biće poslije 10-14 dana od oplodnje. Ovu konstataciju prihvatili su kao istinu i mnogi naši „teolozi" ne trudeći se da u dovoljnoj mjeri istraže sve Kur'ansko hadiske tekstove i da ih kasnije usklade sa savremenim medicinskim otkrićima koja su relativnog karaktera.

Vrste kadera

Drugi dio hadisa nam govori o kaderu (Allahovoj odredbi).

»Kaderi« sudbine se u šeriatskim tekstovima bilježe i dijele na četiri vrste:

a) Vječno Allahovo znanje o svemu što će se desiti.

b) Pisanje onoga što će se desiti u knjizi, Levhi Mahfuz.

Ove sudbine su već zapisane u Levhi Mahfuzu prije nego što su stvoreni nebesa i Zemlja, kako to navodi hadis:

" كَتَبَ اللهُ مَقَادِيرَ الْخَلاَئِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ".

„Allah je zapisao sudbinu stvorenja 50.000 godina prije nego što je stvorio nebesa i zemlju."[5]

c) Sudbina se piše, posebno za svakog čovjeka, u njegovoj posebnoj sahifi, stranici, dok je on još u utrobi svoje majke.

d) Stvari se dešavaju u vrijeme koje je Uzvišeni Allah odredio.

Iskrivljeno i ispravno shvatanje kada i kadera

Kroz historiju Islama, pojavile su se neke iskrivljene grupe koje ne shvataju odredbu, sudbinu, u ispravnom značenju. Oni su ubjeđenja, da prethodno Allahovo znanje o sudbini ljudi i zapisivanju ovog znanja u Levhi Mahfuz i u posebnu »sahifu« knjigu čovjeka, dok je on još embrio u utrobi majke, primorava čovjeka na činjenje određenih djela. Rezultat ovog pogrešnog shvatanja doveo je do podjele u dvije grupe:

a) Kaderije - to su oni koji su zanijekali kader - sudbinu, pa vele: Uistinu, Allah ne zna postupke čovjeka prije njihova dešavanja i ne zna ih sve dok se ne dese. Oni su time pripisali Uzvišenom Allahu neznanje, a Allah je Uzvišen od toga Velikom Veličinom i Uzvišenošću.

b) Džebrije, su u suprotnosti sa kaderijama i oni su postavili Allahovo znanje o ljudskim djelima prije nego što ih urade, ali su ubjeđenja da je čovjek primoran da čini ta djela. Također, tvrde da je Uzvišeni Allah primorao čovjeka na činjenje djela, a zatim ga kažnjava za ta djela. Na ovakav način, ova sekta je opisala Hvaljenog i Uzvišenog Allaha sa zulumom i nepravdom, a On je daleko od toga.

Stoga je neophodno da u sažetim crtama govorimo o ovoj temi i to u nekoliko sljedećih tačaka:

a) Uzvišeni Allah je stvorio čovjeka i u njemu dvije strane: stranu slobodne volje i stranu gdje nema slobodne volje, kao što je sa oblikom kojim ga je Allah stvorio kao čovjeka, vrijeme u kojem ga je Allah stvorio, porodica u kojoj je rođen, zakoni koji vladaju i procesi koji se dešavaju u njegovom tijelu koje je Allah uspostavio.

Uzvišeni Allah odredio je čovjeku odgovornost samo za stranu slobodne volje. i neće biti pitan za: boju kože, veličinu, zašto mu je otac baš ta osoba, ili zašto je živio u XX vijeku.

---

[5] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 4/2044; Kitabu-l-Kader, br. hadisa 2653.

b) Uzvišeni Allah nam nije unaprijed otkrio našu sudbinu zbog nekoliko razloga, a jedna od njih je: da ostane ljudska volja potpuno slobodna i da na nju nema nikakvog pritiska niti primoravanja. A da čovjek svakog jutra sazna šta će raditi toga dana, to bi, bez sumnje, utjecalo na njegovu psihu i njegova volja bi oslabila, poput profesora koji na početku školske godine kaže učeniku da će pasti na kraju godine, pa učenik očajava, nikako ne uči i nema volju za učenjem.

c) Prethodno znanje Uzvišenog Allaha o dešavanju stvari, i zapisivanju u Levhi Mahfuz i sahifu svakog čovjeka, ne primorava čovjeka ni na što. Ne postoji nikakav šeriatski ili racionalni, umni dokaz za to, da sudbina znači primoravanje nekoga na nešto.

A što se dešava da Uzvišeni Allah zna da će neki učenik biti vrijedan i marljiv, pa mu odredi uspjeh, i zna da će neka osoba biti nemarna pa joj odredi neuspjeh i propadanje, ili zna da će određena osoba uzeti odgovarajući lijek pa mu odredi ozdravljenje, i zna da se neka druga osoba neće izliječiti odgovarajućim sredstvima, pa mu odredi neuspjeh u ozdravljenju i tome slično, pa, uistinu, znanje Uzvišenog Allaha obuhvata budućnost i ne utiče na ljudsku volju, On zna šta će čovjek izabrati. Ja sam taj koji izabira, a Allah to zna prije nego što ja to izaberem. Primjer tome je kao kada čovjek da svome sinu novaca da sebi kupi što želi, pa dijete ode, a otac kaže gostu koji sjedi kod njega: »Dijete će kupiti tu stvar, jer je on sklon tome.« Pa, da li riječi koje je izrekao otac, utiču na volju djeteta i primoravaju li ga da, kada dođe u dućan, kupi stvar koju je predvidio, a da on to nije ni čuo?

Isto tako je i sa prethodnim Allahovim znanjem koje mi ne znamo i koje ne utiče na našu volju. Da jedan od profesora kaže direktoru škole na početku školske godine: „Taj učenik će imati dobre ocjene, a taj će propasti, a da niko od tih učenika nije to čuo i da profesor to napiše na list papira i ostavi kod direktora. Pa da li to što je napisano na papiru utiče na rezultat i ocjene ove dvojice učenika? Ako bi se reklo dobrom učeniku na kraju godine, da njegov uspijeh, ili neuspijeh nisu rezultat njegovog zalaganja, nego je razlog toga što je taj profesor napisao na početku godine. Hoće li ovaj učenik prihvatiti takvu konstataciju?

I da loši učenik kaže svome ocu da je razlog njegovog propadanja profesor koji je, na početku godine, napisao da će on pasti, pa hoće li otac prihvatiti ovo opravdanje svoga sina i hoće li reći da je profesor krivac za to? Tako lijeni učenik ukazuje na sudbinu da bi opravdao svoju lijenost, a vrijedni učenik ne prihvata da se kaže da je on uspio prisilom tj. ne svojom voljom i zalaganjem. Pa zato je običaj, kada propadne učenik, da se kaže:

„Oborili su me na ispitu", on krivicu svaljuje na drugoga, a kada položi kaže: „Uspio sam", a ne kaže: „Pomogli su mi da prođem."

d) Oni koji kažu da čovjek nema slobodne volje jer mu je Allah odredio djela, oni sami sebi proturiječe. Jer oni, da zaista govore istinu, vjerovali bi da nemaju slobodne volje u svim stvarima koje im je Uzvišeni Allah odredio. Hadis nas obavještava da Uzvišeni Allah naređuje meleku da svakom čovjeku upiše njegovu nafaku, edžel -smrtni čas, djela, i da li je sretan ili nesretan. Pa da li ovi ljudi sjede u svojim kućama i čekaju da im dođe propisana nafaka?

Nikako, nego oni ulažu svu svoju moć i snagu kako bi sakupili što više kapitala. Pa zašto onda trče za nafakom koja im je određena, a ne žure za dobrim djelima koja su im, također, određena?

Pa oni, zaista, sami sebi proturiječe i lažu sami sebi.

e) Predstavimo sebi društvo koje je uvjerenja da čovjek nema slobodne volje. Kako bi to društvo izgledalo? Bilo bi to društvo bez zakona i ne bismo mogli pitati ubicu zašto je ubio, jer je primoran da to čini, niti bismo mogli pitati kradljivca zašto je ukrao jer je primoran na to i nije imao slobodnu volju, i tome slično. Uistinu, to društvo bi bilo čudnije od društva gdje žive samo luđaci.

f Neki ljudi pokušavaju dokazati svoja mišljenja nekim kur'anskim ajetima koje su pogrešno shvatili kao što su riječi Uzvišenog Allaha:

فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ .....

„Allah u zabludi ostavlja onoga koga hoće, a na pravi put ukazuje onome kome hoće."[6]

Ispravno značenje ovoga ajeta, međutim, ukazuje na to da čovjek ima pravo da bira, i pravo značenje ajeta jeste: „Uistinu, Allah ostavlja u zabludi onoga ko želi zabludu i tamu, a upućuje na pravi put onoga čovjeka koji želi uputu. Pa ko bude težio istini da bi je spoznao i pridržavao se nje, uistinu, ga Allah uputi istini. A ko bude težio ka uživanjima i strastima, i haram stvarima, a ne bude želio istinu, Allah mu dadne ono što želi ostvarujući ljudsku slobodu i slobodu njegove volje.

g) U dijelu primoranosti (ne slobodne volje) kod čovjeka postoji samo jedna volja a to je zapovijed Uzvišenog Allaha i u tim stvarima čovjek nema nikakve slobodne volje, niti izbora i neće za to biti odgovoran na Sudnjem danu, kao što smo to već ranije spomenuli.

---

[6] Sura Fatir; 8. ajet.

A što se tiče dijela slobodne volje tu postoje dvije volje: Allahova volja i čovjekova volja. U ovom dijelu Allahova volja je ta koja je nadmoćna i ona omogućava čovjeku da čini ono što želi, a u osnovi ga ne sprječava od činjenja tog djela. Pa ako bude želio učiniti loše ili hairli djelo, Allah je moćan da ga učini nepokretnim i to u jednom trenutku i da time spriječi činjenje toga djela. Međutim, Uzvišeni Allah želi da omogući čovjeku ono što želi i tu se ogleda Allahova moć i ovo je značenje riječi Uzvišenog Allaha:

إِنَّ اللَّهَ لاَ يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ .

„Uistinu, Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda sve dok taj narod sam sebe ne izmijeni."[7]

Ta izmjena ili promjena je u oblasti slobodne volje i ona počinje od čovjeka, a Allah učini da se ostvari promjena u onome što želi da se mijenja.

m) Vjerovanje u kader, sudbinu kod ashaba i tabi'ina je npr. bilo podsticaj prema hajru, pa tako, ako je jedan od njih znao da je smrt propisana svakome, ulazio bi u bitku bez straha i hrabro jer je znao da hrabrost ne uskraćuje život. I kada je znao da je nafaka propisana svakome, plašio bi se harama i čuvao se od sumnjivih poslova. Puno bi dijelio sadaku jer je znao da traženje halal opskrbe i pridržavanje halal stvari, te dijeljenje sadake ne umanjuju nafaku.

U vrijeme Allahova Poslanika s.a.v.s. vjernik bi krenuo u džihad i na putu bi ga susretali smutljivci strašili ga brigom za za djecu i nafaku-egzistenciju njegove porodice. On bi im odgovorio riječima:" Na nama je da izvršavamo Allahove naredbe, a na Njemu je da nam podari rizk(nafaku) kao što nam je obećao u Kur'anu:

وَ فِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ ، فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ .

„A na nebu je opskrba vaša i ono što vam se obećava. I tako mi Gospodara neba i Zemlje, to je istina, kao što je istina da imate moć govora."[8]

---

[7] Sura Er-ra'd; 11. ajet.

[8] Sura Ez-Zarijat: 22.23. ajet.

U isto vrijeme bi uznemireni ljudi i žene odlazili kod njegove žene i pobuđivali u njoj brigu i strah za njenu nafaku i nafaku njene porodice kada joj muž ode u džihad i da pogine. Ona bi im odgovorila, sa pouzdanjem i smirenošću:" Svog muža poznajem kao onoga koji donosi nafaku porodici, a ne poznajem ga kao onoga koji daje rizk-opskrbu a Allah je taj koji nam svima daje rizk. Pa ako ode nestane onaj koji hrani, ostaje Onaj koji daje rizk."

Neki muslimani danas uzimaju vjerovanje u kader kao ispriku za svoje propuste, za lijenost i griješenje, izbjegavanje odlaženja u borbu na Allahovom putu-džihad a jadno li je njihovo razumijevanje kadera, a još jadnije njihovo ponašanje. Vjerovanje u Allahovo određenje - kader, garantuje rušenje svih psihičkih prepreka koje stoje ispre institucije džihada. Ovo vjerovanje također, usađuje u srce vjernika slast i želju za žrtvovanjem svega što mu je njegov Gospodar podario na ovom svijetu na putu Allahove vjere. Ispravno vjerovanje u kader oslobađa vjernika od straha za opskrbom, životom i njegovog krajnjeg edžela - momenta smrti. Kada čovjek vjeruje da je Uzvišeni Allah taj koji oživljuje i umrtvuje, da je početak i kraj njegova života u Allahovim rukama on sebe što je moguće više i bolje priprema za čas i događaj koji će ga zasigurno zadesiti, a to je smrt.

I kada čovjek sluša riječi svoja Milostivog i Sveznajućeg Gospodara:

أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكُكُمُ الْمَوْتُ وَ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ.

„Ma gdje bili stići će vas smrt, makar bili i u visokim kulama."[9]

قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ.

„Reci: I da ste ui kućama svojim bili, opet bi oni kojima je suđeno da poginu na mjesta pogibije svoje izišli."[10]

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لاَ تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ
أَوْ كَانُوا غُزًّى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَ مَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ
وَاللَّهُ يُحْيِي وَ يُمِيتُ، وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

---

[9] Sura En-Nisa; 78. ajet.

[10] Sura Ali Imran; 154. ajet

„O, vjernici, ne budite kao nevjernici koji govore o braći svojoj kada odu na daleke pute ili kad boj biju: „Da su s nama ostali, ne bi umrli i ne bi poginuli." Život i smrt su Allahovo djelo On dobro vidi ono što radite."[11]

I kada čovje shvati sve ovo. tad spozna gluposti onijh koji pokušavaju izbeći ono što dolazi s kaderom - Allahovim određenjem. Ono ih uvijek stigne htjeli to oni ili ne.

Hadis ukazuje na to da se svaki čovjek mijenja iz dobra u zlo, ili iz zla u dobro. Ova promjena se ne dešava kao rezultat pritiska na čovjeka nego se onà dešava sa potpunom njegovom voljom. zato je on odgovoran za tu promjenu.

U ovom hadisu je upozorenje poslušnim Allahovim robovima da se ne zavaravaju svojim djelima, te da ustraju do kraja na svom putu, jer se otvaraju vrata »tewbe« pokajanja pred griješnicima. a tu je jasan podsticaj objema grupama da krenu putem hajra.

A riječi: „Pa ga preduhitri Knjiga". ne znače primoravanje i prisilu, nego je to za dokazivanje činjenice da Uzvišeni Allah zna sa savršenim znanjem, u detalje, kakav je završetak čovjekova života. To nije pretpostavka koja se zaključuje na osnovu početka tj. prvih godina čovjekova života a što.uobičajeno. čine ljudi. jer ljudi pretpostavljaju i često griješe u tome da li će dijete ili mladić. koji je hairli. takav ostati do kraja svoga života i obrnuto tome. A Svemogući Allah ne pretpostavlja. On to sigurno zna! Ova rečenica znači: Uistinu. se ljudi zavaravaju početkom. pa pretpostavljaju završetak života shodno početku. a Allah to teoretski tačno zna i to je zapisano, i mora se desiti ono što Allah zna i potvrditi se Njegovo ranije znanje. Također, se potvrđuje ono što je zapisano u Knjizi prije nego što je čovjek i stvoren. Uistinu. ovo nije dokaz za prisiljavanje čovjeka, nego je to dokaz savršene preciznosti Allahova znanja.

Ljudski završetak

Postoje dvije vrste ljudskog završetka

a) Završetak koji anulira, poništi ono što je bilo prije, kao što je iman, vjerovanje poslije kufra, ili kufr poslije imana ili istinsko pokajanje poslije grijeha. Na osnovu ovoga posljednjeg što je čovjek uradio, od dijela dobrih ili zlih, kufra ili imana i onoga poslije toga samo će čovjek biti odgovoran.

b) Završetak koji ne poništava prethodna djela, kao kad neko umre a radio je dobro ili je griješio. Ovo ne poništava ranija djela, nego će mu se računati sva prethodna i trenutna djela.

---

[11] Sura Ali Imran; 156. ajet

Svaki od ova dva završetka je rezultat slobodne čovjekove volje i njegova izbora, jer veli Uzvišeni Allah:

وَ قُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ . فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَ مَنْ شَآءَ فَلْيَكْفُرْ .

„*Reci: Istina dolazi od Gospodara vašega, pa ko hoće, neka vjeruje, a ko hoće, neka ne vjeruje!*"[12]

[12] Sura El-Kehf; 29. ajet.

ŠESTI HADIS

Upotpunjavanje šeriatskih tekstova

الحديث السادس

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ أُمِّ عَبْدِ اللهِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ" (رواه البخاري و مسلم)

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: "مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ".

*Od majke pravovjernih, Ummi **Abdullah Aiše r.a. prenosi** se da je rekla: »Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao: »Ko **bude govorio o ovoj našoj stvari** ono što nije od nje, on je otpadnik.«*[1]

*A u predaji Imama Muslima stoji: »**Ko bude činio nešto što nije** od nas, on je otpadnik.«*[2]

Ovaj hadis ukazuje na neophodnost **da posao muslimana** mora biti u skladu sa šeriatskim propisima, i **ako ne bude u skladu** sa šeriatom taj posao je neispravan i nije primljen. **Ako ovome** dodamo prvi hadis, koga smo komentirali i koji ukazuje na **neophodnost** ispravnosti nijjeta, dobit ćemo sljedeći rezultat:

Uistinu, djelo nije ispravno, **ukoliko nije** ispravan nijjet i ukoliko djelo nije šeriatski dozvoljeno.

U osnovi, hadis Allahova Poslanika s.a.v.s. i drugi šeriatski dokazi i tekstovi dopunjavaju jedni druge i prilikom izvođenja propisa, moramo ih sve uzeti u obzir. Nije dozvoljeno da čovjek gradi mišljenje i izvodi propis o jednoj stvari na osnovu samo jednih dokaza, a da ostavi druge, jer veli Uzvišeni Allah:

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 5/301, Kitabu-s-Sulh, br. hadisa 2697.

[2] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 3/1343, Kitabu-l-Akdijeh, br. hadisa 1718.

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَ تَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ، فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلاَّ خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ، وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ ، وَ مَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ .

"Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete? I onoga od vas koji čini tako, stići će, na ovom svijetu, poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže, a Allah motri na ono što radite."[3]

A šta je život poniženja, sramote, potčinjenosti drugima, kojega živi danas cijeli Islamski svijet, nego rezultat uzimanja jednog dijela od Islama i napuštanja ostalih aspekata Islama.

Ovaj hadis ukazuje na činjenicu da dobar i čist nijjet nije dovoljan, nego je neophodno da i samo djelo bude šeriatski dozvoljeno. Pa tako cilj ne opravdava sredstvo, nego je neophodno da cilj bude šeriatski dozvoljen, a sredstvo da je dozvoljeno.

Vrste djela

Poslije razmatranja i izučavanja svih tekstova i dokaza, te njihova shvatanja i razumjevanja, islamska ulema ih je podijelila na dvije vrste pobožna djela neshvatljivog (nepojmljivog) značenja i djela jasnog značenja.

Pobožna djela su ona čiju mudrost obavljanja ne znamo, kao što je broj rekata u namazu, broj krugova u tavafu, i saju, razlog izbora mjeseca Ramazana za mjesec posta i mjeseca objave Kur'ana, te još niz sličnih djela

Kod ove vrste djela nije dozvoljeno inoviranje, niti uvođenje bid'ata (novotarija), jedini izvor ovih djela su jasni šeriatski tekstovi, pa ako šeriatski tekstovi određeno djelo podrazumjevaju ibadetom, onda je ono ibadet (pobožnost). A ako se ne bilježi nikakav šeriatski tekst o tom djelu onda to djelo nije ibadet (pobožnost).

Jednom prilikom Allahov Poslanik s.a.v.s. dok je držao hutbu vidio je čovjeka kako stoji pa se raspitao o njemu. Rekli su mu: To je Ebu Israil koji se zakleo da će stalno stojati i da neće sjesti, neće se sklanjati u hladovinu neće pričati i postit će. Pejgamber s.a.v.s. je rekao:

مُرُوهُ فَلْيَتَكَلَّمْ وَ لْيَسْتَظِلَّ وَ لْيَقْعُدْ وَ لْيُتِمَّ صَوْمَهُ ".

[3] Sura El-Bekareh; 85. ajet.

„Naredite mu neka priča, i neka se sklanja u hladovinu, i neka sjedne, i neka završi svoj post."[4]

Ovaj čovjek je tako želio ibadet Uzvišenom Allahu, a ne spominje se u šeriatu stajanje na suncu i šutnja, pa mu je to zabranio Pejgamber s.a.v.s. jer je čovjek praktikovao nešto što nema nikakve veze sa Islamom.

Isti slučaj je i sa čovjekom koji je rekao: „Neću se nikada ženiti", želeći time da iskaže veličinu svog robovanja Uzvišenom Allahu dž.š., pa mu je to zabranio Allahov Poslanik s.a.v.s. rekavši njemu i još dvojici njegovih prijatelja:

"أَمَا وَاللهِ إِنِّي لأَخْشَاكُمْ لِلَّهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ ، لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ ، وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ . فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي ".

„Tako mi Allaha! Ja se više bojim Allaha od vas i bogobojazniji sam, ali ja i postim i mrsim, i klanjam, a i spavam, i ženim se. Pa ko ne voli moj sunnet, on nije od mene."[5]

Kao što nije dozvoljeno uvođenje potpuno novih ibadeta, također, nije dozvoljeno ni uvođenje novih stvari u postojeće propisane ibadete, dodavajući ih na to, nije dozvoljeno ni skraćivanje dijela tog ibadeta, niti zamjenjivanje u njima samima:

a) Dodavanje u propisane ibadete smatra se kao svjesno i namjerno dodavanje jednog rekata u namazu, ovaj dodatak ovdje je neispravan, a on, također, kvari namaz. Ili ko prilikom posta produži post do jacije ili pola noći radi pobožnosti ili približavanja Uzvišenom Allahu, dodatak je neispravan i odbačen, ali ne kvari post.

Kako vidimo dodavanje propisanim ibadetima je neispravno, sam dodatak je nekada neispravan i kvari djelo, a nekada je neispravan i ne kvari djelo. Ovaj propis je izveden iz šeriatskih tekstova.

b) Skraćivanje (oduzimanje) propisanih ibadeta, kao kad neko namjerno oduzme dio namaza, smatrajući da je to vid približavanja Allahu, ili koga šejtan ubijedi da klanja podnevski farz kao dva duga rekata, i kaže mu da je to bolje, draže Uzvišenom Allahu od četiri kratka rekata.

Ovo oduzimanje je neispravno i neprihvatljivo, nema nikakve nagrade za to a, također, kvari namaz, zato što je on umanjio broj ruknova.

---

[4] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/586, Kitabu-l-Ejman ve-n-nuzur, br. hadisa 6704.

[5] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 9/104, Kitabu-n-Nikah, br. hadisa 5063.

Isti propis je ukoliko se desi skraćivanje u šartovima za namaz. A ako se desi skraćivanje u stvarima koje nisu šartovi ili ruknovi, njegova nagrada za to djelo će biti umanjena i ne kvari djelo.

c) Zamjena naređenog za nešto drugo, kao ko klanja namaz u ukradenoj ili svilenoj odjeći, ko klanja na zemlji koju je prisilno prisvojio, ko zakolje kurban s ukradenim nožem i tome slično. Nema sumnje u to da je zamjena neispravna i odbačena, a da li je djelo ispravno ili ne, islamska ulema ima sljedeća mišljenja:

Prvo: Djelo nije pokvareno i čovjek će dobiti nagradu za to djelo, shodno njegovom iskrenom nijjetu. Ovo mišljenje je najprihvatljivije.

Drugo: Djelo nije pokvareno, s čovjeka spada dužnost farza, ali nema nikakvu nagradu za to i griješan je za počinjeno haram djelo.

Treće : Djelo je neispravno i nije primljeno kod Uzvišenog Allaha.

Djela jasnog značenja čije poruke i mudrost znamo, kao što je poslovanje novcem. U osnovi, ljudi u ovome vide hajr i halal djelo sve dok ne dođe dokaz o tome da je to haram, te da je zabranjeno poslovanje s njim. Ovu zabranu poslovanja sa novcem dijelimo na dvije vrste :

a) Ono što se bilježi, njegova zabrana zbog Allahovog hakka tj. opći hakk. Ovo djelo je iz osnova pokvareno i nije dozvoljeno, kao kamatni ugovori koji nije dozvoljen makar se na to dogovorile obe strane, također, prodaja alkoholnih pića i tome slično.

b) Ono što se bilježi kao njegova zabrana zbog ljudskog hakka tj. posebnog ili ličnog prava. U ovom slučaju ugovor je ovisan o odobrenju i pristanku vlasnika prava, pa ako pristane, ugovor postaje važeći i sprovodiv, a ako ne pristane, ugovor je nevažeći.

Primjer tome je: Raspolaganje i korišćenje tuđeg imetka koji se ogleda kroz kupovinu i prodaju dijela kapitala, i udaju djevojke bez njenog pristanka.

Prethodni komentar objašnjava da riječi »ono što nije od nas« važe u sljedećim stvarima:

a) U stvarima ibadeta, u čemu nije došlo naređenje u šeriatu.

b) U stvarima čija je mudrost i značenje shvatljivo, a koje šeriat zabranjuje.

Leksičko i stručno značenje riječi »bid'a «

Upravo ovo što smo do sada naveli je tačno objašnjenje i značenje riječi bid'at (novotarija), pa bid'at u jezičkom smislu znači »nova stvar«, a terminološko, stručno značenje je svaka nova stvar, koja se kosi sa Islamom. Ovo je objašnjenje većine islamske uleme riječi bid'at, a ujedno je ovo i značenje hadisa: »Svaka novotarija je zabluda«.

Ako se neka stvar ne kosi sa Islamom i islamskim propisima, onda to nije novotarija ravnajući se po stručnom značenju. Na to nam ukazuju shvatanja i postupci drugova Allahova Poslanika i ovom prilikom navest ćemo nekoliko primjera:

a) Sakupljanje Kur'an-i kerima za vrijeme vladavine halife Ebu Bekra r.a., a zatim u vrijeme Osmana r.a. O ovome se ne bilježi nikakav šeriatski tekst i dokaz, niti u Kur'anu, niti u sunnetu Allahovog Poslanika s.a.v.s. Također, Allahov Poslanik s.a.v.s. nikada to nije uradio, niti je to naredio, a niti je odobrio nekome da to učini. Pa kada je došao Ebu Bekr za halifu, uvidio je opću korist u sakupljanju Kur'ana i to je stvar čije značenje i smisao su shvatljivi i korist od toga je jasna. Naredio je da se sakupe sahife Kur'ana u jednu zbirku što je i urađeno i niko od ashaba za to nije rekao da je novotarija i zabluda. Niko od njih, također, nije rekao: „Da je to bio hajr, već bi ga uradio Allahov Poslanik s.a.v.s." Razlog tome je da je sam postupak bio jasnog značenja i ova vrsta djela se ne ubraja pod ono »nije od nas«, sve dok ne dođe zabrana toga. I nema zabrane o sakupljanju Kur'ana, a propis ostaje na svom osnovu i to je dozvoljeno. Naprotiv, izvršioci ovog djela će imati nagradu za ono što u tom postupku ima hajra.

b) Omer r.a. je povećao broj rekata u teravih-namazu, od osam na dvadeset rekata. To je zbog toga što je svaka skupina klanjača klanjala za imamom, shodno svojim mogućnostima, pa ko je klanjao u skupini gdje su bili mladići, njihov namaz je bio dosta dug. A ko bi klanjao gdje su bili stariji i iznemogli, njihov namaz je bio dosta kratak i tome slično.

Kada je Omer r.a. spojio ove skupine na namaz za jednim imamom, povećao je broj rekata i skratio je dužinu tih rekata kako bi to odgovaralo svim klanjačima. Niko od prisutnih nije rekao da je to bid'at (novotarija), zato što je to nafila razumnog značenja, a nema zabrane za to i u tom slučaju, to je šeriatski dozvoljen postupak.

Ali ako neko želi da to uradi sa jednim od pet propisanih namaza, to bi se kosilo sa islamskim propisima zato što je kod farz-namaza broj rekata određen i ograničen, te nije dozvoljeno dodavanje, niti oduzimanje od tog broja.

c) Treći halifa, Osman ibn Affan je dodao drugi ezan kod džume-namaza, jer je tada bio samo jedan ezan i njegovo vrijeme je bilo poslije penjanja imama na mimber. Kada se proširila Medina i povećao se broj klanjača, uvidio je Osman r.a. da neki ljudi kasne na početak hutbe, pa je naredio da se uči i drugi ezan prije nastupanja podnevskog vremena, da bi upozorio ljude na približavanje podnevskog vakta, i tako bi upoznao neznalice i nemarne da je blizu vakat džume-namaza. Ashabi r.a. nisu rekli da je ovo novotarija u nečemu jer je i ova dopuna razumskog značenja i nema nikakve zabrane za to.

Svaka nova stvar, koja se ne kosi sa Islamom, nije novotarija i nije zabluda sve dok je u skladu s islamskim propisima, a svaka pobožnost-ibadet u onome što nije naredeno u šeriatu, u stvarima koje nisu razumnog značenja i vršenje onoga što je šeriat zabranio od stvari razumnog značenja smatra se novotarijom.

SEDMI HADIS

Zaista su halal i haram jasni

اَلحَدِيثُ السَّابِعُ

عَنْ أَبِي عَبْدِالله النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: " إِنَّ الْحَلاَلَ بَيِّنٌ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَ بَيْنَهُمَا أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ، لاَ يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنِ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ فَقَدِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلاَ وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى، أَلاَ وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلاَ وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلاَ وَهِيَ الْقَلْبُ." (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Abdullaha En-Nu'mana Ibn Beşira r.a. se prenosi da je rekao: »Čuo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. kako kaže: 'Zaista je dozvoljeno (halal) jasno, a i zabranjeno (haram) jasno. između njih su sumnjive stvari koje mnogi ljudi ne znaju. Pa ko se bude čuvao sumnjivih stvari. osigurao je sebe u pogledu vjere i časti, a ko padne u sumnjive stvari. pao je u zabranjeno, kao pastir koji čuva stado oko zabranjene zemlje bojeći se da ne uđe u nju. Zar svaki vladar nema zabranjeno (zabranjene stvari)? I zaista, Allahove svetinje su Njegove zabrane. A zar u tijelu nema jedan organ, kada je on zdrav, zdravo je tijelo, a kad se on pokvari, pokvari se cijelo tijelo, zar to nije srce? "[1]

Vrste propisa

Hadis dijeli propise na tri dijela:

a) Halal je jasan, ono što je došlo kategoričkim i nepromjenjivim dokazom.

b) Haram je jasan, on je, također, ono čija je zabrana došla kategoričkim i nepromjenjivim dokazom. Kod oba ova propisa nema razilaženja među ulemom, nego se ulema složila u njegovoj dozvoljenosti ili u njegovoj zabranjenosti.

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/126, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 52.
Bilježi Imam Muslim u Sahihu 3/1219, Kitabu-l-Musa'kah, br. hadisa 1599.

c) Sumnjive stvari su one u čijem su se propisu razišla mišljenja uleme. Razlog njihovog razilaženja je to. da dokaz koji je došao o toj stvari nije kategorički i nije nepromjenjiv. i to dovodi do miješanja propisa, tj. miješanja halal stvari u haram i obrnuto.

Na što se dijele sumnjive stvari

Iz ovoga proizilazi da se sumnjive stvari dijele na dvije vrste:

) Ono u čemu se ulema razišla. ovdje je dozvoljeno uzimanje i slijeđenje bilo kojeg od jakih pravnih (fikhskih) mišljenja, a nije dozvoljeno uzimati nepravilna i odbačena mišljenja koja se kose sa tačnim i vjerodostojnim dokazima. kao što su mišljenja koja dozvoljavaju slušanje muzike i muzičkih instrumenata, a što se kosi sa vjerodostojnim hadisom Allahova Poslanika s.a.v.s.:

" لَيَكُونَنَّ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحِلُّونَ الْحِرَ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ "

"Zasigurno. će biti i od mog ummeta ljudi koji će govoriti da su: blud, svila (muškarcima). alkohol i muzički instrumenti halal stvari ..."[2]

Tu. također. spadaju odbačena mišljenja koja dozvoljavaju određene vrste kamate. i mišljenja koja dozvoljavaju sklapanje privremenog braka (na dva dana, sedmicu. mjesec) i slično ovome.

Za učena čovjeka je najbolje da prihvati dokaz one fikhske škole, čije mišljenje preteže. jer je to ono mišljenje koje ga okružuje, i on nije sposoban da odredi koji je dokaz ispravniji i koji preovladava.

b) Sumnjiva stvar je ona koja je proizašla kao rezultat miješanja halala u haram. tako da je nemoguće razdvojiti između toga ili je otežano to razdvajanje. Kada se. naprimjer. pomiješa ukradeni šećer sa halal šećerom, tada je nemoguće razdvojiti halal zrna od haram zrna, pa tako sav šećer postaje sumnjiv.

A ako se pomiješa haram riža sa halal rižom druge vrste, ovdje je moguće razdvojiti zrna halal riže od haram zbog različitosti izgleda, ali je to veoma teško i tako sva riža postaje sumnjiva.

A ako bi se, naprimjer, pomiješali jordanski dinar sa saudijskim rijalom, ili marke sa dolarima, tada je lahko razdvojiti dvije vrste i ne smatra se sav novac sumnjivim.

Za ovu vrstu sumnjivih stvari imamo dvije situacije:

---

[2] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 10/51, Kitabu-l-Ešribeh, br. hadisa 5590. Ibn Hazm je pogriješio kada je zauzeo stav o muzici smatrajući je dozvoljenom i smatrajući da je ovaj hadis mallak i daif. Obrati se na Fethul-Barij 10/51 str.

Prva situacija je: da se miješanje desi kod "sail" osobe, koja traži, on je tada odgovoran za to. Propis za to je da se izdvoji količina koja je haram u izmiješanom imetku i vrati se njenom vlasniku, a ostala količina postaje halalom.

Druga situacija je: da se to ne desi kod neke osobe, da li joj je dozvoljeno da surađuje sa osobom čiji je kapital financijski sumnjiv, da kupi od njega taj imetak, ili da primi od njega hediju, ili da jede ako mu servira dio toga?

Odgovor je sljedeći: Ukoliko veći dio kapitala ovog čovjeka (čiji je dio imetka sumnjivog porijekla) bude haram, neka ulema veli da je to haram i nije dozvoljeno surađivati i poslovati s njim. Drugi vele da je to mekruh (pokuđeno). A ukoliko veći dio imetka, ovog čovjeka, bude halal, jedni vele da je mekruh poslovati s njim, a druga ulema tvrdi da je dozvoljeno poslovanje sa njim, uzimajući za to dokaz da je Allahov Poslanik s.a.v.s. uzimao dug od Židova. A u imetku židova je bilo harama pomiješanog sa halalom.[3]

Postupak Allahova Poslanika s.a.v.s. ukazuje na dozvoljenost toga. I tako možemo reći da je u obe situacije drugo mišljenje ispravnije od prvoga zbog spomenutog hadisa. A ukoliko sav imetak čovjeka bude haram, uistinu, tada nije dozvoljeno s njim surađivanje i financijsko poslovanje.

Hadis podstiče na napuštanje onih stvari i postupaka u kojima ima sumnje, i ovo se tretira kao pobožnost i bogobojaznost.

Ovo napuštanje nije vadžib (obavezno) nego je to bolje, i njen počinilac, tj. onaj koji napusti sumnjivu stvar ima nagradu za to, a onaj koji to učini, nije griješan.

Onaj ko se bude čuvao sumnjivih stvari i udaljavao se od njih, on se osigurao u pogledu vjere, tj. preduzeo je mjere opreza kako njegova vjera ne bi došla u pitanje, i ovo je najbolje za jednog muslimana. Dokaz za ovo je primjer učenika koji je sebi postavio cilj da na kraju godine ima odličan uspjeh, pa ako ne postigne odličan uspijeh postignut će, naprimjer, vrlo dobar uspjeh. A učenik nije obazriv i oprezan, i kome je cilj samo da prolazi, nekada uspije a nekada padne jer nije poduzeo mjere opreza da može pasti.

I onaj ko se čuva sumnjivih stvari, osigurao se u pogledu časti, tj. spriječio je ogovaranje o sebi, jer ljudi, uistinu, ako ga vide da se ne kloni sumnjivih stvari, tada sumnjaju u njegovu vjeru, u njegovu bogobojaznost i pobožnost, te govore o njemu i ogovaraju ga.

---

[3] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 5/53, KItabu-l-Istikrar, br. hadisa 2386.

Selefus-salih (dobri prethodnici) kada bi saznali da je neko djelo pohvalno, činili bi ga zato što Uzvišeni Allah voli njegovo činjenje. A kada bi saznali da je neko djelo pokuđeno, čuvali bi ga se i ne bi ga činili zato što Uzvišeni Allah ne voli činjenje tog djela i mrzi to. Ogromna većina ljudi danas čini pokuđene stvari zato što to nije haram, a napuštaju činjenje menduba (pohvalnog) zato što to nije vadžib (obaveza), a oni su, uistinu, u oba slučaja gubitnici.

Ko padne u sumnjive stvari, padne u haram

Ako znamo da sumnjive stvari nisu haram, pa kako može onaj koji ih čini da padne u haram? Tu postoje dvije mogućnosti:

a) Stvari koje se tretiraju sumnjivim kod nas, ljudi, one nisu takve kod Uzvišenog Allaha, one su kod Allaha haram ili halal. Pa stoga su neke sumnjive stvari, uistinu, haram, a neke druge su halal. Pa ko bude činio sve sumnjive stvari, ne čuvajući ih se, učinit će, među njima i one stvari koje su haram, a da to i ne zna. On u ovom slučaju nije griješan, ali je propustio nagradu koju bi zaslužio da ih se klonio, i time je upao u teškoće ovog harama koji nam nije objašnjen kao takav, a svaki haram u sebi nosi negativne posljedice i nevolju na dunjaluku.

b) Oni koji su se navikli na činjenje sumnjivih dijela, ne kloneći ih se, kasnije upadnu u očiti haram jer im oslabi stepen vjerovanja. Uistinu, ljudski stepen vjerovanja ne ostaje stalno na jednoj konstantnoj razini, nego je on u napretku ili nazatku u tom polju. Nekada se razvija i povećava, a drugi put stagnira i slabi.

Stoga je Uzvišeni Allah harame okružio mekruhima (pokuđenim), a vadžibe (obaveze) je okružio mendubima (pohvalnim). Pa ko se navikne na klonjenje mekruha, pa ako oslabi na polju imana, on tada počini neke mekruhe i daleko je od harama, on prilikom slabljenja svoga imana upadne u haram.

Isto tako, ko se navikne na obavljanje farzova, vadžiba, sunneta i nafile-namaza, pa kada oslabi na polju imana, propusti izvršavanje nekih nafila i sunneta. A onaj koji obavlja samo farzove, on, uistinu, prilikom slabljenja svoga imana propušta i neke farzove.

Kratko rečeno, ovo su zaštitne, privremene mjere i ovo je jedna od odlika islamskog šeriata (zakonodavstva) kojim se ne odlikuju druge vjere.

El hima, to je zabranjena stvar

Čobanin čuva stado oko hima tj. oko njive ili plantaže u koju je ulazak stoci zabranjen. Pa ako svaki vlasnik, vladar ili kralj ima objavljen zakon u kome se nalaze propisi o tome šta je zabranjeno a šta je dozvoljeno, da li je

normalno i logično da Uzvišeni Allah, koji je nad svim vladarima, Stvoritelj čovjeka i cijele vasione, ostavi ovu vasionu bez zakona koji bi njom vladali, i da ne obznani halal i haram stvari i ono što je između njih?

Nema sumnje, da Uzvišeni Allah nije ostavio ni jednu stvar, a da za nju nije odredio propis, ono što znamo od nje je iz Njegova znanja, a ono što ne znamo o njoj (stvari) je Njegova volja.

Ovdje se ogleda još jedna odlika Islama nad drugim vjerama, a to je:

da je Islam potpuni sistem za svaku stvar, nema ni jedne stvari, a da za nju, u Islamu, nije određen propis. Ona je ili farz, ili vadžib, ili haram, ili mekruh, ili mendub, ili mubah.

Plan ljudske egzistencije

Hadis objašnjava i ukazuje na to da ljudsko egzistiranje ima vladara koji njime upravlja, a taj vladar je srce.

Ukratko rečeno, ljudsko egzistiranje je sastavljeno od pet dijelova:

a) Tijelo, trup, ono je nama dobro poznato, a njegova uloga je samo izvršavanje procesa i naredbi koje dolaze od drugih organa.

b) Ruh, duša, životna snaga i energija, čine tijelo sposobnim za izvršavanje i sprovođenje odrednih radnji. Ruh za tijelo predstavlja istu ulogu koju struja predstavlja za radio-aparat. Tijelo predstavlja materijalni dio izvršnog aparata kod ljudskog egzistiranja, a ruh je nematerijalni tj. duhovni dio ovog izvršnog aparata.

c) Akl, pamet, ima ulogu davanja prijedloga za koje ona vidi da su istina i da su hajr za čovjeka, ona ne određuje i ne izdaje naređenja, nego samo daje prijedloge. Stoga čovjek nekada bude ubijeđen u neku stvar, ali je ne čini.

d) Nefs, psiha, ima ulogu davanja prijedloga stvari u kojima vidi: dobro, korist i uživanja.

e) Kalb, srce, predstavlja organ koji sluša ponuđene prijedloge i izabere od toga, zatim izdaje naređenja tijelu i ruhu za izvršavanje.

Postoji nekoliko vrsta srca i to su:

Prvo: Zdravo srce je ono koje od ponuđenih prijedloga izabira hajr i naređuje činjenje hajra. Veli Uzvišeni Allah:

يَوْمَ لاَ يَنْفَعُ مَالٌ وَ لاَ بَنُونَ إِلاَّ مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ .

"Na Dan kada neće nikakvo blago, a ni sinovi od koristi biti, samo će onaj, koji Allahu čista srca dođe, spašen biti."[4]

---

[4] Sura Eš-Šu'ara; 88-89. ajet.

Drugo: Bolesno srce. je ono koje izabira zlo i naređuje da se čini zlo, o tim srcima veli Uzvišeni Allah:

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ، وَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ .

"Njihova srca su bolesna. A Allah njihovu bolest još povećava, njih čeka bolna patnja zato što lažu."[5]

Treće: Mrtvo ili neosjetljivo srce je ono srce koje je bolest savladala i koje je veoma daleko od ozdravljenja. O njima Uzvišeni Allah kaže:

فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ ، أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ .

"Teško onima čija su srca neosjetljiva kad im se spomene Allah, oni su u pravoj zabludi."[6]

Što se tiče srca o kome mi govorimo. ne bilježi se nikakav jasan tekst o njegovoj kakvoći, te ono može da bude stvar simboličkog značenja, a može da bude i materijalna, tj. fizička stvar zbog njegova opisa u hadisu kao mudgah - organ. Pa ako bude materijalna. opipljiva stvar, onda je to srce, opće poznato u anatomiji, a možda je i nešto drugo.

Sve u svemu ono se nalazi u prsima čovjeka. a Uzvišeni Allah kaže:

فَإِنَّهَا لاَ تَعْمَى الأَبْصَارُ وَ لَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ .

"Oči nisu slijepe, već srca u grudima."[7]

Islam pridaje veliku važnost čistoći srca i njegovoj zaštiti od raznih bolesti kao što su: sumnja, zavidnost. škrtost. oholost, licemjerstvo, pohlepa i slično tome. Islam. također. pridaje važnost njegovu čišćenju kroz činjenje ibadeta: namaz, zikr, razmišljanje o Allahovu stvaranju nebesa i zemlje i onome što je na njima, učenju Kur'ana i slično tome.

Prilikom da'we poziva Allahovim istinama neophodno je da se usedsredi na srce, jer usredsređivanje samo na pamet daje samo teoretske podatke osobi koja se poziva, ali joj ne nudi i producira samo ponašanje i oživotvorenje tih teorija u svakodnevnom životu ljudi. Kod da'we je neophodno da se spoji obraćanje razumu, srcu i odgajanje duše. Ovakav način predstavlja uspješan metod u pozivu ljudi istini i ovakvim metodom

---

[5] Sura El-Bekareh; 10. ajet.

[6] Sura Ez-Zumer; 22. ajet.

[7] Sura El-Hadždž; 46. ajet.

se odlikuje Islam koji je izgradio, na osnovu ovoga društvo i generacije koje su dugo vremena bile na vrhuncu svjetske civilizacije i napretka. Nekoliko stoljeća, koliko je bila ekspanzija Islama, predstavlja najduži period vladavine jedne civilizacije koju poznaje čovječanstvo.

Isti ovaj program (izgrađivanje i hranjenje pameti, srca i duše) je jedini način za izlazak iz svih ovih poteškoća i nevolja kojim je pogođeno čovječanstvo ovog vremena. Jer Islam je jedina vjera i religija koja pravi balans između sve tri komponente od koje je sačinjen svaki čovjek: duhovne, razumske i fizičke strane. Pravi i istinski vjernik ne smije zapostaviti jednu od ovih komponenata na račun drugih, ne smije se usesrediti samo na pobožnost i zikr zapostavljajući izučavanje znanosti i svoje fizičke prohtjeve. Niti se smije odati udovoljavanju svojih fizičkih prohtjeva i tako postati nemaran prema Allahu i ibadetu. Islamski put je srednji put, bez ekstrema i pretjerivanja.

se odlikuje Islam koji je izgradio, na osnovu ovoga društvo i generacije koje su dugo vremena bile na vrhuncu svjetske civilizacije i napretka. Nekoliko stoljeća, koliko je bila ekspanzija Islama, predstavlja najduži period vladavine jedne civilizacije koju poznaje čovječanstvo.

Isti ovaj program (izgrađivanje i hranjenje pameti, srca i duše) je jedini način za izlazak iz svih ovih poteškoća i nevolja kojim je pogođeno čovječanstvo ovog vremena. Jer Islam je jedina vjera i religija koja pravi balans između sve tri komponente od koje je sačinjen svaki čovjek: duhovne, razumske i fizičke strane. Pravi i istinski vjernik ne smije zapostaviti jednu od ovih komponenata na račun drugih, ne smije se usesrediti samo na pobožnost i zikr zapostavljajući izučavanje znanosti i svoje fizičke prohtjeve. Niti se smije odati udovoljavanju svojih fizičkih prohtjeva i tako postati nemaran prema Allahu i ibadetu. Islamski put je srednji put, bez ekstrema i pretjerivanja.

OSMI HADIS

Vjera je savjet

الحديث الثامن

عَنْ أَبِي رُقَيَّةَ تَمِيمِ بْنِ أَوْسٍ الدَّارِيِّ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "الدِّينُ النَّصِيحَةُ،
قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: لِلَّهِ، وَلِكِتَابِهِ، وَلِرَسُولِهِ، وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ، وَعَامَّتِهِمْ." (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Rukajje ibn Avs Ed-Darija r.a. se prenosi da je Vjerovjesnik s.a.v.s. rekao: "Vjera je savjet! Rekosmo: 'Od koga?' Poslanik reče: 'Od Allaha, Njegove Knjige, Njegova Poslanika, imama (vođe) muslimana i običnih ljudi!"[1]

Din, vjera je sveobuhvatna riječ za cjelokupni Islam: akide, vjerovanje, vršenje ibadeta, međusobni financijski i drugi odnosi, društveno uređenje, ponašanje, tj. svi aspekti ljudskog života.

Značenje savjeta

Savjet znači potpuna iskrenost u nijjetu, govoru i djelu. Savjet se ne manifestuje samo kroz govor kao što misle ljudi, jer svaki govor nije savjet. Ako u govoru bude iskrenosti, on je tada savjet, a ako ne bude u njemu iskrenosti, onda je to prevara. Savjet je uvjetovan iskrenošću.

Savjet od Allaha dž.š.

Potpuna iskrenost prema Allahu koja se manifestuje kroz vjerovanje u Njega, vjerovanje u Njegovo jedinstvo, stvaranje božanstvenosti, te jedinstvo Njegovih imena i vječitih svojstava. Potpuna iskrenost se, također, ogleda kroz cjelokupnu pokornost Allahu u svemu što je naredio i čuvanje od svega što je On zabranio, da ljubav i mržnja budu u Njegovo ime, da smo prijatelji onima kojima je Allah prijatelj i da smo neprijatelji onima kojima je On neprijatelj, da kroz da'wu, pozivanje drugih u prave istine činimo da njegova vjera bude pobjednik u našim životima, da naređujemo dobro i odvraćamo od zla i da vodimo borbu - džihad na Allahovom putu.

---

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/74, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 55.

Borba na Allahovom putu

الحديث التاسع

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: "أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ، وَيُقِيمُوا الصَّلاَةَ، وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي دِمَاءَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ إِلاَّ بِحَقِّ الإِسْلاَمِ، وَحِسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى".
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَمُسْلِمٌ)

Od sina Omerova r.a. prenosi se da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Naređeno mi je da se borim protiv ljudi dok ne posvjedoče da nema Boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik, i da obavljaju namaz i daju zekat. Kada to urade, dobit će zaštitu od mene za svoje živote i imetak, ako su u saglasnosti sa Islamom i njihov obračun će biti sa Uzvišenim Allahom."[1]

Propis džihada i njegov cilj

Hadis ukazuje na obavezu džihada na Allahovom putu, jer kao što je poznato naredba znači obavezu. Ova obaveza je nekada fardu-l-ajn (oabveza za svakog pojedinca), a nekada je fardu-l-kifaje (ako je obavi jedna određena grupa sa drugih spada obaveza). Borba sama po sebi nije cilj džihada, nego je ona neophodno sredstvo za ukalanjanje zapreka i sistema koji spriječavaju ljude za ulazak u Islam, bilo to direktno ili indirektno, kao što je npr.: spriječavanje stizanja islamske da'we do ljudi, ili ocrnjavanje i iskrivljivanje prave slike o Islamu koje se vrši putem raznoraznih sredstava informisanja, što dovodi do udaljavanja ljudi od Islama. Navodimo dokaze koji potvrđuju činjenicu da je džihad uklanjanje ovih prepreka, a da nije prisiljavanje ljudi za prihvatanje Islama.

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/75, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 25.
Imam Muslim u Sahihu 1/51, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 20.

a) Riječi Uzvišenog Allaha:

لاَ إِكْرَاهَ فِى الدِّين.

„U vjeru nije dozvoljeno silom nagoniti."[2]

b) U osnovi, prisiljavanje na prihvatanje Islama nije dozvoljeno u našoj vjeri, pa kako to može učiniti musliman kada zna da Allah ne prima Islam onoga koji je prisilno prešao na njega.

c) Islamska historija svjedoči da bi se bitke završavale padom nevjerničkog uređenja, zatim bi ostajala sloboda izbora njegovim pripadnicima, prihvatanje Islama, ili ostajanje pri svojoj vjeri.

Neki smatraju da džizija (glavarina). u osnovi. znači indirektno primoravanje na prihvaćanja Islama, jer ako nevjernik primi Islam sa njega spada plaćanje džizije, a u protivnom je plaća.

Odgovor na to je da se džizija, koju plaća nevjernik. smatra zamjenom za zekat kojeg plaća musliman, zato džizija i nije nazvana zekatom što je plaća nevjernik jer je zekat ibadet. Mi musliamani ne želimo da ih (nevjernike) prisiljavamo na činjenje bilo čega od naših ibadeta.

Također, se džizija smatra naknadom za obaveznu zaštitu zimmija (pripadnici nebeskih vjera koji su pod muslimanskom upravom) od strane muslimana, mi smo zaduženi od strane Uzvišenog Allaha da čuvamo njihove živote, njihovu čast i poštenje. njihovu krv i da ih štitimo svojim životima i svojom krvlju.

Džizija je, također, simbolična svota koju plaćaju samo imućne zimmije, a siromašni su oslobođeni od plaćanja. Pa da li u tome ima prisile kada je u pitanju prihvatanje Islama?

Napuštanje ruknova Islama pojedinca ili grupe

Ko izgovori kelime-i šehadet smatra se muslimanom čiji su imetak i krv zabranjeni ostalim muslimanima. Ako takav napusti obavljanje namaza i davanje zekata, traži se od njega da se pokaje, pa ako ustraje u ostavljanju namaza, ubija se kao nevjernik. Ovo je mišljenje koje preteže, jer kome se kaže: „Ili ćeš da klanjaš, ili ćeš biti ubijen", pa ko izabere smrt, nemoguće je da takav ostavlja namaz iz ljenosti, nego je u pitanju vjerovanje, gdje više voli smrt nego odreći se vjerovanja. Drugi vele: „Ubija se »haddom« kaznom i smatra se muslimanom, ogasuli se, umota u kefine, te se zakopava u muslimansko mezarje i nasljeđuju ga njegovi bližnji koji su musliamani, tj.

---

[2] Sura El-Bekareh; 256. ajet.

rodbina, vjernici." Ukoliko musliman ustraje u ne davanju zekata, prisilno se uzima od njega.

Ako se dogovori jedna grupa muslimana da napusti izvršavanje nekih islamskih obaveza kao npr.: namaz, zekat, hadždž i ezan, njihov postupak ukazuje na njihovo vjerovanje u srcima njihovim. U ovom slučaju se vodi rat protiv njih kao što se desilo sa onima koji su uskratili davanje zekata u vrijeme vladavine prvog halife Ebu Bekra r.a.. Ili kao što je uradio Allahov Poslanik s.a.v.s. sa narodom pored kojeg je prošao i nije čuo da se uči ezan, a oni su bili muslimani, prilikom čega se okrenuo protiv njih i vodio rat sa njima.

Dokaz da nije isti propis prilikom napuštanja obaveze pojedinca i napuštanja grupe muslimana, su riječi Allahova Poslanika s.a.v.s.: „Naređeno mi je da se borim", jer država se ne bori protiv pojedinaca, nego se borba vodi protiv grupe koja sarađuje i međusobno učestvuje u ostavljanju vjerske obaveze. Ukoliko pojedinac ustraje u napuštanju vjerske obaveze, ubija se i ne vodi se borba protiv njega!

Hadis spominje dvije situacije u odnosima između muslimana i kafira, a to su:

a) njihovo pozivanje u Islam.

b) borba protiv njih.

Drugi tekstovi spominju i treću situaciju, a to je plaćanje džizije. Kao što smo već spomenuli jedan šeriatski propis, koji se uzima iz niza dokaza, a ne samo iz nekih određenih dokaza i izvora. U ovom slučaju potpuni šeriatski tekstovi dokazuju da su tri vrste odnosa, koji mogu biti između muslimana i kafira, a to su:

a) pozivanje u Islam.

b) vođenje borbe protiv njih.

c) plaćanje džizije.

Navođenje u hadisu kelime i šehadeta, namaza i zekata ne znači ograničavanje Islama samo na to, nego je to navođenje primjera iz jedne cjeline. Pa tako spominjanje kelime i šehadeta ukazuje na cjelokupno akide (islamsko vjerovanje).

Poznato je da onaj koji zaniječe nešto što je utvrđeno tevaturom (predajom u koju nema sumnje) on se tretira nevjernikom.

Namaz ukazuje na sve ostale dužnosti fizičkog karaktera.

Zekat ukazuje na ostale obaveze materijalne prirode, itd.

Osim sa pravom Islama

Ova rečenica ukazuje da je, u određenim situacijama, dozvoljena krv (tj. ubistvo) ili uzimanje dijela imetka muslimana. To najbolje objašnjava hadis:

"لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِلَّا بِإِحْدَى ثَلَاثٍ: الثَّيِّبُ الزَّانِي . وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ، وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ"

„Nije dozvoljena krv muslimana osim u tri slučaja: prostitucija, glava za glavu i onaj koji ostavi svoju vjeru i napusti svoju zajednicu."[3]

„I njihov obračun je kod Uzvišenog Allaha."

Ovo ukazuje na činjenicu da je stvarna istina o čovjeku nekada suprotna njegovom vanjskom ispoljavanju. Pa ko javno iskaže Islam, to prihvatamo od njega, a ako bude dvoličnjak, njegov obračun je kod Uzvišenog Allaha, jer mi, doista, nemamo moći da potpuno i sigurno znamo šta je u njegovom srcu.

Također, se i zločinac, nekada može dokazati i otkriti se može njegov zločin, a da ne bude kažnjen za taj prestup. Njegov obračun je kod Uzvičenog Allaha, pa iako je na dunjaluku izgledao nevin, biće kažnjen i dobit će zaslužnu i adekvatnu patnju za počinjeno zlodjelo.

Nekada na dunjaluku kazna za počinjeni prekršaj ne bude potpuna, jer ostatak obračuna je na Ahiretu, kod Uzvišenog Allaha.

Ovo nam objašnjava tezu upotpunjavanja dunjaluka i ahireta koja je prisutna u Islamu, te da nema odvajanja između ova dva svijeta. Dunjaluk i ahiret su dva svijeta koja žive i koja se međusobno upotpunjavaju u nagradi i kazni.

[3] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 12/201, Kitabu-d-Dijat, br. hadisa 6878.

DESETI HADIS

O pitanju i zapitkivanju

الحديث العاشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ يَقُولُ: "مَا نَهَيْتُكُمْ عَنْهُ فَاجْتَنِبُوهُ، وَمَا أَمَرْتُكُمْ بِهِ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنَّمَا أَهْلَكَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَثْرَةُ مَسَائِلِهِمْ، وَاخْتِلَافُهُمْ عَلَى أَنْبِيَائِهِمْ" (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Hurejre Abdurrahmana ibn Sahra r.a. prenosi se da je rekao: „Čuo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. kako je rekao: 'Što sam vam zabranio, klonite ga se, a što sam vam naredio, radite koliko možete. Jer su propali oni prije vas koji su mnogo pitali i razišli se sa svojim poslanicima."[1]

Dokazi naredbe i zabrane

Zabrana u jezičkom smislu znači uskraćivanje, te zbog toga, u osnovi, zabrana je haram, osim ako dođe u kontekst usporedbe, kada zabrana iz harama prelazi u mekruh (pokuđenost).

Naredba, u osnovi, znači obaveznost (vadžib), osim ako dođe kao indicija i tada ukazuje da naredba znači mendub (pohvalno djelo).

Različit je izraz u insistiranju na ustručavanju od stvari i u naređivanju vršenja neke stvari. Pa je kod zabrane rečeno: „Klonite se je", a nije rečeno: „Klonite se je koliko možete".

Razlog tome je, a Allah najbolje zna, da se zabranjene stvari može svako ustezati i da je to izvodljivo za sve. Pa klonjenje od nevjerovanja, krađe, laganja, pijenja alkohola i činjenje razvrata je moguće i ostvarljivo za sve, pa je došao hadis naređujući ustezanje od svih zabrana. A što se tiče naredbi, sve one nisu moguće i ostvarljive za svakog čovjeka, pa tako post nije moguć za bolesnika, zekat nije moguć za siromaha, te obavljanje hadždža nije

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 13/251, Kitabu-l-I'tisam, br. hadisa 7288.
Imam Muslim u Sahihu 4/1830, Kitabu-l-Fedail, br. hadisa 1337.

moguće za neke ljude, i tome sl. Pa je u hadisu došla naredba onima koji su sposobni da to obavljaju.

Radite koliko možete

Riječi Allahova Poslanika s.a.v.s.: „Izvršavajte koliko možete", ukazuju na to da Uzvišeni Allah ne obavezuje ljude osim sa onim što mogu ostvariti. Kur'anski tekstovi ukazuju da Uzvišeni Allah obavezuje ljude sa lahkim stvarima, pa kaže Uzvišeni:

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَ لاَ يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ .

„Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate."[2]

Ukoliko čovjek nije u mogućnosti da obavi cio vadžib, obavezan je, u mnogim situacijama, da uradi ono što je u mogućnosti. Primjer za to je da onaj ko je sposoban ukloni dio lošeg djela ili da ga umanji, obavezan je da to učini. Ko se, za vrijeme ramazana, izliječi od bolesti u pola dana, dužan je da posti ostatak dana. Ko ne nađe materijal čime će pokriti cio svoj avret (stidne dijelove tijela), pokrit će ono što je u mogućnosti da prekrije. Ko ne može da klanja namaz stojeći, klanjat će sjedeći.

Navedeni primjeri objašnjavaju riječi: اَلْمَيْسُورُ لاَ يَسْقُطُ بِالْمَعْسُورِ „Ono što je lahko ne spada u poteškoći." (tj. ono što je lahko u jednoj teškoj cjelini dužnost je da se obavi). I riječi: مَا لاَ يُدْرَكُ كُلُّهُ لاَ يُتْرَكُ جُلُّهُ „Ono što se ne može postići u potpunosti, ne napušta se u cjelini."

Hadis ukazuje, da ono što zakonodavac nije ni zabranio, a ni naredio, da je to mubah (indiferentno djelo, tj. nije ni pohvaljeno, a ni pokuđeno). Stoga, kada neko kaže za neku stvar da je mubah, od njega se ne traži dokaz za to, a dok onaj koji ne svrsta neku stvar u mubah, nego je svrsta u zabranjeno, naređeno ili pohvalno djelo, od njega se tada traži dokaz za to što je rekao.

Stvari o kojima je zabranjeno pitati

Hadis upozorava na opasnost od mnoštva pitanja i zapitkivanja i ovo je, naizgled, kontradiktorno riječima Uzvišenog Allaha:

فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ.

„Pitajte sljedbenike Knjige ako ne znate."[3]

---

[2] Sura El-Bekareh; 185. ajet.

Slaganje između ova dva teksta je da se kur'anski **ajet tretira kao** opće pravilo, a hadis je vezan za neke situacije koje su izuzete **iz općeg pravila**. Stoga je došao drugi ajet koji to objašnjava, gdje Uzvišeni **Allah kaže:**

يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ.

*„O vjernici, ne zapitkujte o onome što će vam pričiniti **neprijatnost ako** vam se objasni."*[4]

Kao što vidimo došla je zabrana zapitkivanja o stvarima i to o **posebnim** stvarima, ali nije zabrana za zapitkivanje o svim stvarima. Ovom **prilikom**, brate u vjeri, navodimo ti nekoliko stvari o kojima je zapit**kivanje** zabranjeno:

a) Pitanja o gajb (nepoznatim) stvarima koje ne zna niko drugi **do** Uzvišeni Allah, kao što je vrijeme Sudnjeg dana i Smaka svijeta.

b) Beskorisna pitanja, kao pitanja o imenima i broju mladića koji su bili u pećini (ehlul-kehf), jer spoznaja toga ne predstavlja nikakvu praktičnu korist.

c) Neozbiljna pitanja, te pitanja za ismijavanje. U osnovi, onaj koji pita treba da bude, u svom pitanju, ozbiljan, te ako sazna odgovor na svoje pitanje, treba da ga se pridržava.

d) Sofistička pitanja, pitanja o nepotrebnim sitnicama. Pitanja koja nisu upućena sa ciljem sticanja znanja, nego pokušaj stavljanja onoga koga pitaju u nezgodnu situaciju. Stoga je Allahov Poslanik s.a.v.s. zabranio postavljanje sofističkih pitanja.[5]

e) Mnoštvo pitanja koja ne prate djela.

f) Pitanja o onome što se nije desilo i to zbog tri razloga:

Prvi razlog je zbog bojazni da će upitani za neku stvar ustanoviti da je haram, a stvar zakonodavstva je bila samo za vrijeme Allahova Poslanika s.a.v.s., i nema zabrana poslije njega.

Drugi razlog potiče iz straha da događaj, ili propis, vezan za to, ne izgubi nešto od odgojenog utjecaja na psihu čovjeka, jer, uistinu, kada propis bude objavljen poslije dešavanja događaja, te ljudi budu zauzeti njime, sam propis ima jači uticaj i ostvalja veći trag kod ljudi. Ovo je, također, specifično samo za vrijeme Allahova Poslanika s.a.v.s.

---

[3] Sura En-Nahl; 43, ajet, i Sura El-Enbija' 7. ajet.

[4] Sura El-Maideh; 101. ajet.

[5] Bilježi Ebu Davud u Sunenu 2/288, Kitabu-l-Ilm.

Treći razlog zabrane pitanja je da ne bude pitanje i razmišljanje o onome što se nije desilo, te da se ljudi ne opterete tim stvarima i zapostave obaveza i probleme vremena u kome oni žive. Jer, Islam je vjera koja se ophodi sa stvarnošću vremena u kome se živi, pa tako je opterećivanje sa onim što se nije desilo problem stvarnosti u kojoj se živi, a to je osobina koja ne dolikuje čovjeku koji ima razum.

Ova pitanja su zabranjena običnim masama ljudi koji zapostavljaju izvršavanje mnogih stvari i propisa a koji su im neophodno potrebni. Što se tiče onoga što se nije desilo do sada, a pretpostavlja se njegovo dešavanje na osnovu tvrdnji znanstvenika, to je stvar prihvatljiva i dozvoljena. Ona je čak poželjna i potrebna u određenim situacijama. Tako kada je Allahov Poslanik s.a.v.s. obavijestio ashabe da će Dedždžal boraviti na zemlji četrdeset dana, dan kao godina, i dan kao mjesec, i dan kao sedmica, i ostali njegovi dani će biti kao vaši dani."[6]

Neki ashabi su ga upitali o danu koji će biti kao godina, hoće li biti dovoljno da klanjamo namaze kao danas? Rekao je: „Ne, nego im odredite njihove dužine" tj. shodno dužini dana.

Kao što vidimo Allahov Poslanik s.a.v.s. nije im zabranio postavljanje pitanja o stvari koja se nije desila do tada, jer će se ona sigurno desiti.

U suštini, pitanje, pored ovih situacija koje smo prethodno naveli je dozvoljeno i ono je ili fardu-l-ajn, a to je sve ono što je vezano za ispravnost farzova koji se javno manifestuju i koji su pojedinačni, kao što su namaz, post i drugi. Ili je fardu-l-kifaje, sve što prelazi okvire pitanja o pojedinačnim farzovima.

Hadis upozorava na opasnost razilaženja, a pod razilaženjem se ovdje smatra razilaženje u osnovi Islama, a to razilaženje je opasno i ono uništava narode. Ovo se upravo desilo sa prethodnim narodima i civilizacijama.

Također, nije prihvatljivo razilaženje u svemu što je došlo jasnim i tačnim tekstom, jer je kršenje tačnih tekstova iskrivljavanje Islama i laž na Uzvišenog Allaha, Njegova Poslanika i na ljude. Ovo ne proizilazi ni odakle drugo nego iz have i posebnih pobuda određene grupe ljudi.

Razilaženje mišljenja u stvarima o kojima nema šeria'tskog teksta je normalna stvar, jer su ljudski razumi ograničeni i mnogobrojna su njihova mišljenja i usmjerenja. Ovome je prostor za idžtihad koji daje Islamu fleksibilnost na polju zakonodavstva koja se podudaraju sa različitošću i promjenom vremena i prilika.

---

[6] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 4/2252, Kitabu-l-Fiten, br. hadisa 2137.

الحديث الحادي عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: "يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا" وَقَالَ تَعَالَى: "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ" ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ" (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je rekao: „Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao: „Zaista je Uzvišeni Allah fin, i ne prima osim fino. I zaista je Allah naredio vjernicima ono što je naredio poslanicima. Uzvišeni je rekao: „O poslanici, jedite fine stvari i radite dobro." I Uzvišeni je rekao: „O vjernici jedite fine stvari kojima smo vas opskrbili." Zaista je spomenuo čovjeka koji je dugo putovao raščupane i prašnjave kose i koji je pružio ruke prema nebesima: „O Gospodaru, o Gospodaru." A njegova hrana je haram, i piće haram, njegova odjeća je sa haramom, obrok mu je sa haramom, pa kako će mu se odazvati!"[1]

O ljepoti Uzvišenog Allaha

Zaista je Uzvišeni Allah fin, tj. čist od svih nedostataka i mahana. Ne prima ništa što nije fino, tj. čisto od licemjerstva i harama. Pa tako, Uzvišeni Allah ne prima namaz, osim onaj u kojem nema licemjerstva, niti prima zekat, osim onog u kome nema licemjerstva i harama, itd...

Rekao je Uzvišeni:

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 2/703, Kitabu-z-Zekah, br. hadisa 1015.

وَلاَ تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَ لَسْتُمْ بِئَاخِذِيهِ إِلا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ .

„Ne izdvajajte ono što ne vrijedi da biste to udijelili kad ni vi sami to ne biste primili, osim zatvorenih očiju."[2]

Ne primanje djela nekada znači njegovu neispravnost, kao što je rekao Pejgamber s.a.v.s.: "لا تُقبَلُ صلاةُ مَنْ أحْدَثَ حتّى يَتَوضَّأ"

„Ne prima se namaz onoga koji je učinio „hades" sve dok ne uzme abdest."[3]

Nekada ne primanje djela znači spadanje dužnosti sa osobe, i ne zasluživanje nagrade za to djelo, kao kad neko obavi hadždž želeći samo trgovački korist s tog putovanja, tada spada obaveza farza za njega, ali nema nagrade za to djelo. Također ukoliko musalija za vrijeme džume namaza stigne u džamiju, a imam se već popeo na minber ili drži hutbu, neće imati nagradu kao oni koji su prispjeli u džamiju prije ispinjanja hatiba na mimberu, ali će odužiti svoju dužnost klanjanja džume namaza.

Primanje djela nekada znači ispravnost toga i ovo je najniži stepen. Nekada primanje djela znači ispravnost i sticanje sevapa za to djelo. Sve ovo je razumljivo kroz iščitavanje tekstova i djela o ovim pravilima.

Vrste zahvale

Zaista je Allah naredio vjernicima ono što je naredio poslanicima.

Ovo ukazuje na opće pravilo da ono što je vadžib (obaveza) poslanicima, ono je i obaveza vjernicima, što je haram poslanicima, haram je i vjernicima, kao i drugim ljudima pored njih. U zakonodavstvu, u osnovi je da se pejgamberi ne izuzimaju iz stvari i propisa, ali ovo pravilo ima i nekoliko izuzetaka, ali se ovi izuzeci ne utvrđuju i ne prihvataju osim sa šeriatskim dokazom. Pa ko tvrdi da je određena stvar specifična samo za Allahova Poslanika s.a.v.s., na njemu je da donese dokaz koji potvrđuje ovu specifičnost, a u protivnom njegova tvrdnja nema nikakve vrijednosti.

Ovdje, u hadisu je Uzvišeni Allah naredio obadvjema skupinama (poslanicima i ljudima) da jedu fine i halal stvari, te da zahvaljuju Allahu čineći dobra djela.

Zahvala se ne ostvaruje osim kroz sve tri njene vrste:

[2] Sura El-Bekareh, 267. ajet.

[3] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/234, Kitabu-l-Vudu, br. hadisa 135.

a) Zahvala srcem, ubjeđenjem da su svi nimeti (blagodati) od Jedinog Allaha koji nema sudruga.

b) Zahvala jezikom, spominjanjem Allaha, izučavanjem i podučavanjem drugih, naređivanjem dobra i odvraćanjem od zla, da'wom Allahu.

c) Zahvala tjelesnim organima, činjenjem dobrih dijela.

Rzalozi primanja dove

Hadis ukazuje na neke od razloga primanja dova, a to su:

a) Dugo putovanje; ono pomaže potpunijoj iskrenosti pri upućivanju dove, jer zaista musafir osjeća veću potrebu za Allahovom pažnjom i zaštitom, jer je on daleko od svoje porodice, svoje domovine, svojih prijatelja, nekada u toku putovanja bude izložen raznim iznenađenjima kao što su: gubitak dijela ili cijelog imetka, gubljenje važnih dokumenata. Čovjek je tada veoma skrušen i puno upućuje dove Uzvišenom Allahu, to posebno dolazi iz njegova srca. Zbog toga ukazuju hadisi na činjenicu da je dova musafira primljena.

b) „Raščupan i prašnjave kose." Ovo je metafora koja kazuje da je on u velikoj potrebi. Nema sumnje da je traženje u velikoj potrebi, dova koja izlazi iz srca a ne samo sa vrha jezika. Velika potreba, također, pomaže potpunoj iskrenosti u izvršavanju određenog posla i zato je od razloga primanja dova.

c) „Pružio je svoje ruke prema nebesima." Pružanje ruku prema nebesima je prizor koji ukazuje na istinsku potrebu i potpunu iskrenost, pa tako kada bi vidio osobu koja uzvikuje: „Pomoć", a svoje ruke je stavio na leđa ili se podbočio na stranu, znat ćeš na osnovu njegovog izgleda da on nije u potrebi. A da ga vidiš kako je uzdigao svoje ruke i pruža ih prema tebi, znat ćeš da je on u potrebi za pomoć i priskočit ćeš da mu pomogneš.

d) „O Gospodaru, o Gospodaru." Ovo ukazuje na ustrajnost i upornost u upućivanju dove, ovo je, također, scena koja aludira na veliku potrebu, jer onaj koji traži nešto samo jedan put, on nije puno u potrebi. Dok onaj koji puno upućuje dove, on je u velikoj potrebi i zbog toga će mu dova biti od srca.

Sagledavajući gore navedene razloge nailazimo na činjenicu da su svi ovi razlozi povezani sa potrebom za Allahom i potpunom iskrenošću u traženju od Njega, i ovo je razlog primanja dova.

Razlozi neprimanja dove

Hadis, također, ukazuje na jedan od važnih razloga ne primanja dova, razlog je da bude materijalna strana od haram osnove. Njegova hrana i odjeća, bit će od haram stečenog imetka, pa ako stvar bude takva neće mu se uslišati dova, makar bili ispunjeni svi uvjeti primanja dove, jer postoji nešto što sprječava njeno primanje.

Ovo je stvar koja ukazuje na opasnost haram imetka, ako dove nisu primljene, uistinu, i drugi ibadeti (pobožnosti) nisu primljeni jer je dova ibadet. Ovdje spomenuto „ne primanje" ulazi u jedno od dva značenja koja smo prethodno spomenuli.

Postoje i drugi razlozi ne primanja dova koje spominju drugi tekstovi, a to su:

a) Traženje sa nepravdom, tj. bespravno traženje.

b) Traženje sa grijehom, kao ko moli da dobije premiju na igri za sreću (loto), a igre na sreću su grijeh.

c) Molenje onoga koji je prekinuo rodbinske veze.

d) Molenje za vrijeme činjenja grijeha, kao što je upućivanje dova onoga koji ne klanja namaz, ili upućivanje dova onoga koji se ne oblači po islamskim propisima, bilo da je muškarac ili žena i koji ne naređuje dobro i ne odvraća od zla.

e) Traženje nečega, a da nisu izvršene priprema u okvirima ljudskih mogućnosti, kao što je traženje da se unište jehudi i drugi neprijatelji, bez izvršenih svih vrsta priprema za džihad na Allahovom putu.

Pa ukoliko postoji jedna od ovih smetnji, kako će mu se odazvati, tj. kako će mu biti uslišane njegove dove, jer nije moguće da mu se usliša molba.

Načini uslišavanja dove

Kada Uzvišeni Allah hoće da usliša dove, On to čini na više načina:

a) On lično, odmah, usliša istu dovu onoga koji traži, tj. dadne Uzvišeni Allah onome ko traži tačno ono što je tražio, pa ako je tražio uspjeh u nečemu, olakša mu se uspjeh u tome, a ako je tražio posao, dadne mu ga za vrlo kratko vrijeme i ovo se nekada dešava.

b) On lično, ponekad, usliša dovu, ali kasnije, tj. poslije izvjesnog vremena, ovo zakašnjenje bude radi mudrosti koju jedino Uzvišeni Allah zna. Nekada to bude ispit čovjeku u njegovom vjerovanju i njegovom saburu, a nekada zakašnjenje bude veliki hajr za njega.

c) Dadne onome ko traži neki drugi hajr od onoga što je on tražio. Pa nekada čovjek traži stvar za koju smatra da je to hajr za njega, a on i ne zna da je ono zlo po njega. Veli Uzvišeni Allah:

وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ، وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ ،

وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ .

„Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas; nešto volite, a ono ispadne zlo po vas. Allah zna, a vi ne znate."[4]

Pa ukoliko je istinitost ove stvari takva, ne bi bilo mudrosti u uslišavanju dove pri čemu bi on imao zlo po sebe, iako bi onaj koji traži mislio da je to sigurno hajr za njega. Zato mu Allah dadne neku drugu stvar od one koju je tražio, a čovjek se pri tome čudi i kaže: „Subhanellah! Stvar koju sam tražio ne dolazi mi, a stvar koju nisam tražio došla mi je." Neki od ljudi misle da je ovo greška u pravilima dova, a tačno je to da je ovo hajr, kada bi on to samo znao.

d) Allah zbog upućenih dova otkloni zlo od čovjeka. Veoma veliki broj ljudi ne osjeća ovu vrstu uslišavanja dova, jer on ne zna da je Uzvišeni Allah otklonio od njega zlo.

e) Uzvišeni Allah ostavi dove za Sudnji dan kada će dati čovjeku za to nagradu. Pa ako čovjek uzme nagradu na Sudnjem danu, to znači da je Uzvišeni Allah uslišao njegove dove.

Ova vrsta uslišavanja dove je najkorisnija za čovjeka, jer je bilo koja stvar na ahiretu bolja od cijelog dunjaluka, jer ono što je na ahiretu, vječno je, a ono što je na dunjaluku, prolazno je.

Ako čovjek upućuje dovu svome Gospodaru iskreno i ako nema nikakvih zabrana i smetnji za ne uslišavanje, uistinu, će njegova dova biti uslišana jednim od prethodno spomenutih načina uslišavanja dova.

Pa zato učesti, moj brate vjerniče, sa dovama, jer ti, uistinu, nećeš ništa izgubiti a zaradit ćeš mnogo na dunjaluku ili na ahiretu, ili na oba svijeta, i sjeti se riječi Uzvišenog Allaha:

قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَآؤُكُمْ .

„Reci: 'Allah vam ne bi poklanjao pažnju da nije vaših dova."[5]

---

[4] Sura El-Bekareh 216. ajet.

I sjeti se riječi Uzvišenog:

وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ ، أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَنِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ .

„A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu, odazivam se molbi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na pravom putu."[6]

I često puta upućuj dove za tebe, za tvoje roditelje, za sve muslimane, a posebno za iskrene daije i mudžahide (borce na Allahovom putu).

Učesti sa dovom koju je često upućivao Allahov Poslanik s.a.v.s. a ona je:

"رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ."

Gospodaru naš, podaj nam dobro i na ovom i na onom svijetu, i sačuvaj nas patnje u ognju!"[7]

---

[5] Sura El-Furkan; 77. ajet.

[6] Sura El-Bekareh, 186. ajet.

[7] Sura El-Bekareh; 201. ajet.

DVANAESTI HADIS

Napusti ono što je sumnjivo

الحديث الثاني عشر

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِب سِبْطِ رَسُو لِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ وَ رَيْحَانَتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: "دَعْ مَا يُرِيبُكَ إِلَى مَا لاَ يُرِيبُكَ " (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي سُنَنِهِ)

Od Ebu Muhammeda El-Hasena ibni Alijje Ibni Ebu Taliba, ***unuka*** *Allahova Poslanika s.a.v.s. i njegova Rejhana (miomirisnog cvijeta)* ***r.a.*** *prenosi se da je rekao: „Upamtio sam od Allahovog Poslanika s.a.v.s. „Ostavi što ti je sumnjivo, a prihvati što ti nije sumnjivo."*[1]

Stepeni bogobojaznosti

Navedena rečenica predstavlja srednji stepen bogobojaznosti, a stepenovi bogobojaznosti su:

a) Najniži stepen je napuštanje činjenja svih harama i obavljanja svih obaveza (vadžiba). Ovo je najniža granica bogobojaznosti i ko ovo čini, on je bogobojazan, isto kao učenik koji je postigao najnižu ocjenu prolaznosti, on je prošao, ali sa „dovoljnim" uspjehom. I ovakva osoba je bogobojazna sa zadovoljavajućim stepenom, a ovaj stepen bogobojaznosti je vadžib za svakoga muslimana. Ovaj stepen dostiže onaj koji se kloni svih velikih velikih i malih grijeha.
Poznati arapski pjesnik Ibn Mu'tez je u ovom kontekstu spjevao sljedeće stihove:

خَلِّ الذُّنُوبَ صَغِيرَهَا وَكَبِيرَهَا ذَاكَ التُّقَى

وَاصْنَعْ كَمَاشٍ فَوْقَ أَرْ ضِ الشَّوْكِ يَحْذَرُ مَا يَرَى

لاَ تَحْقِرَنَّ صَغِيرَةً إِنَّ الْجِبَالَ مِنَ الْحَصَى

[1] Bilježi Et-Tirmizijj u Sunenu 4/77, Kitab sifetu-l-Kijameh, br. hadisa 2637.

Kloni se grijeha velikih	*i malih to je bogobojaznost*
Budi poput pješaka koji ide	*po trnovitom putu i dobro pazi gdje staje*
Ne omalovažavaj male grijehe	*jer i velika brda su od sitnog pjeska*

b) Srednji stepen, „الورع - El-Verea" je napuštanje mekruha i sumnjivih stvari iz bojazni da se ne upadne u haram, kao što smo to već objasnili u komentaru šestog hadisa. Ovaj stepen bogobojaznosti je mendub (lijepo ga je činiti) i naredba, ovdje u hadisu znači preporuku njenog činjenja.

c) Najviši stepen, „الزهـــد - Ez-Zuhd" je napuštanje nekih mubah (dozvoljenih) stvari iz straha da se ne uđe u sumnjivu stvar. Ovaj stepen je, također, mendub.

Značenje riječi »الريبة- Er-Rejbe«

Riječ: Er-Rejbe znači da sve što je sumnjivo i hadis podstiče na napuštanje i postavlja pitanje je li to halal ili haram.

Ovo je jedan od dokaza, da je bolje uzeti što obuhvatnije mišljenje kod neke mes'ele (pitanja) od priznatih mezheba napuštajući pri tome razilaženje mišljenja. Pa tako, musliman će raditi ono što je ispravno kod svih mezheba, te neće uzimati samo ono što je ispravno kod nekih mezheba. Ovo, kao što smo već rekli, nije vadžib, nego je bolje tako uraditi.

Mjerila dobra i zla

U hadisu vidimo da je Uzvišeni Allah učinio srce mjerilom kojim će čovjek znati razlikovati dobro od zla. Ako u srcu osjećaš neku sumnju zbog određenog djela, to je signal da je to zlo, pa ga ostavi.

A ako ti je srce potpuno smireno u tome, to je djelo od hajra, pa ga učini, ovo je objašnjenje i značenje hadisa:

"اِسْتَفْتِ نَفْسَكَ".

„Upitaj svoj nefs (svijest) za mišljenje."[2]

Ovo pravilo je tačno, ali nije u cjelosti, jer je, uistinu, moć srca važna u razlikovanju dobra od zla, moć ograničena i nepotpuna isto kao i moć ljudskog razuma i ljudskog tijela. A da je ljudsko srce sposobno sa potpunom moći da uradi to ne bi Uzvišeni Allah nama objavio Kitabe (Objave), i ne bi nam slao Poslanike s.a.v.s. da nam razjasne šta je halal a šta haram. Zbog toga nije ispravno da kažemo onome koji nas je došao

---

[2] Bilježi Imam Ahmed u Musnedu 4/228, hadis hasen.

pitati o sastavnim dijelovima namaza: „Upitaj svoje srce". niti da kažemo onome koji nas je došao pitati o količini imovine na koju se daje zekat i koliki je nisab: „Upitaj svoje srce."

Za svaku stvar o kojoj se govori u šeriatskom tekstu. objašnjenje toga treba tražiti u tekstu a ne srcu. One stvari čiji je osnov srce. i sve što je vezano za nijjete, čije je mjesto opet srce. ne vide ljudi i ne zna to niko više do Uzvišeni Allah i onaj ko nijjeti. Pa ko me upita: „Klanjao sam četiri rekata, pa u što mi ih upisuješ? Hoćeš li ih ubrojati u farz. sunnet. ili nafilu?" Odgovaram mu: „Upitaj sebe (svoju svijest) šta si nanijjetio. jer se to upisuje u ono šta si ti nanijetio.

Ne pitaj osim učena čovjeka

Iz hadisa se izvlači pravilo, da čovjek prilikom traženja mišljenja o stvarima i propisima vjere, treba da pita samo bogobojaznog alima, jer, uistinu, tvoja savjest ne može biti potpuno smirena kada ti odgovor na tvoje pitanje (fetvu) da alim bez bogobojaznosti, jer je i Iblis (šejtan) posjedovao veliko znanje, ali je on to svoje znanje upotrebljavao u zavođenje ljudi i njihovo odvođenje u zabludu. Savjest ti, također, ne može biti čista i smirena kada čuješ fetvu bogobojazna (pobožna) čovjeka koji nije učen, jer on nije pravi poznavalac šeriatskih propisa. Zbog toga su objavljene riječi Uzvišenog Allaha: „Pitajte one koji znaju, ukoliko vi ne znate!"

Ehluz-zikr koji su spomenuti u ovom ajetu su učeni (alimi) oni koji često spominju Allaha, tj. koji osjećaju Allahovu kontrolu nad sobom, a što se manifestuje i vidi u njihovim govorima i njihovim djelima.

Primjeri napuštanja sumnjivih stvari

Za napuštanje sumnjivih stvari slijedi velika nagrada na dunjaluku i ahiretu. Na dunjaluku je dovoljno za čovjeka da ima duševni rahatluk i smiraj kojeg osjeća kada zna da je njegovo djelo ispravno i bez najmanje sumnje, dok onaj koji čini sumnjive stvari bit će zabrinut da li je njegovo djelo ispravno ili ne, te će ga njegovo srce stalno opominjati i uznemiravati zbog tog postupka i neće biti opušten niti smiren.

Od primjera za „El-verea" kojih je prepuna naša islamska historija navest ćemo sljedeće:

Otac Velida ibn Zeria je sve do svoje smrti bio u službi sultana, pa kada je umro, za sobom je ostavio veliki imetak. Dio nasljedstva koji je pripadao Velidu iznosio je pola miliona dirhema. Velid je odbio da uzme od toga i jedan dirhem jer nije bio potpuno siguran kakav je izvor toga novca. Znao je da je taj novac od sultana, i možda mu je sultan dao taj novac iz državne

kase bespravno, ili je možda kapital u državnoj kasi nasilno dobiven i prisvojen i tome slično.

Hasan ibn Ebi Sennan je jednom prilikom kupio tovar šećera, poslije kratkog vremena mu je stigao haber da je zbog nevremena ovogodišnji urod šećera vrlo slab. On je kupio šećer po staroj cijeni jer trgovac koji mu je prodao nije znao da se njegova cijena povisila. Saznavši za to on se vrati trgovcu noseći sa sobom kupljeni šećer želeći mu ga vratiti, navodeći razlog želio je da poništi kupoprodajni ugovor. Trgovac mu je halalio razliku u cijeni, međutim, i poslije ovoga nije mu se smirila savjest i Hasan nije prestao ubjeđivati trgovca sve dok nije poništio kupoprodajni ugovor, ne želeći time da ošteti trgovca.

Imam Ebu Hanife je jednog dana izlazeći iz džamije susreo jednog čovjeka koji je u ruci nosio komad platna. On ga je zaustavio i upitao na kom mjestu i koliko je platio to platno. Čovjek mu je opisao dućan u kome je kupio platno i rekao da je metar platna platio po 400 dirhema. Ebu Hanife mu tada reče da je on lično vlasnik tog dućana i da je prava cijena tog platna 200 a ne 400 dirhema. Zatim mu reče: Tako mi Allaha, na tebi je da izabereš jednu od dvije solucije: ili ćeš se vratiti u radnju i uzeti još toliko platna, ili ću ti vratiti 200 dirhema. Čovjek mu tada reče: Ja sam zadovoljan sa cijenom platna jer mi se ono veoma mnogo sviđa. Međutim Ebu Hanife ga nije napustio sve dok čovjek nije pristao da se vrati sa njim u radnju i uzme istu količinu platna, a trgovac u radnji je bio žestoko ukoren zbog nekorektnog odnosa spram mušteriji. Upitajmo se: Koliki broj nas bi danas ovako postupio, a koliko bi nas bilo presretnih da nam radnik u dućani ostvari što veći profit i zaradu bez obzira dali je ona realna ili ne?

Neka im se Allah smiluje, uistinu, su bili dobri uzori ostalim ljudima kao se visoke moralne vrijednosti primjenjuju u svakodnevnom životu.

TRINAESTI HADIS

Odlike dobrog Islama

الحديث الثالث عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: " مِنْ حُسْنِ إِسْلاَمِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لاَ يَعْنِيهِ " (رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ فِي سُنَنِهِ)

Od Ebu Hurejre r.a. prenosi se da je rekao: „Allahov Poslanik s.a.v.s. je govorio: „Od čovjekovog dobrog Islama je njegovo napuštanje onoga što ga se ne tiče."[1]

Mjerila onoga što se tiče čovjeka i onoga što ga se ne tiče

Stepen dobrog Islama, tj. ihsana je veoma visok stepen, i onaj koji želi da stigne do tog stepena neophodno je da se okiti skupinom osobina. Jedna od tih osobina je i napuštanje onoga što ga se ne tiče i zbog toga je rečeno: „od dobrog Islama", nije rečeno „dobar Islam".

Mjerilo toga, šta se tiče, a šta ne tiče čovjeka, nije potpuna i nesavršena ljudska pamet, niti su običaji i tradicije ranijih pokoljenja koje mogu biti i pogrešne, niti su to ljudski zakoni koji ne pripadaju Islamu, koji su uzeti iz mozgova, običaja i zapadnih zakona.

Nego je, uistinu,, mjerilo u svemu Islam, kojeg je Uzvišeni Allah objavio da nam razjasni i objasni prirodu svih stvari našeg života. Pa tako nekada negiranje zla, u nekim zakonima i običajima, predstavlja miješanje u ono što se ne tiče čovjeka, dok je to, po islamskim mjerilima, jedan od vadžiba (obaveza) za svakog čovjeka.

Miješanja, u stvari, koja se ne tiču čovjeka dovode do problema, mržnje i protivništva među ljudima.

Islam štiti zajednicu od svega što je može dovesti do slabljenja i prekida odnosa među njenim članovima. I tako nalazimo da Islam ne čeka da se problemi dese, a zatim da ponudi odgovarajuća rješenja za njih. Naprotiv,

---

[1] Bilježi Tirmzijj u Sunenu 3/382, Kitabu-z-Zuhd, br. hadisa 2419.

Islam uspostavlja zakonodavstvene zaštitne (preventivne) mjere koje sprečavaju dešavanje nereda svih vrsta, a zatim nalazi rješenja za probleme koji bi se mogli desiti.

Apsurdno je za jednu zajednicu da napreduje, bez međusobnog potpomaganja i suradnje njenih članova, da bude izgrađena na ispravnom vjerovanju (akidetu) i pravednom zakonodavstvu.

Opterećivanje sa onim što se ne tiče čovjeka predstavlja gubljenje vremena i trošenje energije.

Islam pridaje veoma veliku pažnju tome da se vrijeme i snaga iskorištavaju na najbolji način i u najkorisnije svrhe. Također, apsurdno je da pojedinci i društva napreduju i usavršavaju se bez potpunog iskorištavanja vremena i mogućnosti u najbolje svrhe.

Žalosno je stanje, u ovom pogledu, današnjih muslimana u cijelom muslimanskom svijetu. Muslimanski ummet je sa sigurnošću na prvom mjestu kada je u pitanju neadekvatno i nesvrsishodno iskorištavanje vremena. Vrijeme i energija se uglavnom troše na beskorisne i površne rasprave o perifernim stvarima koje između njih unose još veći razdor i razjedinjenost. Rasprave se uglavnom svode na beznačajne fikhske mes'ele čije neizvršavanje ne kvare temeljne šerijatske propise. I dok se muslimani raspravljaju: o bradi dali je ona farz ili sunnet, o tespihu dali se obavlja na prstima ili pomoću tespiha, o nikabu jeli on farz ili sunnet, o dizanju ruku u namazu, i drugim stvarima koje ne kvare namaz niti druge odredbe tj. o stvarima o kojima je ranija i savremena ulema dala različita mišljenja, dotle naši neprijatelji vojnim ili političkim putem osvajaju prostore muslimanskih zemalja. Svi oni koji se upuštaju u takve beskorisne rasprave, bez obzira kojem taboru pripadali i s kojim ciljem to rade, svi oni su zasigurno u službi naših dušmana. I dok se muslimana svojim razmišljanjima vraćaju u prošlost i iznova dižu prašinu neslaganja, dotle nemuslimani svoje vrijeme i energiju troše u istraživanju svemira i svega što im može poslužiti kao sredstvo dominanstnosti u narednom stoljeću.

Današnji tempo života je toliko brz da svaki momenat, svaka minuta predstavljaju pravo bogastvo, jer možemo sa sigurnošću reći da je nestalo berićeta u vremenu i novcu, pa ukoliko ne iskoristimo vrijeme na najbolji način mi time gubimo veliko bogastvo na dunjaluka i ahiretu. Zapadni svijet je unapredovao u naučno-tehnološkom pogledu jer su u praksi primjenili islamske principe i vrijednosti, a islamski svijet je napustivši te iste vrijednosti nazadovao i od zapadne kulture je prihvatio i slijepo slijedi trendove koji vodi kulturnom i moralnom krahu.

Vrijeme i naš govor će na Sudnjem danu biti svjedoci za ili protiv nas ovisno od toga kako i u koji svrhe ih koristimo. Svako jutro kada ustanemo i svaku noć kada omrknemo postavimo sebi sljedeća pitanja: Ko sam ja? Odakle i kako sam nastao? Zašto sam stvoren i zbog čega boravim na zemlji? Gdje je moje konačno odredište?

Zato svaki dan dobro isplanirajmo svoje dnevne aktivnosti da bismo svakome (Uzvišenom Allahu, svome tijelu i duši, svojoj ženi i djeci, svojim roditeljima i ostaloj familiji, komšijama i ostaloj užoj i široj zajednici) dali njegovo pravo.

ČETRNAESTI HADIS

Voli svome bratu ono što voliš sebi

الحديث الرابع عشر

عن أبي حمزة أنس بن مالك رضي الله عنه خادم رسول الله صلى الله عليه و سلم ، عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: " لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفســـه ".

(رواه البخاري و مسلم)

Od Enes ibni Malika r.a. se prenosi da je Vjerovjesnik s.a.v.s. rekao: „Neće biti vjernik niko od vas dok ne bude volio svom bratu što voli sebi."[1]

Bratstvo u vjeri je najjača veza među ljudima. Zašto?

U hadisu se želi naglasiti negacija potpunosti vjerovanja, odnosno negira se sam osnov vjerovanja. Hadis ukazuje da neće biti upotpunjen iman čovjeka sve dok ne bude volio svome bratu ono što voli sebi. Hadis u sebi ne nosi značenje da je onaj koji ovo radi kafir, jer su iman (vjerovanje) i akide (ubjeđenje) u razumu i srcu, a ideje su, također, ubjeđenje. Ne obavljanje farzova i vadžiba, ili ne izbjegavanje od harama spada u poslove, a ne spada u ubjeđenje, ovi poslovi ne dovode čovjeka do stepena nevjerovanja (kufra), nego je čovjek, u tom slučaju, griješnik, kao što smo to objasnili u komentaru trećeg hadisa. U hadisu se želi istaći da je ovo djelo upotpunjenje imana i osobina vjernika.

Svome bratu, tj. bratu u Islamu, musliman mora željeti ono što želi sebi.

Bratstvo u ime Allaha je najjača veza među ljudima zbog toga što je ono rezultat:

a) slobodnog izbora, jer svaki čovjek bira svoju vjeru potpuno slobodnim izborom, dok je bratstvo, po krvi, prisilno. Čovjek ne bira svoga oca, niti svoju majku, niti svog brata, niti svoju rodbinu, niti bira mjesto u kome će se roditi, niti nacionalnost kojoj će pripadati. Nema sumnje da je utjecaj

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/57, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 13, Imam Muslim u Sahihu 1/67, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 45.

onoga što čovjek lično izabere dublji i jači od onoga na što je on primoran, zbog toga su veze među prijateljima i drugovima jake, jer su slobodnog izbora.

b) Ovo bratstvo povezuje razume i srca, a te dvije stvari su najvrijednije i najuzvišenije što čovjek u sebi posjeduje, dok su druge veze materijalnog, tjelesnog i nacionalnog karaktera.

c) Ono ne završava sa završetkom dunjalučkog življenja, nego se nastavlja i na Ahiretu. Rekao je Uzvišeni:

إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ .

„Oni će, kao braća, na divanima jedni prema drugima sjedjeti."[2]

d) Za ovo bratstvo nagrada je veoma velika. Od Muaz ibn Džebela r.a. se prenosi da je Resulullah s.a.v.s. rekao:

"قَالَ اللّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: اَلْمُتَحَابُونَ فِي جَلاَلِي لَهُمْ مَنَابِرُ مِنْ نُورٍ يَغْبِطُهُمْ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ. "

„Rekao je Moćni i Uzvišeni Allah: Dvojica, koja se međusobno vole, u ime Mog Veličanstva, oni će imati minbere od nura koje će okruživati pejgamberi i šehidi."[3]

Pa zato, brate muslimanu, pripazi se da ne propustiš ovu ogromnu nagradu. Musliman svakom čovjeku želi hajr, on želi kafiru da postane musliman i želi mu uputu, želi muslimanu ustrajnost na putu Islama.

Stepeni bratstva

Postoje tri stepena bratstva:

a) Najniži stepen bartstva je čistoća srca od mržnje, zavisti i tome slično. Ovaj stepen je vadžib svakom muslimanu, pa ko ga uskrati griješan je.

b) Srednji stepen je da voliš svome bratu ono što voliš sebi i da ne želiš njemu ono što ne želiš da se tebi desi. Ovaj stepen bratstva je mendub, pa ko stigne do ovog stepena ima nagradu od Uzvišenog Allaha, a i ljudi ga poštuju. Ko ne stigne do ovog stepena, on nije griješan, ali je propustio nagradu.

---

[2] Sura El-Hidžr; 47. ajet.

[3] Bilježi Tirmizijj u Sunenu 4/24, Kitabu-z-Zuhd, br. hadisa 2499.

c) Najveći stepen, "الإيثار"-El-Isar-, to je da daš prednost svome bratu nad sobom u dunjalučkim stvarima, ovo je stepen poslije koga nema višeg stepena. On je, također, mendub i za njega je ogromna nagrada.

Uzvišeni Allah je pohvalio ensarije koji su bili okićeni ovom osobinom i rekao je Uzvišeni:

يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَ لاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّآ أُوتُوا وَ يُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَ لَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ .

„Oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje,ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samim potrebno."[4]

Što se tiče ahiretskih stvari u njima nema davanja prioriteta drugima, nego se u njima traži nadmetanje. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَ فِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ .

„I neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu."[5]

Veoma veliki broj ljudi ne žudi za ahiretskim stvarima, prepuštajući jedni drugima da stignu do njih, dok ih istovremeno vidimo kako se žestokim rivalstvom natječu u sticanju dunjalučkih dobiti.

Ovakve stvari čine društvo razjedinjenim i isparčanim, jer društvo pojedinačnih interesa je društvo sebičnosti, zavisti i mržnje.

Ljubav, mržnja u vjeri i mjerila imana

Ljubav i mržnja ne smiju biti vezani samo za osobu, nego i za djela te osobe. Pa tako nije dozvoljeno voljeti osobu zbog nje same, bez obzira kakva su njena djela, njeno ubjeđenje i njeno ponašanje. Isto tako nije dozvoljeno mrziti je zbog nje same tj. kao Allahovo stvorenje. Tako musliman mrzi nevjerovanje kafirovo, mrzi zlo djelo, grijeh griješnikov, pa ako te osobe pređu u Islam i ustraju u njemu, voljet ćemo ih zbog njihova Islama i ustrajnosti, i obrnuto tome. Ovo mjerilo je od mjerila imana, pa, uistinu, ko voli kafira ili velikog griješnika njegov iman je veoma slab, jer on ne prihvata Allahove standarde i mjerila, i njih je zamijenio mjerilima u kojima se ogledaju lični interesi ili džahilijetska umišljenost, te plemenska

---

[4] Sura El-Hašr; 9. ajet.

[5] Sura El-Mutaffifun; 26. ajet.

(rodbinska) pripadnost. Musliman istinskog imana sve stvari mjeri mjerilima Uzvišenog Allaha.

Ebu Umame prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

" مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَ أَبْغَضَ لِلَّهِ ، وَ أَعْطَى لِلَّهِ وَ مَنَعَ لِلَّهِ ، فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ . "

„Ko voli u ime Allaha, i ko mrzi u ime Allaha, te ko daje u ime Allaha i ko uskraćuje davanje u ime Allaha upotpunio je vjerovanje."[6]

6 Bilježi Ebu Davud u Sunenu 2/523, Kitabu-lSunnneh, Bab ed-delilu ala zijadeti-l-imani ve nuksanihi

PETNAESTI HADIS

Kada je dozvoljena krv muslimana

الحديث الخامس عشر

عن ابن مسعود رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: " لا يحل دم امرئ مسلم إلا بإحدى ثلاث: الثيب الزاني، والنفس بالنفس، والتارك لدينه المفارق للجماعة." (رواه البخاري و مسلم)

Od Ibni Mes'uda se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Nije dozvoljena krv muslimana osim u tri slučaja: prostitucija, glava za glavu, i onaj koji ostavi svoju vjeru i napusti svoju zajednicu."[1]

Nije dozvoljena krv muslimana, osim...

Hadis ukazuje na činjenicu da je u islamskom društvu (islamskoj državi) zabranjena krv muslimana, i nije dozvoljeno njegovo ubijanje osim u tri navedena slučaja. Također, nije dozvoljeno ugrožavanje prava čovjeka u njegovom životu, izvršavajući time želju ili naređenje nekog čovjeka, bez obzira na položaj koji on zauzima, i razloge i opravdanja koja se navode, osim ako je to u okvirima granica onoga što je Uzvišeni Allah propisao.

Nije dozvoljeno napadanje na njihov imetak, ili njihovu čast, ili njihovu slobodu, ili njihove svetosti, ili bilo koje od prava koja posjeduju. Islam je zabranio zulum (nepravdu) u svim njenim oblicima, bez obzira na razloge koji su doveli do toga.

Kazna za zinaluk i razlog tome

Zinaluk (prostitucija) oženjenog. Ovdje se misli na osobu koja je već ranije bila oženjena, bez obzira da li je sada oženjena ili ne. Osoba koja počini zinaluk, poslije blagodati ženidbe, kojom ju je Allah počastio, po Allahovom zakonu, zaslužuje smrt kamenovanjem. Ovaj propis je Allahov

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 12/201, Kitabu-d-Dijat, br. hadisa 6878.
Imam Muslim u Sahihu 3/1302, Kitabu-l-Kasameh, br. hadisa 1676.

Poslanik s.a.v.s. primijenio nekoliko puta u toku svog života i ulema se složila u tome. Ukoliko zinaluk počini osoba koja ranije nije bila u braku zaslužuje kaznu bičevanja, 100 udaraca.

Neki ljudi smatraju da ovaj postupak ne zaslužuje ovoliko žestoku kaznu. Odgovor na ovu njihovu konstataciju glasi: Zinaluk je najopsanije djelo jer on:

a) širi nemoral i odgojnu iskvarenost koja ruši svako društvo.

b) širi opasne tjelesne bolesti, od kojih neke dovode i do smrti kao što su sida i bolesti slične njoj.

c) uništava porodicu, ruši društvo i dovodi do gubljenja potomstva.

d) gubi se porijeklo i identitet, pa se tako ne zna tačno porijeklo čovjeka, ko je pravi otac i da li je neko nekome pravi sin.

Vidimo danas zapadna društva, u kojima se raširio nemoral i koja ubiru zle plodove zbog ove izopačenosti, pa tako vidimo veliki broj bolesti koje ih pogađaju, rušenje porodica i porodičnih ustanova, duševne bolesti koje haraju i samoubistva koja su kod njih postala svakodnevna pojava.

Kazna za ubistvo

Glava za glavu, ko namjerno ubije muslimana, on zaslužuje smrt, osim da mu oprosti rodbina ili zastupnici ubijenog, ili da prime krvarinu.

Ukoliko se ubistvo desi greškom ili slično, nenamjerno tada nema kisasa (ubistva-odmazde).

Odmazda ubistva je obavezujuća kod namjernog ubistva, jer je to najbolja zaštita protiv širenja ubijanja i sile. Ukoliko ubica zna da se može spasiti od ubijanja, plemenskim izmirenjem, zatvorom ili plaćanjem određene svote novca, on će, u tom slučaju, tome dati prednost nad ubistvom. Rekao je Uzvišeni Allah:

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى ،...... ، وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ
حَيَاةٌ يَآأُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ .

„O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene, ... U odmazdi vam je opstanak, o razumom obdareni, da biste se ubijanja okanili-bili bogobojazni."[2]

---

[2] Sura El-Bekareh; 178-179. ajet.

Ulema se razišla u pogledu odmazde kod nekih slučajeva: ubijanje oca zbog njegova sina, ubijanje slobodnog roba i ubijanje muslimana za kafira.

Ulema je složna da se odmazda izvrši zbog ubistva žene i ovo je u praksi primijenio Allahov Poslanik s.a.v.s. kada je naredio da se ubije židov koji je ubio sluškinju muslimanku.

Kada se musliman smatra otpadnikom

Onaj ko napusti svoju vjeru, ako se musliman odmetne od Islama daje mu se prilika da se pokaje. Ukoliko se ne vrati u Islam utvrđuje se jednom od ovih situacija:

a) Da javno izjavi da je napustio Islam, ili da je postao nevjernikom, hrišćaninom, ili tome slično.

b) Da zaniječe neke od poznatih odredbi koje su neophodne u vjeri.

To je sve što je došlo vjerodostojnom potvrdom i sigurnim dokazom, kao kad neko zaniječe da su namaz i zekat farzovi, obaveze za muslimana, i ko zaniječe zabranu alkohola, ili zinaluka, ili kamate, ko zaniječe Islam kao politički ili ekonomski sistem, ko zaniječe Pejgamberov sunnet, ko zaniječe šeriatsko oblačenje, ili slično tome u što nema nikakve sumnje.

c) Ko kaže riječi, ili uradi djelo koje se ne može objasniti drugačije do kufrom. Kad neko opsuje Uzvišenog Allaha, ili opsuje Islam, ili ko se ismijava sa islamskim propisima, ili ko samovoljno učini sedždu kipu u znak pokornosti i slično tome.

Napuštanje svoje zajednice, što je spomenuto na kraju hadisa nije četvrta situacija, jer su samo tri situacije za dozvoljenost krvi muslimana. Napuštanje ovoga znači odmetanje i napuštanje Islama, jer onaj ko napusti zajednicu bez činjenja kufra, on se ne ubija nego se kažnjava drugom kaznom.

Ukoliko se odvoji grupa ljudi od zakonskog halife koji vlada, po islamskim propisima, ta grupa se ne ubija, nego se vodi borba protiv njih dok se ne slomi njihova oštrica (njihovo vodstvo) i ne savlada se njihovo odvajanje. Ako budu poraženi, ne ubijaju se preostali učesnici, niti se ubijaju njihovi ranjeni, niti se zarobljavaju njihove žene, niti se oduzimaju njihovi imeci, jer su oni muslimani, a nisu kafiri. Cilj same borbe protiv njih nije uništavanje njihovih života, nego je cilj savladivanje njihovog odmetanja.

Začuđuju činjenice da je do sada već izdata fetva neke zle (loše) uleme u kojoj se dozvoljava ubijanje daija (muslimanskih misionara), koji traže da se vlada po šeriatu (zakonu) Uzvišenog Allaha u sjeni nevjerničkih sistema po kojima se vlada u muslimanskim zemljama, sa dokazom da su oni napustili džema'at (zajednicu).

Razlika između tri situacije

Prva i druga situacija se razlikuju od treće po tome što onaj koji učini zinaluk i ubica koji namjerno ubije. bez pokajanja, a ukoliko se i pokaju, njihove tevbe se primaju kod Uzvišenog Allaha, a na dunjaluku se moraju ubiti bez obzira što se pokaju. U slučaju otpadništva od vjere, čovjek se ne ubija sve dok mu se ne dadne prilika pokajanja, pa ako se pokaje ne ubija se.

Prva i druga situacija se, također. razlikuju od treće, s tim što se prvi ubija kaznom, a drugi odmazdom. njih dvojica su muslimani, gasule se, zamotavaju u kefine. klanja im se dženaza i ukopavaju se u muslimanske mezarluke. Kod treće situacije osoba se ubija kao kafir, ne klanja mu se dženaza, ne ukopava se u muslimanske mezarluke i ne nasljeđuju ga nasljednici koji su muslimani.

Ko obavlja izvršenje kazni

Islamska država je ta koja obavlja izvršavanje smrtnih kazni u ovakvim situacijama, i nije dozvoljeno ni jednom pojedincu da on vrši presudu i izvršenje presude, jer to podstiče anarhiju i nered u islamskom društvu. Po islamskim propisima, neophodno je da država. sa svojim institucijama, bude zastupljena u izvršavanju ovih poslova.

ŠESNAESTI HADIS

Ko vjeruje u Allaha i Posljednji dan

الحديث السادس عشر

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَالَ: " مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الأَخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ ، وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الأَخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ ، وَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ و الْيَوْمِ الأَخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ." (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Ko vjeruje u Allaha i Posljednji dan, neka govori dobro, ili neka šuti, a ko vjeruje u Allaha i Posljednji dan, neka počasti svog komšiju, ko vjeruje u Allaha i Posljednji dan, neka počasti svoga gosta."[1]

Veza između imana i dobrih dijela

Ovaj hadis jakom vezom povezuje iman-vjerovanje i navedena dobra djela, jer su ta djela plodovi imana, a nema plodova bez stabla, kao što nema nikakve svrhe spominjati stablo koje nema plodova. To ukazuje na povezanost imana i ahlaka, ovaj hadis, također, ukazuje na to da je Islam sveobuhvatni i potpuni sistem života, i da su njegovi dijelovi povezani poput organa ljudskog tijela, pa je ova veza skup dijelova koji se ne mogu odvojiti od Islama.

Nije dozvoljeno da uzmemo od Islama neke dijelove, a da istovremeno od njega odbacimo njegove druge dijelove i da ih zamijenimo dijelovima iz drugih vjera i drugih sistema, nego je obaveza da prihvatamo u potpunosti Islam kao životni sistem. Rekao je Uzvišeni:

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَ تَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ، فَمَا جَزَآءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلاَّ خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ، وَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ ، وَ مَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ .

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 10/445, Kitabu-l-Edeb, br. hadisa 6018.
Imam Muslim u Sahihu 1/68, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 47.

„Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete? Onoga od nas koji čini tako stići će, na ovom svijetu, poniženje, a na Sudnjem danu bit će stavljen na muke najteže. - A Allah motri na ono što radite."[2]

Hadis podstiče muslimana na činjenje ovih dobrih dijela podsjećajući ga na vjerovanje u Allaha i na Sudnji dan, jer je iman jedan od najvažnijih načina upućivanja na hajr.

A da nam je Uzvišeni Allah naredio činjenje dobra i zabranio zlo, a da tamo ne postoji drugi svijet na kome će ljudi polagati račun za svoja djela, veoma mali broj ljudi bi se pridržavao naredbi Uzvišenog Allaha. Podsjećanje na ahiret najviše liči podsjećanju učenika na ispit i na moguće rezultate ispita. Da na kraju školske godine nema ispita, pitamo se da li bi iko od učenika učio.

U ovom hadisu se ogleda aspekt društvenog sistema u Islamu. Islam je uredio društvene odnose u svim njegovim oblicima, pa pridržavanjem pravila društvenog ponašanja u društvu se ostvaruje stabilnost i sreća.

Vrste govora

„Neka kaže dobro, ili neka šuti."

Sam govor se dijeli na tri vrste:

a) dobro,

b) zlo i

c) besmislica.

Hadis naređuje dobar govor i šutnju koji se razlikuje od ostalog, a to je zlo i besmislen govor. Uzvišeni Allah je, spominjajući neke od osobina vjernika, rekao:

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ .

„I koji ono što ih se ne tiče."[3]

Zato nije uvijek najbolje govoriti, niti je uvijek najbolje šutjeti, nego je musliman dužan da kaže hajr i da se kloni zla govora, pa i onoga što ga se ne tiče.

Ponekad neki ljudi misle da govor nije bitan jer se on smatra pričom koja ne šteti, a niti koristi, a to je netačno. To je pomislio i Muaz ibn Džebel r.a. pa je rekao:

---

2 Sura El-Bekareh; 85. ajet

3 Sura El-Mu`minun; 3.ajet.

"يَا نَبِيَّ اللّٰهِ وَ إِنَّا لَمُؤَاخَذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ ؟ فَقَالَ: " ثَكِلَتْكَ أُمُّكَ يَا مُعَاذُ ، وَ هَلْ يَكُبُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ أَوْ عَلَى مَنَاخِرِهِمْ إِلاَّ حَصَائِدُ أَلْسِنَتِهِمْ ."

„O Allahov Pejgambere, hoćemo li odgovarati za ono što govorimo?" Pa mu je rekao: „Oplakala te majka, o Muazu! A hoće li ljudi biti u vatru obarani, na svoja lica, ili na svoje noseve osim zbog posljedica njihova govora - ogovaranja i kletve."[4]

Na važnost riječi ukazuje i hadis: „Zaista će rob izgovoriti riječ koja je od Allahove milosti, ne obraćajući pažnju na nju, Allah će ga njome uzdignuti za nekoliko deredža. I zaista će rob govoriti riječ koja je od Allahova proklestva ne obraćajući pažnju na nju, i bit će zbog nje bačen u vatru džehennemsku."[5]

Dobra riječ ima veoma veliku važnost, a je li Knjiga Uzvišenog Allaha nešto drugo do govor. Međutim, ona je uzdigla narod iz najdublje zaostalosti na vrhunac civiliziranosti, slave i napretka. Loša riječ, također, predstavlja veoma veliku opasnost, pa tako nevjerovanje nekada bude sa riječju, širenja nereda, uglavnom, biva upotrebom čitane ili slušane riječi. Rane od riječi su teže i dublje od rana zadobijenih vatrenim oružjem. Stoga čovjek treba dobro da razmisli o svakoj riječi prije nego što je izgovori, jer, uistinu:

"مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ."

„On ne izusti ni jednu riječ, a da pored njega nije prisutan onaj koji bdije."[6]

Vrste komšija

„Neka počasti svoga komšiju."

Čašćenje je jedna vrsta zakonskih odnosa sa komšijama.Ti odnosi se sastoje u sljedećem:

a) Ne čini komšiji zlo: uznemiravanjem, štetom, grdnjom, ili bilo kojom vrstom materijalnog ili psihičkog zla.

Ovaj stepen odnosa je vadžib, obaveza i ko to ne čini griješnik je, slabog je imana, kako je to rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.:

---

[4] Bilježi Imam Et-Tirmizijj u Sunenu 4/125, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 2749.

[5] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/308, Kitabu-r-Rikak, br. hadisa 6478.

[6] Sura Qaf; 18. ajet.

"وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ ، وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ ، وَاللهِ لاَ يُؤْمِنُ ! قِيلَ مَنْ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: اَلَّذِى لاَ يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقَهُ".

„Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje! Tako mi Allaha, ne vjeruje!" Rečeno je: Ko to, o Allahov Poslaniče?" Odgovorio je: „Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija."[7]

b) Počastiti komšiju i to: posjetom, poklonom, upućivanjem čestitki prilikom veselja, izražavanjem saučešća prilikom žalosti i tome sl. a da sve to bude u okvirima šeriatskih granica, bez miješanja muškaraca i žena, prilikom sjedenja, i bez sjedenja na haram osnovama, sijelima gdje se pije alkohol, kocka i tome slično. Ovo je srednji stepen i on je mendub-pohvalan.

c) Sabur zbog nanesenog zla. Ovaj stepen je, također, mendub i on je najviši stepen. I ovo je pohvalno, ukoliko nanošenje zla ne bude namjerno, ili ukoliko iza njega uslijedi izvinjenje.

Ima više vrsta komšija. Rekao je Uzvišeni:

وَ بِا لْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَ بِذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَ الصَّاحِبِ بِا لْجَنْبِ ....

„A roditeljima dobročinstvo činite, i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama bližnjim, i komšijama daljim, i drugovima, i putnicima-namjernicima..."[8]

Postoje tri vrste komšija:

a) Komšija koji ima jedno pravo, to je komšija nevjernik i onaj koji nam nije rod, on ima pravo komšiluka.

b) Komšija koji ima dva prava, to je komšija musliman koji nije rod, ili komšija rođak koji nije musliman. Pa prvi ima pravo komšiluka i Islama, a drugi ima pravo komšiluka i srodstva.

c) Komšija koji ima tri prava to je komšija musliman rođak, on ima pravo komšiluka, pravo Islama i pravo srodstva.

Svako od ove tri vrste zaslužuje odnos i vezu, shodno pravima koja on ima prema tebi.

O čašćenju gostiju

„Neka počasti svoga gosta."

Čašćenje gosta je islamski običaj, to je praksa Pejgambera i drugih dobrih ljudi. U jednom hadisi-šerifu nalaze se neka druga objašnjenja što se

---

[7] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 10/443, Kitabu-l-Edeb, br. hadisa 6016.

[8] Sura En-Nisa; 36. ajet.

tiče gostoprimstva, od Ebu Šeriha El-Hazaija se prenosi da je rekao: „Allahov Poslanik s.a.v.s. je govorio:

"الضِّيَافَةُ ثَلاثَةُ أَيَّامٍ . وَ جَائِزَتُهُ يَوْمٌ وَ لَيْلَةٌ ، وَ لاَ يَحِلُّ لِرَجُلٍ مُسْلِمٍ أَنْ يُقِيمَ عِنْدَ أَخِيهِ حَتَّى يُؤْثِمَــهُ

"... „Gostoprimstvo je tri dana, njegovo nagrađivanje je dan i noć i nije dozvoljeno čovjeku muslimanu da boravi kod svog brata muslimana tako dugo da ga dovede u situaciju da zgriješi..”[9]

Ovo su neka objašnjenja u vezi sa gostoprimstvom:

a) Mišljenje koje preovladava i koje je ispravno, a to je da ugošćavanje predstavlja dužnost stanovnicima sela i onih mjesta u kojima nema osnovnih pratećih objekata za putnike, kao što su hoteli i restorani. A stanovnici u gradovima nisu obavezni, da ugošćavaju putnike osim onih koje sa putnicima rodbinska veza veže, prijateljstvo i tome slično.

A riječi Uzvišenog:

وَ إِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا ، هُوَ أَزْكَى لَكُمْ .

"A ako vam se rekne: Vratite se! Vi se vratite, bolje vam je, a Allah zna ono što radite."[10]

Ove riječi se odnose na gostoprimstvo koje nije obavezujuće, ili posjeta osobi koja je u blizini, ukoliko je došao bez ranije najave i u nepogodno vrijeme za ukućane. U tom slučaju ne smeta da mu se lijepim riječima izvine zbog nemogućnosti da ga primi, a on ne treba da se ljuti zbog toga.

b) Što se tiče vremenske dužine koja je obavezujuća za onog koji ugošćava.

Neki tvrde da je to dan i noć, a produžetak toga je mendub. Dok drugi kažu da je obavezujući period tri dana, a produžetak je mendub.

c) Nagrađivanje (zadovoljavanje) gosta je dan i noć, a rečeno je da je to period u kome je domaćin dužan da počasti svoga gosta u većoj mjeri nego što se on svakodnevno ponaša u svojoj kući, ali tako da to bude bez rasipanja i pretjerivanja, i da sebe ne opterećuje iznad svojih mogućnosti ili da se zaduži.

Drugi kažu da je to period u kome je domaćin dužan da opskrbi gosta hranom (prilikom njegova odlaska) koja će mu biti dovoljna u putu. Pa ako

---

[9] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 3/1353. Kitabu-l-Lakfeh, bab 3.

[10] Sura En-Nur; 28. ajet.

gost zatraži dozvolu za odlazak, na domaćinu je da ga obezbijedi hranom koja će mu biti dovoljna najmanje dan i noć.

d) U bilo kojoj situaciji nije dozvoljeno da gost boravi kod domaćina toliko dugo da bi domaćina ovaj boravak doveo do grijeha, harama, ili velikog uznemiravanja. Pogotovo kad je kuća mala i vrlo skučena te nije dovoljna ni samim ukućanima, ili da ih gost primora da se zaduže, ili slično tome kako bi mogli njemu pružiti ono što treba.

SEDAMNAESTI HADIS

Slast imana

اَلْحَدِيثُ السَّابِعُ عَشَرَ

عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَالَ: " ثَلاَثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلاَوَةَ الإِيْمَانِ : أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا ، وَ أَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لاَ يُحِبُّهُ إِلاَّ لِلَّهِ ، وَ أَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقْذَفَ فِي النَّارِ". (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Enes r.a. prenosi da je Pejgamber s.a.v.s. rekao: „Kod koga se nađu tri osobine, osjetit će slast imana a to su: da mu od Allaha i Njegova Poslanika nema ništa draže, da voli drugog čovjeka samo radi Allaha, i da mrzi da se vrati u nevjerstvo (pošto ga je Allah spasio) onako kao što mrzi da bude bačen u vatru."[1]

Neka od mjerila istinskog imana

„Kod koga se nađe troje. tj. kod koga se nađu tri vrline"

Ove tri vrline su od mjerila istinskog imana, a Allahov Poslanik s.a.v.s. nas je uputio na mnoga mjerila pomoću kojih čovjek može da mjeri svoj iman, vjerovanje. Musliman je dužan da upozna ova mjerila kako bi znao stepen svoga vjerovanja, pa ako utvrdi da je njegov iman jak, zahvalit će se Uzvišenom Allahu, a ako utvrdi da je obrnuto tome, shvatio je i spoznao situaciju u kojoj se nalzi prije nego što ga iznenadi smrt.

Zaista je slast u imanu, vjerovanju i zaista u izvršavanju vadžiba i klonjenju od harama postoji slast koju ne poznaje niko do onih koji su je okusili. Uistinu, je to zadovoljstvo i sreća koju poznaju bogobojazni, i ona je ta o kojoj su neki dobri ljudi rekli: „Da znaju kraljevi i vladari za sreću u kojoj smo mi, borili bi se mačevima protiv nas da bi je zadobili i preoteli od nas."

O toj sreći je rekao Ibn Tejmije kada je na Allahovom putu bio izložen napadima i kada je zatvoren: „Šta čine sa mnom moji neprijatelji, moj

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/60, Kitabu-l-Iman, br.hadisa 16.

Džennet je u mom srcu, zaista, je moj zatvor osamljivanje, moje protjerivanje je odmor, a moje ubistvo je šehadet." Uistinu, sreća ne dolazi iz čovjekove spoljašnosti, kroz kapital i popularnost, jer koliki je broj onih koji su bili bogati i popularni, a svoje živote su završili samoubistvom. Sreća dolazi iz unutrašnjosti bića, iz duše, kada čovjek osjeti da je izvršio svoju dužnost prema Allahu, prema samome sebi, svojoj porodici i svojoj zajednici.

Hadis objašnjava da iman, vjerovanje ima dobar i sladak plod na dunjaluku, dodajući tome velike rezultate i blagodati na ahiretu.

Na ovu činjenicu ukazuju i kur'anski ajeti poput riječi Uzvišenog:

فَمَنِ تَّبِعَ هُدَايَ فَلاَ يَضِلُّ وَ لاَ يَشْقَى ، وَ مَنْ أَعْـرَضَ عَـنْ ذِكْـرِي فَـإِنَّ لَـهُ مَعِيشَـةً ضَنْكًا وَ نَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى .

„Onaj koji bude slijedio uputu Moju, neće zalutati i neće nesrećan biti. A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti."[2]

Znači, vjernik na dunjaluku nije zalutao i nije nesretan, a zamisli tek šta ga očekuje na ahiretu.

Slast dobrog djela

Voljeti Allaha i Njegova Poslanika više od bilo čega drugog je prvo mjerilo istinskog imana koje je spomenuto u hadisu. Zbog toga su u hadisu spomenute riječi مِمَّا سِوَاهُمَا što doslovno znači „od svega drugog osim njih dvojice", a nije rečeno مِمَّنْ što doslovno znači „od bilo koga", jer مِمَّا obuhvata sva stvorenja razumna i nerazumna, dok se مِمَّنْ odnosi samo na razumna bića tj. ljude.

Ova ljubav ima dva aspekta: teoretsko-osjećajni dio u kome se ogleda srčana želja za susretom i viđenjem Uzvišenog Allaha i susreta sa Njegovim Poslanikom s.a.v.s. I drugi aspekt praktični, koji se ogleda u pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku, to je ujedno i dokaz postojanja teoretskog dijela. Rekao je Uzvišeni:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونَ يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ .

---

2 Sura Ta Ha: 123-124. ajet.

„Reci: Ako Allaha volite, mene slijedite, vas će Allah voljeti."[3]

Slijeđenje Allaha je dokaz voljenja Allaha, slijeđenje sunneta Pejgambera s.a.v.s., je dokaz voljenja Pejgambera s.a.v.s. Ako čovjek da prioritet Allahu i Njegovu Poslaniku nad uživanjima, strastima, običajima i kapitalu, to je dokaz da on voli Allaha i Njegova Poslanika više od svega drugoga. A ako da prioritet uživanjima, običajima i imetku nad zapovijedima Uzvišenog Allaha i Njegovog Poslanika, to je dokaz da on voli ove stvari više od Allaha i Njegova Poslanika.

Pokornost Allahu i Njegovu Poslaniku ima više stepena, a to su stepeni bogobojaznosti, koje smo već spomenuli u objašnjenju jedanaestog hadisa.

Mjerila ljubavi Allaha i Njegova Poslanika

Drugo mjerilo istinitosti vjerovanja, navedeno u hadisu, je voljenje u ime Allaha i mržnja u ime Allaha. Mi volimo svakog čovjeka koji se boji Allaha i mrzimo svakog ko je neposlušan i griješi prema Allahu, kao što smo to objasnili u trinaestom hadisu.

Mjerilo da nekoga volimo, u ime Allaha, je da se ta ljubav ne povećava kod postojanja dunjalučkih interesa i da se ne smanjuje prilikom nepostojanja dunjalučkih materijalnih interesa.

Treće mjerilo, spomenuto u hadisu, je da čovjek prezire da se vrati u nevjerstvo kao što prezire da bude bačen u vatru. Ovo znači da čovjek mrzi sve ono što mrzi Uzvišeni Allah od nevjerovanja i grijeha. Pa bi ova tri mjerila istinskog vjerovanja bila: voljenje Allaha i Njegova Poslanika više od bilo čega drugog, voljenje onoga što voli Allah i Njegov Poslanik, te preziranje onoga što prezire Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, i ovo je, također, jedan od znakova ljubavi prema Allahu i Njegovom Poslaniku.

---

[3] Sura Ali Imran; 31. ajet.

OSAMNAESTI HADIS

Ogranci imana

اَلْحَدِيثُ الثَّامِنَ عَشَرَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَالَ: "الإِيمَانُ بِضْعٌ وَ سِتُّونَ شُعْبَةً ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الإِيمَانِ ". (رَوَاهُ الْبُخَارِي)

Prenosi Ebu Hurejre da je Pejgamber s.a.v.s. rekao: „Iman se sastoji iz šezdeset i nekoliko ogranaka, i stid je dio imana."[1]

„Iman" vjerovanje, obuhvata: »akide« ubjeđenje, »ibadete« obrede, poslovanje, »ahlak« moral, tj. on obuhvata cjelokupnu vjeru i zbog toga vjerovanje ima mnogo dijelova i ogranaka. Vjerovanje, mada je ispravno i sa samim ubjeđenjem, se ne upotpunjuje bez prakticiranja djela.

„El-bid'u" nekoliko, u arapskom jeziku, po mišljenju većine jezičara, označava broj od tri do devet.

Stid, njegova definicija, granice i njegova važnost

Stid je karakterna osobina koja podstiče izbjegavanje nepristojnosti.

Postoje dvije vrste stida: urođeni i stečeni.

Urođeni stid se rađa sa čovjekom i stid je taj koji razlikuje čovjeka od životinje. Zatim dolazi sredina življenja i svi njeni uticaji i elementi koji učvrste ovu osobinu ili je oslabe, a nekada stid potpuno izumre u nekim sredinama i tako čovjek, u ovom pogledu, postane u potpunosti kao životinja.

Neophodno je da se napravi razlika između stida i plašljivosti, jer stid je dobra osobina, a plašljivost nije dobra osobina, ona je dokaz kukavičluka i slabosti ličnosti. Moramo odgojiti svoju djecu da budu stidni i hrabri, i da ne budu plašljivi i kukavice.

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u sahihu 1/51, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 9.

Čovjek se nekada stidi od Allaha, a nekada od ljudi. Bogobojazan musliman se stidi da zgriješi prema Allahu, jer On je taj koji ga je stvorio, dao mu opskrbu, On vidi sve njegove pokrete i postupke, On zna šta se krije u njegovim prsima. Neki ljudi se stide drugih ljudi i ne rade pred njima ništa što im ne priliči, ali se istovremeno ne stide Uzvišenog Allaha, svoga Stvoritelja, pa su ljudi kod njega važniji od Uzvišenog Allaha.

A neki opet ljudi se ne stide ni Allaha ni ljudi.

Stid je vadžib, obaveza za onoga ko je počinio haram, stid je mendub onome ko je počinio mekruh, stid je haram onome ko je počinio vadžib, stid je mehruh onome ko je počinio mendub, stid je mubah onome ko je počinio mubah.

Spominjanje stida u hadisu i njegovo isticanje bez drugih ogranaka imana je dokaz njegove važnosti. Koliko se stid ugradi u čovjeka prilikom odgojnog procesa kasnije se i odrazi u njegovom ponašanju, on ga tada podstiče na izvršavanje vadžiba - obaveza i izbjegavanje harama.

Zbog toga moramo pridavati veliku važnost ovoj osobini u njenim šeriatskim okvirima. Mjerila stida u šeriatu se nekada razlikuju od mjerila stida kod ljudi. Na nama je da svoju djecu, od malena odgajamo u stidu, u šeriatskom smislu.

Naši neprijatelji su spoznali važnost stida u našim životima, pa su poveli rat u ovoj oblasti, u sklopu njihovog općeg rata protiv Islama.

Napali su naš moral, našu kulturu, ubacili su među nas ideje, običaje, odjeću koja će uništiti stid u srcima generacija koje se razvijaju. U tu svrhu su upotrijebili razna medijska sredstva, čak su regrutovali u svoje redove mnoge muslimanske sinove koji će napadati naš islamski ahlak izgrađen na kur'ansko - sunnetskim principima i naše čiste islamske običaje. Zato se dobro pazite takvih i borite se protiv njih. Ova borba je posebno usesređena protiv naših djevojaka i žena koje su se danas u velikoj mjeri asimilirale u zapadnu nevjerničku kulturu življenja. Kada izađemo na ulicu muslimanske djevojke i žene ne možemo razlikovati i raspoznati od nemuslimanskih ni po čemu drugom do imena ili lančića sa zvijezdom i polumjesecom. Dok nevjernici gordo i ponosito ističu svoj vjerski i nacionalni identitet i sva moguća sredstva i načine koriste da bi ga odbranili, dotle se muslimani stide svoje vjere. Taj stid nije samo prisutan kod običnih masa nego je u sve većoj mjeri, kao što je to bilo i prije agresije na našu zemlju, vidljiv kod naših političkih vođa a nažalost i supruga, sestara i kćerki vjerskih autoriteta koji se ne ustručavaju da svoje tijelo izlažu suncu i pogledima nevjernika na obala mora i jezera. Istih tih nevjernika koji su nas jučer ubijali, proganjali silovali naše majke, supruge, sestre i kćerke.

DEVETNAESTI HADIS

Važnost podučavanja

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ عَشَرَ

عَنْ أَبِي وَاقِدٍ اللَّيْثِيِّ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ فِي الْمَسْجِدِ
وَالنَّاسُ مَعَهُ إِذْ أَقْبَلَ ثَلاَثَةُ نَفَرٍ ، فَأَقْبَلَ اثْنَانِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ وَ ذَهَبَ
وَاحِدٌ . قَالَ فَوَقَفَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ ، فَأَمَّا أَحَدُهُمَا فَرَأَى فُرْجَةً فِي الْحَلْقَةِ
فَجَلَسَ فِيهَا ، وَأَمَّا الآخَرُ فَجَلَسَ خَلْفَهُمْ ، وَ أَمَّا الثَّالِثُ فَأَدْبَرَ ذَاهِبًا . فَلَمَّا فَرَغَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَالَ: **" أَلاَ أُخْبِرُكُمْ عَنِ النَّفَرِ الثَّلاَثَةِ ؟ أَمَّا أَحَدُهُمْ فَأَوَى إِلَى اللَّهِ**
فَآوَاهُ ، وَأَمَّا الآخَرُ فَاسْتَحْيَا فَاسْتَحْيَا اللَّهُ مِنْهُ ، وَ أَمَّا الآخَرُ فَأَعْرَضَ فَأَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ " .
(رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Prenosi se od Ebu Vakida El-Lejsija da su Allahovu Poslaniku s.a.v.s. dok je još sjedio sa svijetom u džamiji došle tri osobe. Dvije su krenule prema Allahovu Poslaniku s.a.v.s., a jedna je otišla. Oni su zastali kod Allahova Poslanika s.a.v.s., jedan od njih je vidio prazninu u krugu slušalaca i tu je sjeo, drugi je sjeo iza njih, a što se tiče trećeg, on je okrenuo leđa i otišao. Kada je Allahov Poslanik s.a.v.s. završio predavanje, rekao je: „Slušajte, obavijestit ću vas o one tri osobe. Jedna od njih sklonila se Allahu i Allah ju je smjestio, druga se, stideći ustegla, pa je i Allah stideći se, ustegao svoju kaznu, a što se tiče one posljednje, koja je okrenula leđa, i Allah je od nje okrenuo svoju milost."[1]

Riječ »النَّفَرُ -En-nefer« u arapskom jeziku označava skupinu ljudi od 3-10. Ovi ljudi su, dolazeći sa putovanja, prvo došli do mesdžida u Medinu, pa kada su vidjeli skup (medžlis) Allahova Poslanika s.a.v.s. dvojica od njih su pristupili skupu, a treći je otišao.

U hadisu se ne spominje da su ova dvojica klanjali »tehijjetu-l-mesdžid«, za ovo postoji nekoliko mogućnosti:

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/156, Kitabu-l-Ilm, br. hadisa 66.

a) Da su njih dvojica klanjali, ali prenosilac hadisa to nije spomenuo i zadovoljio se sa prenošenjem drugih detalja iz ovog događaja.

b) Da tehijjetu-l-mesdžid tada nije bio propisan.

c) Da njih dvojica nisu bili pod abdestom.

d) Da je bilo vrijeme u kome je mekruh klanjati nafilu.

e) Da su njih dvojica dali prednost slušanju predavanja Allahova Poslanika s.a.v.s. nad klanjanjem tehijjetu-l-mesdžida.

Nadmetanje u sticanju znanja i nagrada za to

Dvojica ljudi su zastala kod medžlisa Allahova Poslanika s.a.v.s., pa je jedan od njih vidio prazninu (tj. prazno mjesto) u halki koja inače ima okruglast oblik i otvorena je u sredini, pa je sjeo na upražnjeno mjesto. U ovom događaju imamo nekoliko korisnih pouka:

a) Poželjno je formiranje halke, prilikom skupova gdje se podučava ilmu i kod zikra.

b) Ne bi trebalo davati prioritet drugima u ahiretskim stvarima, kao što vidimo da ashab nije dao prednost svome drugu za prazno mjesto koje je bilo, nego je odmah sjeo na njega čim ga je primijetio. Isto tako, ko nađe mjesto u safu za namaz, nije poželjno da ga ustupa drugom, jer je, u osnovi, davanje prioriteta drugome u dunjalučkim stvarima, a ne u ahiretskim.

c) Ko prvi dođe do mubah mjesta, on je najpreči da ga zauzme.

d) Poželjno je zatvoriti prazninu i nedostatke u halkama gdje se stiče znanje i u safovima za namaz.

e) Zabranjeno je praviti gužvu koja će dovesti do uznemiravanja drugih i ako čovjek ne nađe mjesto u samoj halki, sjest će iza njih, da ih ne uznemirava.

Allahov Poslanik s.a.v.s. je ovdje za podučavanje upotrijebio sistem postavljanja pitanja i u ovome sistemu je podsticaj i želja slušalaca za saznavanjem odgovora na postavljeno pitanje. Pejgamber s.a.v.s. je upotrijebio sve načine i sredstva kako bi olakšao stizanje misli i ideja do pameti ljudi, te usađivanje tih ideja u njihova srca, te njihovo podsticanje za primjenu tih ideja.

„Zatražio je utočište kod Allaha, pa ga je Allaha sklonio (smjestio ga)."

Ovo se odnosi na onoga koji je došao u mesdžid sa željom da sluša predavanje, da se poduči, i da sjedi u društvu Pejgambera s.a.v.s. želeći hajr i nagradu od Allaha, pa ga je Allah sklonio tj. pripojio ga Svojoj milosti i Svom zadovoljstvu. Drugi se „postidio" tj. nije sjeo, u želji da prisustvuje

skupu, nego je iz stida prema Pejgamberu s.a.v.s., „Pa je Allah njega postidio". Ovo je metaforički izraz koji se u arapskom jeziku naziva „el-mušakele" - kada se jedna riječ spomene dva puta u jednoj rečenici. Prvi put u pravom značenju, a drugi put u metaforičkom značenju. Primjer tome su riječi Uzvišenog Allaha:

فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ .

„Onima koji vas napadnu, uzvratite istom mjerom kao što ste vi napadnuti."[2]

Pa riječ „napadnuti" u prvoj upotrebi ima pravo značenje, a drugi put ima metaforičko značenje jer odgovor na napad ne naziva se napadom u stvarnom značenju, nego simboličnom. A riječ „zastidio se", koja se odnosi na čovjeka ima stvarno značenje a riječ „zastidio se" koja se odnosi na Allaha ima metaforičko značenje i znači neće ga kazniti. Ili može imati značnje: smilovao mu se sa ostalim prisutnim, iako on nije zaslužio tu milost.

Treći je okrenuo leđa, a okretanje leđa je nepristojan način odlaska, te u tome se ogleda loše ophođenje sa Pejgamberom s.a.v.s., i zbog toga je zaslužio ukor. A da je otišao na lijep način, ne bi bio griješan jer prisustvuje medžlisu gdje se stiče znanje i nije obaveza prisustva nego je poželjno.

„Allah se od njega okrenuo" - ovo, također, ima simbolički smisao, rečenica bi značila: udaljio je Svoju milost od njega. U ovom događaju imamo više korisnih pouka, a od njih su:

a) Dozvoljenost spominjanja griješnika i onoga što su počinili javno radi njihovog ukora. Nekada je dozvoljeno njihovo spominjanje zbog onoga što rade tajno, iz nekoliko razloga koje ulema spominje u obrađivanju teme „ogovaranja."[3]

b) Vrijednost prisustvovanja medžlisima - skupovima ilma - znanja i zikra.

---

[2] Sura El-Bekareh; 194. ajet.

[3] Pogledaj npr. u knjizi Rijadu-s-Salihin od Nevevija 514. str. Kitabu-l-Umuri el menhi anha, bab Ma jubahu minel-gibeh.

Svetost krvi i časti muslimana

الحديث العشرون

عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ ابْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ ذَكَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ قَعَدَ عَلَى بَعِيرِهِ وَأَمْسَكَ إِنْسَانٌ بِخِطَامِهِ- أَوْ بِزِمَامِهِ - قَالَ :" أَيُّ يَوْمٍ هَذَا؟ فَسَكَتْنَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ سِوَى اسْمِهِ. قَالَ: أَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ؟ قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: فَأَيُّ شَهْرٍ هَذَا؟ فَسَكَتْنَا حَتَّى ظَنَنَّا أَنَّهُ سَيُسَمِّيهِ بِغَيْرِ اسْمِهِ ، فَقَالَ: أَلَيْسَ بِذِي الْحِجَّةِ؟ قُلْنَا: بَلَى. قَالَ: فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَ أَعْرَاضَكُمْ بَيْنَكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا ، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا ، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا . لِيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ ، فَإِنَّ الشَّاهِدَ عَسَى أَنْ يُبَلِّغَ مَنْ هُوَ أَوْعَى لَهُ مِنْهُ." (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Abdurrahman ibn Ebi Bekre prenosi od svog oca da je Pejgamber s.a.v.s. uzjahao na svoju devu, pa je njen ular, odnosno uzdu deve uhvatio jedan čovjek, a zatim rekao: „Koji je ovo dan? Mi smo šutjeli i mislili da će ga nazvati drugim imenom a ne njegovim. Nije li ovo dan klanja kurbana". rekao je on? „Svakako", rekosmo! „Koji je ovo mjesec. upita? Mi smo opet šutjeli i mislili da će ga nazvati nekim drugim imenom a ne njegovim. „Nije li zul-hiddždže",reče on? „Da", kazali smo! „Vaša krv. vaši imeci i vaše časti", rekao je on „međusobno su vam sveti i neprikosnoveni. kao što je svet ovaj dan, u ovom vašem mjesecu, u ovom gradu. Neka prisutni ovo saopće odsutnim, jer može biti da prisutni ovo prenese onom koji će bolje shvatiti."[1]

Razlozi višebrojnosti predaje hadisa

U Pejgamberovom sjedenju na devi dok govori ljudima imaju dvije stvari:

a) Dozvoljenost sjedenja na jahalici dok životinja stoji, u slučajevima kada to potrebe iziskuju, a što se tiče propisa o zabranjenosti sjedenja na jahalici dok stoji to se odnosi na situacije u kojima nema potrebe za to.

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/158, Kitabu-l-Ilm, br. hadisa 67.

Tada nije dozvoljeno sjedenje na njoj dok stoji jer je to mučenje životinje bez razloga koji takav postupak može opravdati.

b) Poželjnost, sjedenja na uzvišenom mjestu onog koji drži hutbu jer to olakšava slušanje prisutnih, a, također. olakšava razumijevanje predavanja kroz pokrete ruku predavačevih na osnovu kojih se iskazuju specifična značenja.

Ular i uzda su, u hadisu. upotrijebljeni u jednom značenju, a to je uže koje se stavlja na glavu jahalice da bi se njome upravljalo. Jedan od prenosilaca ovog hadisa je posumnjao u riječ koju je čuo, da li je to ular ili uzda. I pored toga što obadvije riječi imaju isto značenje, on nije spomenuo jednu od dvije riječi. nego je spomenuo obe i to ukazuje na njegovu sumnju u vezi s time. i u ovome je dokaz jačine preciznosti pouzdanih prenosilaca hadisa u prenošenju riječi Pejgambera s.a.v.s. Ovo je vrhunac preciznosti i naučnog pouzdanja u prenošenju i bilježenju. a primjeri za to su u mnogim hadisima.

Obaveznost dostavljanja znanja

Allahov Poslanik s.a.v.s. je pribjegao sistemu postavljanja pitanja u razgovoru sa ashabima jer u tome je: želja za slušanjem, duboko usađivanje u pamet onoga što se čuje, te isticanje važnosti onoga što će se reći u odgovoru.

U šutnji ashaba r.a. se ogleda visok stepen kulture ophođenja prema Allahovom Poslaniku s.a.v.s. Iako su očekivali da će ga nazvati nekim drugim imenom osim njegovim, nisu stavljali svoja mišljenja ispred Allahovih i Njegovog Poslanika. U drugoj predaji se prenose riječi:

قُلْنَا: اَللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. -„Rekli smo: Allah i Njegov Poslanik s.a.v.s. najbolje znaju"[2], i u ovome se ogleda lijepo ophođenje sa Allahovim Poslanikom s.a.v.s. Čitalac će se sigurno upitati zašto je došlo do različitosti predaja o jedom te istom događaju?

Odgovor je da je sasvim normalno u ovakvim situacijama da dođe do višebrojnosti odgovora na pitanje Allahova Poslanika s.a.v.s., jer je ovo slušalo desetine hiljada ashaba. Pa su neki od njih, kada su čuli pitanje, šutjeli, a neki su rekli: اَللّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ -„Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju", a neki su opet rekli: يَوْمُ حَرَامٍ -„Dan zabranjenosti" kako se to prenosi u trećoj predaji.[3]

---

[2] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 3/573, Kitabu-l-hadždž, br. hadisa 174.

[3] Isti Izvor 3/573, Kitabu-l-hadždž, br. hadisa 1739.

Neki prenosioci hadisa su čuli prvi odgovor, neki su čuli drugi, a neki treći odgovor, pa je svaki od njih prenio ono što je čuo. Sve ovo se, zaista, desilo i sve je tačno.

Svetost krvi i časti muslimana

U hadisu je potvrda stroge zabranjenosti prolivanja krvi, prisvajanja imetka i kaljanja časti. Čast ima značaj veličanja, uvažavanja i svetosti kod čovjeka, tj. ono po čemu je čovjek poznat i uvažen. Allahov Poslanik s.a.v.s. je usporedio zabranjenost ovih stvari sa zabranjenošću koja važi u danu klanja kurbana, u mjesecu zul-hidždžetu, tj. mjesecu zabranajenosti i to u svetom gradu Mekki El-Mukerremi, uz činjenicu da je svetost krvi, imetka i časti jača i veća od svetosti mjesta i vremena. U osnovi da bi oblik usporedbe bio ostvaren, stvar koja se uspoređuje mora da bude na većem stepenu od one sa kojom se uspoređuje. Razlog ovoj usporedbi je u tome što je svetost dana, mjeseca i grada bila ustaljena kod Arapa u džahilijjetsko doba i nikada oni nisu posumnjali u njihovu svetost. A istovremeno su prolijevali krv, prisvajali imetke i kaljali čast, pa im je objašnjeno da trebaju čuvati svetost krvi, imetka i časti isto kao što čuvaju svetost dana, mjeseca i svetog grada.

Jednom prilikom Alija r.a. dok je sjedio pored Ka'be, izrekao je slijedeće riječi:" O Ka'bo, sveta li si i veličanstvena, i usitinu je veliki grijeh da te neko sruši. Ali je još veći grijeh da neko sruši i uništi čast i ugled jednog muslimana."

Naredba prenošenja znanja na druge

Hadis naređuje da se znanje prenosi i dostavlja drugima, a naredba znači obaveznost. Svaki musliman je dužan da ostavi drugima ono što zna od šeriatskih propisa, a posebno kada to potrebe iziskuju. Nije dozvoljeno tajenje i skrivanje znanja, nego je obavezno njegovo širenje.

Rekao je Uzvišeni:

إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مآ أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِى الْكِتَابِ

أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَ يَلْعَنُهُمُ اللاَّعِنُونَ .

„One koji budu tajili jasne dokaze, koje smo mi objavili, i pravi put, koji smo u Knjizi ljudima označili, njih će Allah prokleti, a proklet će ih i oni koji imaju pravo da proklinju."[4]

[4] Sura El-Bekareh; 159.ajet.

Hadis ukazuje da će biti od uleme onih koji će biti svjesniji za shvatanje hadisa od nekolicine onih koji su ga lično čuli. Nisu svi ashabi na istom stepenu znanja, neki su bili na prvom stepenu, što se tiče znanja, razumijevanja i shvatanja propisa, prihvatanja i shvatanja poruka ajeta i hadisa. A neki nisu bili na ovom stepenu, i zbog toga su neki njihovi nasljednici bolje shvatili značenja i poruke hadisa od nekih ashaba koji su direktno čuli taj hadis, iako je ova stvar bila rijetkost ipak je bila moguća. Stoga se ne treba zadovoljiti i zadržati samo na razumijevanju teksta, nego moramo pokušati da iz teksta hadisa shvatimo i izvučemo poruke i značenja koja u sebi sadrži, uz uvjet da to bude u skladu poznatih šeriatskih propisa i pravila. Jer, izlaženje iz okvira ispravnih pravila, u razumijevanju, smatra se iskrivljavanjem šeriatskih tekstova, a ne njihovim, shvatanjem.

DVADESET PRVI HADIS

Ne zavidi se osim dvoma

الحديث الحادي والعشرون

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: " لاَ حَسَدَ إِلاَّ فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالاً فَسُلِّطَ عَلَى هَلَكَتِهِ فِي الْحَقِّ، وَ رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْحِكْمَةَ فَهُوَ يَقْضِي بِهَا وَ يُعَلِّمُهَا. " (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

*Abdullah ibn Mes'ud prenosi: Pejgambera s.a.v.s. riječi: „Zavidjeti se može u dva slučaja: čovjeku, kome je Allah dao **imetak** i on se odluči da ga troši na putu istine i čovjeku kome je Allah dao **znanje (Kur'ana)** pa on po njemu sudi i druge poučava."*[1]

Značenje zavidnosti i njen propis

»الحسد« -Hased - zavist je želja za nestankom nimeta kod drugog, svejedno je želio on da taj nimet pređe njemu ili ne.

Zavist je djelo srca i čovjek nije griješan ukoliko mu na um padne zavist, nego je griješan ukoliko njegovo srce bude ubijeđeno u zavist tj. ukoliko bude želio svim srcem nestanak nimeta kod druge osobe, ili ukoliko nijjet za zavist bude slijedio govor ili djelo koje vodi nestanku nimeta kod druge osobe kojoj se zavidi.

Izuzima se iz stroge zabranjenosti haseda ona situacija ukoliko nimet bude u vlasništvu osobe koja se njime služi i pomaže činjenju grijeha prema Allahu. Tada je dozvoljeno željeti da nestane ovaj nimet kod te osobe.

Čovjek mora što više da se oslobađa zavidnosti iz svoga srca, bojeći se da ga određena stvar ne bi dovela do haseda, a to će postići udaljavajući se od sumnjivih stvari kako ne bi pao u haram.

Izuzimanje, navedeno u hadisu je u jednoj od dvije mogućnosti:

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/165, Kitabu-l-Ilm, br. hadisa 73.

a) Ili, da izuzimanje bude spojeno, a to je da stvar koja se izuzima bude od iste vrste kao stvar od koje se izuzima. U tom slučaju zavist ima simboličko značenje i znači „el-gibtah - želja", a to je da želiš posjedovati isto što i drugi bez želje da kod drugog to nestane. Ovo je dozvoljeno u dunjalučkim stvarima, a poželjno je i traži se i u ahiretskim stvarima.

Tako bi, po ovoj mogućnosti, hadis značio: „Nema veće želje od želje za ovim dvjema stvarima, i u hadisu je podsticaj ka nadmetanju u hajru.

b) Ili, da izuzimanje bude prekinuto; a to je da stvar, koja se izuzima, ne bude iste vrste kao stvar od koje se izuzima. U ovom slučaju hased bi imao pravo značenje, i hadis bi značio: „Nije dozvoljena zavist, ali je dozvoljena želja, a posebno u ove dvije stvari." Nadmetanje u hajru je potrebno i poželjno, dok je nadmetanje u haram stvarima haram, a nadmetanje u mubah stvarima je mubah.

Nadmetanje u dobru

Pejgamber s.a.v.s. je u hadisu spomenuo ove dvije stvari, jer prva ukazuje na sve materijalne oblike pokornosti, a druga ukazuje na sve fizičke oblike pokornosti. Ono što je spomenuto u hadisu upotrijebljeno je kao primjer za sve poslove i aktivnosti i nije ograničeno samo na ove dvije stvari.

„Čovjek, kome je Allah podario imetak i on se odluči da ga utroši na putu istine."

a) Naveden je imetak u neodređenom obliku i on obuhvata i malu i veliku količinu.

b) Pojam „odlučio se", u hadisu je izražen riječju " سلّط - nadvladati se" kako bi se dalo do znanja da je u ljudskoj prirodi da je čovjek škrt i da ne voli trošenje tj. dijeljenje. Stoga je nephodno da se čovjek suprotstavi svome nefsu, da ga savlada i primora na činjenje hajra.

c) Glagol „هلك - utroši ga", ukazuje na mnoštvo udjeljivanja tako da njemu od tog udjeljivanja ne preostane ništa.

d) U hajru ova riječ ukazuje na obaveznost da trošenje bude u hajr, a ne u haram, te da u udjeljivanju ne bude licemjerstva i da trošenje za svoje potrebe ne bude pretjerano, te da se, pri tome, ne rasipa.

Hikmet, mudrost, u ovom hadisu predstavlja znanje o Kur'anu i sunnetu sa njihovim prakticiranjem, a nije mudrost da znaš šta je u njima dvoma, a da ne znaš primjenu toga. Naprotiv, u tom slučaju ovo ne prakticiranje očituje neznanje i nemarnost.

Uzvišeni Allah nam u Kur'anu pojašnjava na koji način možemo dostići stepen mudrosti:

هُوَ الَّذِى بَعَثَ فِى الْأُمِّيِّنَ رَسُولاً مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَ يُزَكِّيهِمْ وَ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ إِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ .

*„On je neukima poslao **Poslanika, jednog između njih, da im ajete** Njegove kazuje i da ih očisti i da ih **Knjizi** i mudrosti **nauči, jer su prije bili** u očitoj zabludi."*[2]

Na osnovu ovog Kur'anskog ajeta možemo zaključiti da se do mudrosti dolazi kroz slijedeće faze:

1. Čitanje Kur'anskih ajeta tj. uputa u pravu vjeru i spoznaja pravog puta.

2. Tevba pokajanje i čišćenje svoje duše, razuma i svakodnevnih postupaka od svih oblika džahilijetskih ideja, ubjeđenja i navika. Omer r.a. je rekao:

" لَا يَعْرِفُ الْإِسْلَامَ مَنْ لَا يَعْرِفُ جَاهِلِيَّةً ".

„Nećete u potpunosti spoznati Islam sve dok ne spoznate svoj džahilijet tj. svoje negativnosti."

3. Iščitavanje Kur'ana sa ciljem da se, što je moguće više, primjeni u praksi, i osjećaj da se Svevišnji Allah kroz Kur'anske ajete direktno obraća tebi.

4. Kada se sve ove etape prođu dolazi se do mudrosti do koje stižu samo iskreni i odani Allahovi robovi.

Teoretsko znanje će biti, ili dokaz u korist čovjeka, ukoliko bude postupao po svom znanju, ili će biti dokaz protiv njega na Sudnjem danu, ukoliko ne bude postupao po njemu. Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ >

Kur'an je dokaz za tebe ili protiv tebe."[3]

Uzvišeni Allah veli:

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ . كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لاَ تَفْعَلُونَ .

---

[2] Sura El-Džumu'a: 2 ajet.

[3] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/203, Kitabu-t-Tahare, br. hadisa. 223.

„O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko-odvratno kad govorite riječi koje djela ne prate!"[4]

U hadisu je išaret prema potrebi ispravnog podučavanja i razumijevanja vjere prije nego što se prihvatiš odgovornosti, kako bi sudio po onome što znaš od istine i da bi ljude podučavao toj istini. Zbog toga je rekao Omer r.a.: „Izučite i razumite prije nego što preuzmete funkciju (položaj)." Izučavanje prije preuzimanja funkcije je neophodno zbog nekoliko stvari:

a) Odgovornost se ispriječi između čovjeka i učenja, optereti ga obavezama, te nema vremena za sticanje znanja.

b) Sticanje znanja je hajr, a pohvalno je požuriti ka hajru tj. ne odgađati ga.

c) Kako bi čovjek bio sposoban za preuzimanje odgovornosti, tako da istina i pravda uvijek nadvladaju kod njega, a ne lični interesi, i da podučava druge i usmjerava ih prema hajru.

Kvalitetno i profesionalno obavljanje svakog šerijatski dozvoljenog posla je djelo koje Svevišnji Allah voli. Aiša r.a. prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

"إِنَّ اللهَ يُحِبُّ إِذَا عَمِلَ أَحَدُكُمْ عَمَلاً أَنْ يُتْقِنَهُ".

„Zaista Allah voli kada neko od vas radi neki posao da ga kvalitetno obavlja."[5]

---

[4] Sura Es-Saff : 2 i 3 ajet.

[5] Bilježe Imam Bejheki u Šu'abil-iman, Ebu Ja'la i Ibn Asakir.

Abdest čisti od grijeha

اَلحَدِيثُ الثَّانِى وَ العِشْرُون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللّه ﷺ قَالَ: " إِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُسْلِمُ (أَوالْمُؤْمِنُ) فَغَسَلَ وَجْهَهُ، خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاء (أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ)، فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ كَانَ بَطَشَتْهَا يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ (أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ)، فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتْ كُلُّ خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ (أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ) حَتَّى يَخْرُجَ نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ." (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Ebu Hurejre prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Kada se abdesti rob musliman ili mu'min, pa kad opere svoje lice vodom, sa posljednjom kapljicom vode, spadnu sa njegova lica svi grijesi koje je počinio svojim očima ili kada opere svoje ruke vodom, sa posljednjom kapljicom vode spadnu sa njih svi grijesi koje je svojim rukama počinio. tako da, nakon abdesta, izađe čist od grijeha."[1]

Dobra dijela brišu male grijehe

Hadis ukazuje na jednu veoma važnu mudrost od mnoštva mudrosti koje sa sobom nosi abdest. Islam je vjera čistoće i urednosti. Abdest, pored toga što u sebi sadrži čišćenje fizičkih organa tijela on u sebi sadrži i čišćenje duše i njeno pripremanje za stajanje pred Uzvišenim Allahom. Doista je u abdestu čišćenje od grijeha i pogreški. I ovako dolazimo do zaključka da abdest u sebi sadrži fizičko i simbolično čišćenje vidljivih i nevidljivih dijelova ljudskog tijela.

Veliki i mali grijesi

Dobra djela kao što su abdest, namaz, zekat, post, hadždž, poništavaju loša djela i grijehe. O tome se govori u mnoštvu poznatih hadisa koje ovom prilikom nije potrebno navesti. Međutim, postoje neki grijesi koji se ne poništavaju samo dobrim djelima, a ti grijesi su:

---

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/215, Kitabu-t-Tahare, br. hadisa 244.

a) Veliki grijesi za koje je neophodna istinska tewba sa svim njenim šartovima.[2]

Ebu Hurejre prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

"الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ . وَ رَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتُنِبَ الْكَبَائِرُ ."

„Pet dnevnih namaza, od džume do džume, od ramazana do ramazana briše sve ono što je između njih, ako se čuvamo velikih grijeha."[3]

Velikih grijeha ima mnogo, ti grijesi su, po mišljenju većine uleme, ono što pripada narednim kategorijama:

Prvo: Ono što obavezuje izvršenje zakonske kazne nad izvršiocem.

Drugo: Ono što je Allahov Poslanik s.a.v.s. javno izjavio da to djelo spada u velike grijehe, kao što se vidi u njegovim riječima: - إِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ - Klonite se sedam velikih grijeha...", ili sljedeće njegove riječi: „أَلاَ أُنَبِّئُكُمْ بِأَكْبَرِ الْكَبَائِرِ ثَلاَثًا - Želite li da vas obavijestim o tri najveća grijeha..." ili slično tim riječima.

Treće: Sva djela, za čije izvršenje Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik obećavaju, njenom počiniocu, patnju žestoku, ili slično tome, jer žestina kazne ukazuje na veličinu grijeha.

Pod ovu tačku se svrstava i potcjenjivanje i omalovažavanje opasnosti zbog činjenja grijeha, te ustrajnost u činjenju malih grijeha.

b) Ugrožavanje prava ljudi, predstavlja vrstu grijeha koji se ne oprašta ničim drugim do vraćanjem prava (duga) onome kome pripada. Na ovu činjenicu ukazuje hadis kojeg prenosi Abdullah ibn Amr ibnul - As da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

"الْقَتْلُ فِي سَبِيلِ اللهِ يُكَفِّرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلاَّ الدَّيْنَ ."

„Šehadet, pogibija na Allahovu putu, briše sve grijehe osim duga."[4]

Nema sumnje da je šehadet na Allahovu putu najveće djelo poslije imana (vjerovanja), i pored toga ono ne poništava dug jer on spada u prava ljudi.

---

[2] Vidi objašnjenje šartova tewbe El-hadju-n-nebevijj fi-r-rekaik 67-75, Dr. Šeref El-Kudah.

[3] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/209, Kitabu-t-Tahareh, br. hadisa 233.

[4] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 3/1502, Kitabu-l-imare, br. hadisa 1886.

Prenosilac hadisa je spomenuo ono u što je posumnjao u tekstu hadisa pa je rekao: „Musliman ili mu'min", pa je naglasio: „sa vodom, ili sa posljednjom kapi vode" i rekao je: „ili poput ovoga". Sve ovo ukazuje na veličinu preciznosti i sigurnosti (emaneta) prilikom prenošenja hadisa, pa neka Uzvišeni Allah ove muslimane nagradi najboljom nagradom, jer, doista, u cijeloj ljudskoj historiji ne postoji sličnost (primjer) ovakvoj preciznosti u prenošenju vijesti.

„Pa opere svoje lice;"

Riječca „fe" koja je navedena u tekstu ove rečenice, ili je „fe et-tefsirijje" koje pojašnjava ono što je prije njega, tada je ova riječca veznik koji je upotrijebljen za komentar ili objašnjenje, ili se u rečenici želi reći: „kada se abdesti" tj. kada bude želio da se abdesti pa opere svoje lice.

Spadanje grijeha

Silazak, spadanje grijeha je simbolično, jer grijesi ne posjeduju tijela koja ulaze i izlaze, te u ovom slučaju bi značilo da se grijesi opraštaju sa abdestom.

Jedni vele da je ovo spadanje grijeha istinsko jer grijesi prljaju i ostavljaju tragove ne samo na srcu i duši nego i na licu, pa doista se kroz pokornost Allahu dobiva sjaj (svjetlost) u licu, a činjenjem grijeha se dobiva tamnilo i tmina na licu.

Spominjanje oka u hadisu, isključujući ostale dijelove lica, kao što su usta i nos je zbog toga što ova dva organa imaju posebno čišćenje prilikom uzimanja abdesta, pa kada se izaperu usta, spadaju grijesi sa jezika, s tim ispiranjem. Kada se opere lice, spadaju grijesi sa očiju jer za njih nema posebnog čišćenja prilikom abdesta.

U ovom hadisu je od radnji abdesta spomenuto samo pranje lica i ruku, dok se u drugim predajama navode i ostali organi tako je spomenuto potiranje glave, ispiranje usta i nosa, pranje nogu tako da i sa ovih organa tijela spadaju grijesi pri njihovom pranju.

Hadis ukazuje na poželjnost čestog uzimanja abdesta i obnavljanja abdesta čak i onoj osobi koja je pod abdestom.

DVADESET TREĆI HADIS

Ne prima se namaz bez čistoće

اَلْحَدِيثُ الثَّالِثُ وَالْعِشْرُونَ

عَنِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ يَقُولُ: " لاَ تُقْبَلُ صَلاَةٌ بِغَيْرِ طُهُورٍ، وَلاَ صَدَقَةٌ مِنْ غُلُولٍ ." (رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَ تِرْمِذِي)

Od sina Omerova r.a se prenosi da je Pejgamber s.a.v.s. rekao: „Ne prima se namaz bez čistoće, niti sadaka od prevare!"[1]

Primanje djela biva samo pod jednim od sljedeća dva značenja:

a) Ispravnost djela, bez obzira ima li nagrada za njega ili ne.

b) Postizanje nagrade za učinjeno djelo, a ono ne biva osim ako je to djelo ispravno. Primanje djela, s prvim značenjem je uopćenije od njegova primanja u drugom značenju jer primanje u prvom značenju ima samo jedan aspekt, dok u drugom ima dva aspekta. U hadisu, koga komentarišemo primanje djela je u prvom značenju, tj. nije ispravan namaz bez čistoće i nije ispravna sadaka čije je porijeklo novca od prevare.

Namaz je upotrijebljen u općem smislu i obuhvata sve vrste namaza, kao što su: farz-namazi, sunnet-namazi, nafile, bajram-namazi, dženaza- namaz, a ne obuhvata još neke ibadete pored namaza, osim ako bi došao novi dokaz koji bi to potkrijepio. Tako, npr. ne obuhvata sudžudu-š-šukri (sedžda zahvalnosti), jer se ovo u šeriatu ne naziva namazom i tako njena ispravnost nije uvjetovana čistoćom.

„Et-tahur", čistoća se ostvaruje: abdestom, gusulom i tejemmumom.

„Et-tahur" je voda kojom se čisti, ili zemlja, prašina kojom se uzima tejemmum.

Niti sadaka od prevare

Sadaka obuhvata zekat ali i sve druge vrste materijalne pomoći.

„Gulul" je prevara, a osnov prevare je krađa iz zaplijenjenog kapitala ili zajedničkih sredstava na koja svi građani imaju pravo, i hadis ukazuje da sadaka, iz haram imetka, nije primljena tj. u samoj osnovi je neispravna.

---

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu1/204, Kitabu-Tahare, br. hadisa 224.
Tirmizij u Sunenu 1/3, Kitabu-t-Tahare, br. hadisa 1.

Koliki je samo broj osoba koji sebe, u masi i putem medija, često puta promovišu kao velike dobrotvore, a koji su imetak stekli baveći se haram poslovima poput: prevara, utaje poreza, malverzacija i korupcija, ratnim profiterstvom i sličnim nemoralnim radnjama. Oni davajući dobrovljne priloge za izgradnju džamija, i drugih humanitarnih projekata pokušavaju oprati svoj haram novac i to često puta kod ljudi i uspjevaju, ali im to neće uspjeti kod Sveznajućeg Allaha makar udijelili cijeli imetak kojeg posjeduju. Marka jednog seljaka i radnika koji pošteno zarađuju, kod Svevišnjeg Allaha, je vrednija nego hiljade i milioni maraka nekog trgovca i biznismena čiji je izvor kapitala haram ili sumnjiv.

DVADESET ČETVRTI HADIS

Posticanje na misvak

اَلْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: "لَوْ لاَ أَنْ أَشُقَّ (عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) عَلَى أُمَّتِي لأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلاَةٍ." (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Ebu Hurejre veli da je Allahov Poslanik s.a.v.s. ***rekao: "Da se ne bojim za svoj ummet da bih ih time opteretio, uistinu. bih im naredio da, prilikom svakog abdesta, čiste zube sa misvakom."***[1]

Koristi misvaka

Hadis ukazuje na činjenicu da je islamsko zakonodavstvo lahko i olakšavajuće za njegove sljedbenike i da u njemu nema velikih poteškoća. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَ مَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ .

"U vjeri vam nije ništa teško propisao."[2]

Ovo ne znači da u islamskom zakonodavstvu nema nikakvih poteškoća, jer, uistinu, u svakoj naredbi, ili u svakoj zabrani ima fizička ili psihička poteškoća, ali u tome nema ništa što je iznad ljudske sposobnosti i moći.

Pejgamberova s.a.v.s. naredba za misvak je naredba za pohvalnost i poželjnost i ovom naredbom se ne ukazuje na obaveznost. Riječi: „I da nije straha da će to biti poteškoća za muslimane naredio bih ga", ukazuju na poželjnost, a ovo ujedno ukazuje i na korisne i dobre stvari koje su u misvaku, a od njih su:

a) Da misvak otklanja ostatke hrane i čisti zube.

---

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/220, Kitabu-t-tahare, br. hadisa 252.

[2] Sura El-hadž; 78. ajet.

b) Štiti čovjeka od mnogobrojnih zubnih bolesti i bolesti desni.

c) Uništava mnoge bakterije koje se nalaze u usnoj šupljini.

d) Daje ustima dobar i prijatan miris.[3]

Tako u misvaku imamo zaštitu. lijek. čišćenje i davanje lijepog mirisa. Misvak se ističe nad ostalim četkicama za zube i njihovim pastama, jer je on najefikasniji i najlakši za upotrebu. zbog toga su već obavljena medicinska ispitivanja misvaka koja su to potvrdila.

Analizirani su elementi koji se nalaze u misvaku i od njih su pravljene paste za zube. jedna evropska kompanija je već proizvela ovaj produkt iako nisu naveli pravi izvor ovih elemenata.

Vremena u kojima je poželjno koristiti misvak

Korišćenje misvaka je lijepo u svako vrijeme. to je posebno potvrđeno u slijedećim prilikama:

a) Prilikom ustajanja i poslije spavanja. jer se prilikom spavanja u ustima dešavaju fermentacije i lučenja. povećava se broj bakterija u usnoj šupljini i na zube se nalijepe određeni ljepljivi sastojci pljuvačke.

b) Kod svakog abdesta.

c) Kod svakog namaza.

d) Prilikom jela.

e) Prilikom neugodnog mirisa i zadaha u ustima.

f) Prije spavanja.

Za sve ove navedene slučajeve upotrebe misvaka. postoje sigurni i ispravni dokazi is sunneta Allahova Poslanika s.a.v.s.

Nagrada za korištenje misvaka

Za korištenje misvaka, također, slijedi velika nagrada. jer je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

"اَلسِّوَاكُ مُطَهِّرَةٌ لِلْفَمِّ ، مَرْضَاةٌ لِلرَّبِّ".

„Čišćenje zubi misvakom je čišćenje za usta, zadovoljstvo za Gospodara."[4]

---

[3] Et-Tib En-Nebevij ve-l-ilmu-l-hadis 1/183, Dr. Mahmud Nazim En-Nesimi.

[4] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 4/158, Kitabu-s-Sijam, 27. poglavlje.

Od Džabira r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s rekao:

"رَكْعَتَانِ بِالسِّوَاكِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةٍ بِغَيْرِ سِوَاكٍ."

„Dva rekata sa korišćenjem misvaka su bolji od sedamdeset rekata bez misvaka."[5]

Šta je sivak

Es-sivak se naziva svako sredstvo kojim se čiste zubi i desne. Sunnet - praksa Allahova Poslanika s.a.v.s. se ostvaruje sa čišćenjem zubi, bilo kojim sredstvom četkicom, prstima ili slično tome. Ali šeriatski i medicinski je najbolje čišćenje sa misvakom koji je uzet od grane drveta „araka" čiji je botanički naziv „salvadora persica".

---

[5] Bilježi Ebu Neim, Kitabu-s-Sivak, vidi Et-tergib ve-t-Terhib od El-Munzirija 1/140.

DVADESET PETI HADIS

Kako se uzima abdest

اَلْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُون

حُمْرَانُ مَوْلَى عُثْمَانَ أَخْبَرَ أَنَّهُ رَأَى عُثْمَانَ بْنَ عَفَّانَ دَعَا بِإِنَاءٍ فَأَفْرَغَ عَلَى كَفَّيْهِ ثَلاَثَ مِرَارٍ فَغَسَلَهُمَا ثُمَّ أَدْخَلَ يَمِينَهُ فِي الإِنَاءِ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ ، ثُمَّ غَسَلَ وَجْهَهُ ثَلاَثًا ، وَ يَدَيْهِ إِلَى الْمِرْفَقَيْنِ ثَلاَثَ مِرَارٍ ، ثُمَّ مَسَحَ بِرَأْسِهِ ثُمَّ غَسَلَ رِجْلَيْهِ ثَلاَثَ مِرَارٍ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ، ثُمَّ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ: "مَنْ تَوَضَّأَ نَحْوَ وُضُوئِي هَذَا ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ لاَ يُحَدِّثُ فِيهِمَا نَفْسَهُ ، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ". (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Humran ibn Eban, oslobođeni rob Osman ibn Affana je rekao: „Vidio sam Osmana ibn Affana kako se abdesti, polio je na dlanove tri puta i oprao ih, zatim je izaprao usta i nos, zatim je oprao svoje lice tri puta, oprao je svoju desnu ruku do iza lakta tri puta, a zatim lijevu isto toliko. Zatim je potrao svoju glavu, a potom oprao svoju desnu nogu do iza članka tri puta, pa lijevu isto toliko, potom je rekao: „Vidio sam Allahova Poslanika s.a.v.s. da se abdesti ovako kako sam se ja abdestio, onda je rekao: „Ko uzme abdest ovako kao što sam ga ja uzeo, zatim klanja dva rekata, ne dozvolivši da mu u toku njegovog klanjanja padne na pamet neki njegov lični interes bit će mu oprošteni njegovi (manji) ranije učinjeni grijesi."[1]

Podučavanje vlastitim primjerom

Osman ibn Affan r.a. je za podučavanje upotrijebio metod praktične primjene, a ne teoretski metod, jer je ovaj metod jasniji i bolje se ucrtava i uslikava u pamet. Islam se odlikovao, tokom širenja svojih principa i propisa, lijepim metodima. Ovi metodi su doveli do najboljih i najefikasnijih rezultata, te se tako, u mnogim mjestima svijeta, Islam proširio zahvaljujući lijepom ponašanju i davanju lijepog uzora od strane vjernika muslimana.

---

[1] Bilježe Imam Buharijj 1/259, Kitabu-l-Vudu', br. hadisa 159.
Ebu Davud u Sunenu 1/24, Kitabu-t-Tahare.

Hadis ukazuje da je kod abdesta sunnet oprati tri puta svaki organ osim glave kod koje nije spomenut nikakav broj. Sunnet je potrati glavu jedan puta kako to smatra većina islamske uleme, a što se tiče broja ispiranja usta i nosa u drugim predajama se bilježi da je on, također, tri puta.

»El-istinsar« je izbacivanje vode iz nosa poslije ispiranja i ovo je, također, jedan od sunneta abdesta.

Granica pranja lica je u dužini od korijena kose do pod bradu, a u širini od resice uha do druge resice uha.

Hadis ukazuje da je sunnet kod abdesta potrati cijelu glavu, a što se tiče granice vadžiba - obaveznosti rečeno je: jedan dio, ili četvrtina glave, a kažu da je vadžib potrati cijelu glavu.

»El-gasl« predstavlja pranje koje se vrši polivanjem vode na organe tijela sve dok se ne pokvase i dok se voda ne slije sa njih. Imam Malik se razilazio sa džumhur (većinom) uleme i kao uvjet za ispravnost pranja smatrao je potiranje organa.

Hadis ukazuje da je sunnet, kod abdesta, po redoslijedu prati dijelove tijela i to kako je navedeno u ovom hadisu. Neka ulema je pranje po redosljedu stavila kao šart za ispravnost abdesta.

U hadisu se dokazuje da je sunnet abdesta klanjati dva rekata odmah poslije uzimanja abdesta.

Ne padnu mu na pamet lični interesi

Riječi: „Ne padnu mu na pamet, u toku klanjanja, ta dva rekata, neki njegov lični interes." To znači da se ne preda mislima koje čovjeku, u toku namaza, na um padnu. A što se tiče misli, faktički je nemoguće da klanjač, u toku namaza, ne pomisli ni na što. Međutim, ima klanjača koji te misli odbacuju i bore se protiv njih, a to je cilj, a ima i onih koji se predaju svojim mislima i ovo je stvar koja umanjuje nagradu za namaz.

Postoje riječi koje ukazuju na značaj koncentracije u namazu i značaj ne predavanja misli koje možemo od sebe odagnati. „Ne padnu mu na um njegovi lični interesi u toku klanjanja", što ukazuje da je ovo u granicama njegovih mogućnosti i on to čini. Dok za misli, koje dođu kao šejtanska spletka i koje nisu čovjekovo djelo, neće biti pitan osim ako se potpuno preda tim mislima.

Ovo je dokaz neophodnosti povezanosti čovjeka sa djelom koje radi i prisutnosti srca u namazu, te ujedno upozorenje na zaokupljenost nečim drugim u toku namaza.

Stvari koje pomažu skrušenosti u namazu su: biranje mirnog i pogodnog mjesta za namaz, pogodnog vremena, nije poželjno klanjati u situacijama u kojima osjećaš veliku glad ili žeđ, ili da klanjaš dok si u srdžbi i bijesu, i sl. tome. Potrebno je da razmišljaš o značenju onoga što učiš od ajeta, zikra, dova i da razmišljaš o značenju i mudrosti obavljanja rukua i sedžde, jer sve ovo će, uz Allahovu pomoć, olakšati i pomoći prisutnosti srca u namazu.

Grijesi koji abdest poništavaju

Grijesi koji se opraštaju su mali grijesi, a oni koji se odnose na prava Uzvišenog Allaha su veliki grijesi, oni se ne opraštaju osim sa tewbom, a prava ljudi se ne opraštaju osim vraćanjem hakova njihovim vlasnicima, i dokaze za ovo smo već naveli u komentaru dvadeset prvog hadisa.

DVADESET ŠESTI HADIS

Odlaženje vračarima

الحديث السادس والعشرون

عَنْ مُعَاوِيَةَبْنِ الْحَكَمِ السُّلَمِيِّ قَالَ: بَيْنَمَا أَنَا أُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ, إِذْ عَطَسَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ. فَقُلْتُ: يَرْحَمُكَ اللَّهُ ! فَرَمَانِي الْقَوْمُ بِأَبْصَارِهِمْ. فَقُلْتُ: وَاثُكْلَ أُمِّيَاهُ! مَا شَأْنُكُمْ؟ تَنْظُرُونَ إِلَيَّ. فَجَعَلُوا يَضْرِبُونَ بِأَيْدِيهِمْ عَلَى أَفْخَاذِهِمْ. فَلَمَّا رَأَيْتُهُمْ يُصَمِّتُونَنِي. لَكِنِّي سَكَتُّ. فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهُ ﷺ فَبِأَبِى هُوَ وَ أُمِّى! مَا رَأَيْتُ مُعَلِّمًا قَبْلَهُ وَلاَ بَعْدَهُ أَحْسَنَ تَعْلِيمًا مِنْهُ، فَوَاللَّهِ! مَاكَهَرَنِى وَلاَضَرَبَنِى وَلاَشَتَمَنِى. قَالَ: "إِنَّ هَذِهِ الصَّلاَةَ لاَيَصْلُحُ فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلاَمِ النَّاسِ، إِنَّمَا هُوَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَقِرَاءَةُ الْقُرْآنِ." أَوْ كَمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ . قُلْتُ: يَارَسُولَ اللَّهِ! إِنِّى حَدِيثُ عَهْدٍ بِجَاهِلِيَّةٍ، وَقَدْ جَاءَ اللَّهُ بِالْإِسْلاَمِ. وَإِنَّ مِنَّا رِجَالاً يَأْتُونَ الْكُهَّانَ. قَالَ." فَلاَ تَأْتِهِمْ." قَالَ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَتَطَيَّرُونَ. قَالَ." ذَاكَ شَيْءٌ يَجِدُونَهُ فِى صُدُورِهِمْ.فَلاَ يَصُدَّنَّهُمْ (قَالَ ابْنُ الصَّبَّاحِ: فَلاَ يَصُدَّنَّكُمْ)." قَالَ قُلْتُ: وَمِنَّا رِجَالٌ يَخُطُّونَ. قَالَ:" كَانَ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ يَخُطُّ، فَمَنْ وَافَقَ خَطَّهُ فَذَاكَ." قَالَ: وَكَانَتْ لِي جَارِيَةٌ تَرْعَى غَنَمًا لِي قِبَلَ أُحُدٍ وَالْجَوَّانِيَّةِ. فَاطَّلَعْتُ ذَاتَ يَوْمٍ فَإِذَا الذِّيبُ قَدْ ذَهَبَ بِشَاةٍ مِنْ غَنَمِهَا. وَأَنَا رَجُلٌ مِنْ بَنِي آدَمَ، آسَفُ كَمَا يَأْسَفُونَ. لَكِنِّي صَكَكْتُهَا صَكَّةً. فَأَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَعَظَّمَ ذَلِكَ عَلَيَّ. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلاَ أُعْتِقُهَا؟ قَالَ:" إِئْتِنِي بِهَا." فَأَتَيْتُهُ بِهَا، فَقَالَ لَهَا:" أَيْنَ اللَّهُ ؟" قَالَتْ: فِي السَّمَآءِ. قَالَ:" مَنْ أَنَا ؟ " قَالَتْ: أَنْتَ رَسُولُ اللَّهِ. قَالَ:" أَعْتِقْهَا. فَإِنَّهَا مُؤْمِنَةٌ!" (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Prenosi se od Muavije ibnu-l-Hakema Es-Sulemija da je rekao: »Dok sam klanjao sa Allahovim Poslanikom s.a.v.s. kihnuo je jedan čovjek, pa sam ja rekao: »Jerhamukallah« 'Allah ti se smilovao' pa su me ljudi prostrijelili svojim pogledima, a ja sam im rekao: Majke vas oplakale! Šta vam je pa gledate u mene? Oni su počeli udarati rukama po svojim bedrima, pa kada sam shvatio da me ušutkuju ja sam ušutio.

Kada je Allahov Poslanik s.a.v.s. završio sa namazom, on je za mene kao moj otac i majka i nisam vidio, prije njega, niti poslije njega učitelja koji ima bolji način podučavanja od njega, tako mi Allaha nije me zaružio, niti me udario, a niti me uvrijedio samo je rekao: »Zaista je ovo namaz i u njemu nije dozvoljeno ništa od govora ljudi, nego je namaz slavljenje, veličanje i učenje Kur'ana«, ili kao što je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s. Odgovorio sam: »O Allahov Poslaniče, ja još nisam daleko od džahilijjeta, a Allah je došao sa Islamom, a među nama ima još ljudi koji odlaze vračarima«. Rekao je: »Ne odlazite im!« Rekao sam: »Među nama ima ljudi koji na osnovu slutnji predviđaju budućnost«. Rekao je: »To je stvar koju nalaze u svojim grudima (dušama) i to neka ih ne odvraća« (Ibnu-l-Sabah je rekao neka vas ne odvraća) pa sam rekao: »I od nas ima ljudi koji na osnovu crte proriču budućnost«. Rekao je: »Jedan od pejgambera je to radio na osnovu crte i ko bude uskladio (pogodio) taj način po njegovu obilježavanju ispravno je«. Rekao sam: »Imao sam robinju koja je čuvala moje stado u blizini Uhuda i El-Džebanije, posjetio sam je jednog dana, a vuk je bio već pojeo jednu ovcu iz moga stada. Ja sam čovjek, potomak Ademov, rasrdim se kao i svi ostali, te sam je zbog toga ošamario. Došao sam Allahovu Poslanik s.a.v.s. i on je to smatrao velikom stvari, a ja sam mu rekao: »O Allahov Poslaniče, zar da je ne oslobodim?« Rekao je: »Dovedi mi je.« Ja sam je doveo i on ju je pitao. »Gdje je Allah?« Rekla je: »Na nebesima.« Upitao ju je: »Ko sam ja?« Rekla je: »Allahov Poslanik.« Rekao je: »Oslobodi je, ona je doista vjernica.«[1]

»Majka me oplakivala« - tj. već sam propao (umro) i majka me oplakala, riječ »sekla« označava pojam kada majka izgubi dijete pa ga oplakuje. Ashab je ovo rekao kada je vidio da ga drugi ashabi posmatraju sa prijekorom i neodobravanjem zbog njegova govora u namazu.

Priča i kretanje u namazu

»Pa su počeli udarati rukama po svojim bedrima«. Ovo su učinili da bi ušutkali ovog ashaba jer on nije znao da je govor u namazu strogo zabranjen, a on je inače nanovo prešao na Islam. Ovo se najvjerovatnije desilo prije uspostavljanja propisa o načinu upozorenja u toku namaza koji je za muškarce izgovor riječi: »Subhanallah«, a za žene plijesak rukom. Iz ovog događaja se uzima zaključak da »mali« posao ne kvari namaz i nije pokuđen koliko potreba to iziskuje.

U hadisu je dokaz blagosti i dobrodušnosti Poslanika s.a.v.s. s kojom se ophodio prema neupućenim i brige za svojim ummetom. A ukoliko bi jedan

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/138, Kitabul-Mesadžid,br. hadisa 537.

od učenih ashaba prekršio propis, Allahov Poslanik s.a.v.s. bi se naljutio zbog toga, ukorio bi prekršioca i izružio ga, a nekada bi situacija dovela i do kažnjavanja kao što je primjer sa: alkoholom, zinalukom, krađom i ubistvom. A neupućene u šeriatske propise, kao što je u ovom hadisu, nije mrzio tj. nije ih ukorio, niti izružio, a ni udario, čak ni grub nije bio prema njemu.

Hadiś ukazuje na strogu zabranjenost namjernog govora u namazu, svejedno da li je govor potreban ili ne, on kvari namaz.

Onaj koji to u zaboravu uradi ili onaj koji ne poznaje propise, jer je nanovo prihvatio Islam, on nije griješan za to i ne kvari namaz sa malo govora, a ukoliko bude mnogo pričao tada kvari namaz.

Spominjanje tesbiha (slavljenje), tekbira (veličanja) i kiraeta (učenja) Kur'ana, nije navedeno kao strogo ograničenje, nego kao navođenje primjera i dozvoljeno je učenje dova zikrova i slično tome što se uklapa u ambijent namaza.

Spominjanje tekbira je dokaz da je tekbir dio namaza, i ovo potkrjepljuje mišljenje onih koji smatraju da je prvi tekbir sastavni dio (rukn) namaza i da nije od uvjeta (šartova) za namaz.

Hadis objašnjava da nije dozvoljeno u namazu odgovoriti onome ko kihne riječima: Jerhamukallah (Allah ti se smilovao), jer je to od ljudskog govora, a ne od propisanog (dozvoljenog) zikra. Također, ukazuje da se tim kvari namaz pogotovo ako se učini namjerno, svjesno i poznavajući propis o tome. Ukoliko bi onaj koji kihne rekao: El-hamdu lillah u toku namaza, to je dozvoljeno čak je i lijepo (mustehab) jer su te riječi od zikra. Većina islamske uleme smatra da je poželjno to reći u sebi, dok neka ulema smatra da je dozvoljeno i glasno izgovoriti. Prvo mišljenje je ispravnije jer, u osnovi, zikrove u namazu je lijepo učiti u sebi, osim u slučajevima gdje se navodi dokaz za glasno učenje.

Ko je vračar

Vrač, gatalac je ona osoba koja proriče budućnost. Budućnost je gajb kojeg ne zna niko do Uzvišeni Allah i svaki onaj koji propagira da poznaje budućnost on je lažov.

Neki ljudi predviđaju dešavanje određenih stvari, a znanje o budućnosti je jedna stvar, a pretpostavka je sasvim druga stvar. Zbog toga je Islam zabranio odlazak kod vrača, gatara i proroka budućnosti kroz položaj zvijezda jer oni lažno propagiraju poznavanje budućnosti i Islam je poslan, između ostalog, da oslobodi čovječanstvo od ovih praznovjerja i laži. Islam je uspostavio propis da je haram novac kojeg uzima gatar, a, također, je

strogo zabranjeno uzumanje novca kojeg uzima vračar i svaki onaj koji proriče budućnost.

Što se tiče poznavanja nekih stvari koje su se desile u prošlosti ili koje se trenutno dešavaju u raznim dijelovima svijeta, ovo je moguće i Islam to ne negira. To se može ostvariti na nekoliko načina: naučnim putem, uz pomoć savremenih komunikacionih sredstava, te putem komunikacije sa džinima, putem nadahnuća, i putem, kako to neki nazivaju šestog čula koga je Uzvišeni Allah dao nekim ljudima. Zbog toga je došao kur'anski tekst nijekajući samo ljudsko poznavanje budućnosti, pa je rekao Uzvišeni Allah:

وَ مَا تَدْرِى نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غدًا .

»A čovjek ne zna šta će sutra zaraditi.«[2]

U ajetu se osporava (negira) znanje o tome šta će se tačno desiti u budućnosti.

Slutnja i sreća

»Et-tetajjur« je ono što čovjek u svom srcu osjeća od slutnji i loših predosjećaja prema određenoj stvari.

Islam je došao sa objašnjenjem, da ono što čovjek osjeća od pesimističkih i optimističkih predosjećaja, ne smatra se ispravnim mjerilom, jer čovjek nekada doživi hajr u stvarima o kojima je imao pesimističko osjećanje i doživi zlo u stvarima u kojima je bio optimista.

Rekao je Uzvišeni Allah:

وَ عَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ، وَ عَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَ هُوَ شَرٌّ لَكُمْ ، وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَ أَنْتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ .

»Ne volite nešto, a ono može biti dobro za vas, nešto volite, a ono ispadne zlo po vas, Allah zna, a vi ne znate.«[3]

Hadis ukazuje na to da čovjek ne treba u obavljanju određenih poslova da postupa shodno ovim predosjećajima i značenje riječi »فَلاَ يَصُدَّنَّكُمْ« je neka vas ne odvraća od posla jer su to samo predosjećaji koji nemaju nekakve osnove za ispravnost. Čovjek neće biti pitan za ove predosjećaje jer su oni van njegove moći, ali on u isto vrijeme može da se ne oslanja na njih u

[2] Sura Lukman; 34. ajet.

[3] Sura El-Bekareh; 216. ajet.

svojim poslovima. Razlog za neoslanjanje na ove predosjećaje je taj što oni mogu biti nekada od šejtana, ili rezultat duševnih reakcija, a nekada budu i nadahnuće od Uzvišenog Allaha. Međutim, ne postoje precizna mjerila za razlikovanje jednih pojava od drugih. Nekada šejtan ubaci neke od ovih predosjećaja i spletki u ljudsku psihu kako bi ga podstakao na činjenje harama ili odvaratio od hairli poslova. A ako čovjek zapita svog Gospodara o određenom poslu, pa mu se srce obraduje ili osjeća tegobu s tim, tada se, zaista, ovi osjećaji smatraju božanskim nadahnućem koji ukazuju čovjeku da je u toj stvari dobro ili zlo po njega. Upravo je zbog ovoga Uzvišeni Allah propisao istiharu-namaz.

Od poznatih načina saznavanja je i što se naziva »El-hat« linija, ovim načinom se ne može otkriti niti spoznati budućnost, ali se može spoznati sadašnjost. Hadis pokazuje da je Uzvišeni Allah podučio jednog od svojih pejgambera ovom načinu spoznavanja.

O riječima Poslanika s.a.v.s.: »Pa ko bude uskladio sa njegovom linijom, to je ispravno«, imaju dva mišljenja:

a) Ko se bude koristio načinom kojim se koristio taj pejgamber, to je mubah - dozvoljeno. Međutim, Poslanik s.a.v.s. nas nije obavijestio o tom načinu i o tome nema ni jedne sahih predaje. Zbog toga nam je ova crta haram jer ne znamo dozvoljeni način kojeg je upotrijebio taj pejgamber.

b) Ko upotrijebi način kojeg je upotrebljavao taj pejgamber, to je ono što potvrđuje njegovu istinitost i slaganje toga sa stvarnošću. A što se tiče drugih načina, oni, ne samo da su neispravni, nego su to laži, izmišljotine i varanje ljudi, i to nije dozvoljeno. Sve ovo se odnosi na poznavanje onoga što se trenutno dešava u stvarnosti.

Ko povjeruje onome koji proriče budućnost, on time utjerava u laž Uzvišenog Allaha koji je rekao da niko drugi do On ne zna šta će se desiti sutra i on je zbog ovog kafir, nevjernik u Uzvišenog Allaha.

Odnos prema slugama i robovima

»El-Džuvanije« je mjesto u blizini brda Uhud u Medini. U hadisu se navodi obaveznost lijepog ophođenja prema robovima i slugama, jer je Pejgamber s.a.v.s. smatrao udarac robinje, od strane ashaba, velikim grijehom. Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

" إِخْوَانُكُمْ خَوَلُكُم ، جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ ، وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ ، وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ ، فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ فَأَعِينُوهُمْ ."

»Vaše sluge su vaša braća. Allah ih je stavio pod vašu upravu. Pa ko od vas bude imao brata pod svojom upravom, neka ga hrani onom hranom koju

on jede, neka ga oblači onim što on oblači, ne naređujte ono što će ga opteretiti, a ako im naredite, olakšajte im.«[4]

Islam je naredio da se gospodar ne razlikuje od svoga roba u hrani i odjeći, te da se lijepo ophodi prema njemu kao što se ophodi prema jednom od svojih sinova. Ovo je slika ropstva u Islamu. Dok istovremeno nalazimo napredne i savremene zemlje koje sada stavljaju ratne zarobljenike u dobro kontrolisane zavtore izlažući ih velikim patnjama, teškim radovima, i tome sl. U mnogobrojnim situacijama Islam je naredio oslobađanje robova i podstakao je na to u uopćenom obliku, u svim drugim situacijama. S tim je Islam mogao da riješi problem ropstva postepenim, realnim i uspješnim rješenjem, dok je kod drugih neislamskih sistema oslobađanje roblja bilo formalno a ne suštinsko.

Kada je u Sjedinjenim Američkim Državama izdat zakon o zabrani ropstva, pojurili su robovi iz njihovih poljoprivrednih posjeda veseli i sretni zbog slobode. Međutim, nisu mogli sebi da obezbijede egzistenciju u toj slobodi, pa su se vratili svojim bivšim gospodarima moleći ih, ljubeći im ruke i noge da ih vrate na njihove poljoprivredne posjede. Gospodari su počeli da ih ucjenjuju postavljajući uvjete koje oni žele i koji nisu bili nimalo povoljni. Tako su se ti ljudi vratili stvarnom i istinskom obliku ropstva, iako su zakonski i formalno bili slobodni građani.

Islam je počeo sa suštinskim oslobađanjem, pa je prvo oslobodio robove od neznanja (džehla), te je naredio da se poduče raznim naukama, među njima je bilo i uleme kod kojih su ljudi dolazili da stiču znanje. Oslobodio ih je praznovjerja, te iskrivljenih i pogrešnih ubjeđenja i vjerovanja. Otklonio je od njih nepravdu i robovanje, povratio im je njihovu čast i podučio ih je da su oni braća svojim gospodarima, i da nema razlike i prednosti jednog nad drugim osim po bogobojaznosti. Zatim ih je pripremio za postepeno osamostaljivanje putem korespodencije, i to je jedan od načina oslobađanja robova. U Islamu postoji još mnogo propisa koji vode ovom cilju.

Gdje je Allah?

Gdje je Allah? Rekla je: »Na nebu.«

Ovo spada u hadise koji se odnose na Allahove sifate (osobine) i u tome imamo dva pravca shvatanja:

a) Vjerovanje u njih kao što je došlo u kur'anskom tekstu bez raspravljanja o njihovom značenju, sa ubjeđenjem da je Uzvišeni Allah daleko i slobodan od svakog nesavršenstva i onoga što Mu ne dolikuje.

---

[4] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/84, Kitabu-l-Iman, br. hadisa 30.

b) Tumačenje toga sa onim što dolikuje Uzvišenom Allahu.

Ispravno u ovom pitanju je: Da sve što se navodi u tekstovima (Kur'anu i hadisima) o ovoj oblasti vezano je za Allahove osobine, a ne za Allahovo biće. Ne kažem vam da je Allahovo biće na nebesima, jer to bi tada bilo njegovo određivanje i smatranje tijelom. I ne kažemo da je Allahovo biće na svakom mjestu jer je, uistinu, Uzvišeni Allah slobodan od određenosti mjesta i vremena. I on je ispred vremena i mjesta. Nego kažemo: Uistinu, je Uzvišeni Allah sa svojim znanjem, svojom moći i svojim osobinama na svakom mjestu, na nebesima i na zemlji i sa ljudima ma gdje oni bili. Uzvišeni Allah je rekao Musau i Harunu a.s. kada ih je poslao Firavnu:

إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَ أَرَى .

»Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim.«[5]

Uzvišeni Allah je s njima dvojicom, ne svojim bićem, nego sa svojim osobinama čula i vida. Rekao je Uzvišeni:

مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلاثَةٍ إِلاَّ هُوَ رَابِعُهُمْ وَ لاَ خَمْسَةٍ إِلاَّ هُوَ سَادِسُهُمْ ، وَ لاَ أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَ لاَ أَكْثَرَ إِلاَّ هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا .

»Nema tajnih razgovora među trojicom, a da On nije četvrti, ni među petoricom, a da On nije šesti, ni kad ih je manje, ni kad ih je više, a da On nije s njima gdje god oni bili.«[6]

Pa kako možemo da kažemo da je On s njima svojim bićem i na svakom mjestu, On je zaista s njima svojim osobinama, neka je Uzvišen On, čuje ih i vidi ih.

Ne znamo zbog čega neka ulema prihvata tumačenje u ovom ajetu, a ne prihvataju tumačenje riječi robinje u ovom hadisu, te ne prihvataju da se kaže: Da je On Uzvšeni Allah na nebu svojim osobinama ne raspravljajući o Njegovu biću, jer mi o tome ne znamo ništa.

Neki vide da je usmjeravanje ruku prema nebu, pri dovi, dokaz da je Allah na nebu, ovo je netačno jer okretanje muslimana prema Kibli ne dokazuje da je Uzvišeni Allah na Ka'bi. Neka je Uzvišen Allah od toga velikom uzvišenošću.

---

[5] Sura Ta Ha; 46. ajet

[6] Sura El-Mudžadeleh; 7. ajet.

A ti, brate muslimanu, dobro se čuvaj raspravljanja o Allahovu biću jer je to jedno od opasnih i klizavih mijesta i znaj da sve što je objavljeno od ajeta i hadisa o tome sve se odnosi na Allahova svojstva.

Rekao je Uzvišeni:

وَ هُوَ اللّٰهُ فِى السَّمَاوَاتِ وَ فِى الْأَرْضِ ، يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَ جَهْرَكُمْ وَ يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ .

»On je Allah na nebesima i na zemlji, On zna i što krijete i što pokazujete, On zna ono što radite.«[7]

Uzvišeni Allah nam je objasnio da je On na nebesima i na zemlji svojim znanjem tj. svojim svojstvima, i nema ni jednog jasnog dokaza koji ukazuje da je Uzvišeni Allah svojim bićem na nekom mjestu.

Hadis ukazuje da je oslobađanje vjernika od ropstva bolje od oslobađanja nevjernika.

Ulema se složila da je obavezno oslobađanje roba muslimana: kod iskupništva (otkupa) za ubistvo, a razišli su se kod iskupništva za lažno zaklinjanje, za spolni odnos u ramazanskim danima i kada čovjek kaže svojoj ženi: »Ti si mi kao leđa moje majke« tj. zabranjena, pa tako imaju dva mišljenja.:

a) većina uleme je rekla da je obavezno da oslobođeni rob bude vjernik.

b) neki smatraju da je dozvoljeno da bude i nevjernik, ali je bolje da bude vjernik.

Ulema se složila u dozvoljenosti oslobađanja nevjernika u svim drugim slučajevima osim ovih.

U hadisu je dokaz da onaj ko bude vjerovao u sva islamska ubjeđenja (akide) obično se smatra muslimanom. Ne uvjetuje se da opširno poznaje dokaze za to i ne traži se od njega da donese dokaze za to ubjeđenje. Ovog mišljenja je većina islamske uleme jer, zaista, Pejgamber s.a.v.s. nije tražio od onoga ko primi Islam da navede dokaze za postojanje Uzvišenog Allaha, Njegova jedinstva, ili za druge ruknove imana, vjerovanja.

Neophodno je da se napravi razlika između znanja i ubjeđenja. Zanje o ispravnosti Islama nije dovoljno za vjerovanje, jer, uistinu, su npr. Iblis i Kurejševići nevjernici znali za ispravnost Islama i istinitost poslanstva Muhammeda s.a.v.s. i pored toga nisu muslimani. Akide je čvrsto ubjeđenje razumsko znanje i potvrđivanje tj. srčana pokornost i poslušnost, ili zadovoljstvo sa Islamom. Da bismo to pojasnili kažemo: Mi znamo da su

---

[7] Sura El-En'am; 3. ajet.

Židovi u Palestini okupatori i svjesni smo toga. ali ne priznajemo njihovu prisutnost i ne prihvatamo to. i moramo se boriti svim mogućim i raspoloživim sredstvima da zemlja isra'a i mi'radža ponovono bude pod muslimanskom upravom. Također. ko spozna da je Islam istina. ali ne prizna to i nije zadovoljan s njim kao univerzalnim sistemom življenja. ne smatra se muslimanom. nego neophodna umna (razumska) spoznaja. priznavanje njegove istinitosti i ispravnosti. te srčano zadovoljsto njime. Iman je čvrsto ubjeđenje srcem. izričaj jezikom i manifestovanje toga djelima.

DVADESET SEDMI HADIS

Ko prespava ili zaboravi namaz

الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ حِينَ قَفَلَ مِنْ غَزْوَةِ خَيْبَرَ. سَارَ لَيْلَهُ حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْكَرَى
عَرَّسَ. وَ قَالَ لِبِلَالٍ: " اكْلأْ لَنَا اللَّيْلَ. " فَصَلَّى بِلَالٌ مَاقُدِّرَ لَهُ. وَ نَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَ
أَصْحَابُهُ. فَلَمَّا تَقَارَبَ الْفَجْرُ اسْتَنَدَ بِلَالٌ إِلَى رَاحِلَتِهِ مُوَاجِهَ الْفَجْرِ. فَغَلَبَتْ بِلَالاً عَيْنَاهُ وَهُوَ
مُسْتَنِدٌ إِلَى رَاحِلَتِهِ. فَلَمْ يَسْتَيْقِظْ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ وَلَا بِلَالٌ وَلَا أَحَدٌ مِنْ أَصْحَابِهِ حَتَّى
ضَرَبَتْهُمُ الشَّمْسُ. فَكَانَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ أَوَّلَهُمُ اسْتِيقَاظًا، فَفَزِعَ رَسُولُ اللّٰهِ ﷺ فَقَالَ: " أَيْ
بِلَالُ! " فَقَالَ بِلَالٌ: أَخَذَ بِنَفْسِي الَّذِي أَخَذَ (بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ!) بِنَفْسِكَ.
قَالَ: " اقْتَادُوا. " فَاقْتَادُوا رَوَاحِلَهُمْ شَيْئًا. ثُمَّ تَوَضَّأَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَ أَمَرَ بِلَالاً فَأَقَامَ الصَّلَاةَ.
فَصَلَّى بِهِمُ الصُّبْحَ، فَلَمَّا قَضَى الصَّلَاةَ قَالَ: " مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ فَلْيُصَلِّهَا إِذَا ذَكَرَهَا. فَإِنَّ اللَّهَ
قَالَ: " *أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي* " (سُورَةُ طه، الآيَة ١٤) " (رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Od Ebu Hurejre r.a. se prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s., vraćajući se iz bitke Hajber, putovao noću sve dok ga nije počela savladavati pospanost. Ostatak noći je želio da se odmori i odspava. pa je rekao Bilalu: »Čuvaj nas noćas i probudi nas u zoru«. Allahov Poslanik s.a.v.s. i ashabi su spavali, a Bilal r.a. je klanjao nafile sve dok se nije umorio. Kada se približila zora, Bilal se naslonio na svoju jahalicu. okrenuvši se istoku iščekujući tako svitanje zore. Bilala je savladao san i on je ostao spavajući naslonjen na svoju jahalicu. Allahov Poslanik s.a.v.s. i ashabi nisu se probudili sve dok ih nije sunce obasjalo. Prvi ko se probudio bio je Allahov Poslanik s.a.v.s. trgnuo se, ustao i rekao: »O Bilale!« Bilal je rekao: »Kazni me za ovo, o Allahov Poslaniče, onako kako bi sebe kaznio i ti si mi kao otac i majka«. Rekao je: »Povedite svoje jahalice«. Pa su ashabi poveli svoje jahalice malo dalje od tog mjesta. Zatim se Allahov Poslanik s.a.v.s. abdestio i naredio Bilalu da uči ikamet za namaz. Klanjao je sabah-namaz predvodeći ih, a kada je završio namaz rekao je: »Ko zaboravi na namaz, neka ga klanja kada ga se sjeti, jer, uistinu, je Allah rekao: „Namaz klanjaj da bi ti uvijek na umu bio.«[1]

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 1/471, Kitabu-l-mesadžid, br. hadisa 680.

Naklanjavanje propuštenog namaza

Ovaj hadis je jedan od dokaza za dozvoljenost nadoknađivanja (naklanjavanja) propuštenog.

Mišljenje koje preovladava ukazuje na to da ukoliko se propusti namaz bez šeriatski opravdanog razloga, obavezno je njegovo naklanjavanje odmah. A ukoliko se propusti zbog šeriatski opravdanog razloga lijepo je da se naklanja odmah, a dozvoljeno je odgađanje za kasnije. Ono što ukazuje na dozvoljenost zakašnjavanja u naklanjavanju namaza. ukoliko se propusti sa opravdanim razlogom, su riječi Allahovog Poslanika s.a.v.s. u hadisu: »Povedite svoje jahalice«. »Oni su poveli svoje jahalice malo dalje od tog mjesta«, nije im naredio da odmah naklanjaju namaz. nego im je naredio da napuste to mjesto, te su se smjestili na drugo mjesto. nedaleko odatle i klanjali su. Razlog napuštanja mjesta se navodi u drugoj predaji ovog hadisa: »Uistinu, na ovom mjestu sa nama je bio šejtan«. Ovo nadoknađivanje se odnosi na farz-namaze.

Što se tiče utvrđenih sunneta, lijepo je njihovo naklanjavanje kada se propuste, radi utvrđenosti i prakticiranja toga u praksi Pejgambera s.a.v.s. U događaju koji se navodi u ovom hadisu Pejgamber s.a.v.s. je naklanjao sunnet i farz kako se to navodi u drugoj predaji koju. također. navodi Imam Muslim u svom Sahihu.

Što se tiče sunneta koji su propisani radi određenih događaja kao što su pomračenje mjeseca, kišna dova, nije propisano njihovo naklanjavanje.

Hadis ukazuje na šeriatsku dozvoljenost učenja ikameta prilikom naklanjavanja namaza.

Što se tiče ezana, on nije spomenut u ovom hadisu. a šeriatski je dozvoljen kod naklanjavanja propuštenih farzova kao što je dozvoljen i ikamet. U predaji se ne spominje ezan iz jednog od dva razloga:

a) Ili ga prenosilac hadisa nije spomenuo zbog njegova nepoznavanja ili zaborava.

b) Ili ga je Pejgamber s.a.v.s. ovaj put izostavio da bi ukazao na dozvoljenost njegova izostavljanja i da bi ukazao da ezan nije obavezan za propuštene namaze.

»Pa je klanjao ispred njih«, tj. u džematu. I ovo ukazuje na poželjnost zajedničkog klanjanja prilikom naklanjavanja propuštenih namaza.

»Ko zaboravi na namaz, neka ga klanja«. U ovome je sadržana naredba naklanjavanja propuštenog namaza, a naredba znači obaveznost toga. Ova obaveznost se ne odnosi samo na zaboravnost namaza, nego obuhvata svaki slučaj izostavljanja namaza, svejedno da li to bilo zbog zaborava ili

namjerno. Ako je obaveza naklanjavanja u slučaju zaborava, sasvim je normalno da je veća obaveza naklanjavanja namjerno izostavljenog namaza.

»Kada ga se sjeti«, ova rečenica ukazuje na poželjnost što bržeg naklanjavanja propuštenog namaza. Ono što ukazuje da je ova konstrukcija riječi upotrijebljena za poželjnost je postupak Pejgamberov s.a.v.s. koji nije odmah naklanjao namaz, kao što je već ranije objašnjeno.

U hadisu se navodi da salatul lejl važi čak i za musafira, i ovo je uzeto iz postupka Bilala r.a.

Hadis ukazuje na obaveznost preduzimanja svih potrebnih mjera za obavljanje farz-namaza u njihovu vremenu, jer je Pejgamber naredio Bilalu da ostane budan kako bi ih probudio na sabah-namaz.

DVADESET OSMI HADIS

Svaka novotarija je zabluda

اَلْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالْعِشْرُونَ

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا خَطَبَ احْمَرَّتْ عَيْنَاهُ، وَ عَلاَ صَوْتُهُ، وَاشْتَدَّ غَضَبُهُ. حَتَّى كَأَنَّهُ مُنْذِرُ جَيْشٍ. يَقُولُ: صَبَّحَكُمْ وَ مَسَّاكُمْ. وَ يَقُولُ: " بُعِثْتُ أَنَـــا وَالسَّـــاعَةَ كَهَاتَيْنِ". وَ يَقْرُنُ بَيْنَ إِصْبَعَيْهِ السَّبَّابَةِ وَالْوُسْطَى. وَ يَقُولُ: " أَمَّا بَعْدُ. فَإِنَّ خَيْرَالْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ. وَ خَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ. وَ شَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا. وَ كُلُّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ." ثُمَّ يَقُولُ: " أَنَا أَوْلَى بِكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ. مَنْ تَرَكَ مَالاً فَلِأَهْلِهِ. وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا فَإِلَيَّ وَ عَلَيَّ."

(رَوَاهُ مُسْلِمٌ)

Prenosi se od Džabira ibn Abdullaha da je rekao: Allahov Poslanik s.a.v.s. kada bi držao hutbu zacrvenile bi mu se oči, povisio bi glas, povećala bi se njegova ljutnja. tako da je izgledao kao da upozorava ljude na vojsku koja ih svaki moment može napasti, i rekao je: »Čuvajte se jutrom i naveče!« A zatim je dodao: »Poslan sam (došao sam) ja i smak svijeta kao ova dva.« Zatim je spojio svoja dva prsta kažiprst i srednji prst. a potom je rekao: »Zaista je najbolji govor Allahova Knjiga (Kur'an) i najbolji put je put Muhammedov, najgore stvari su novotarije. a svaka novotarija je zabluda.« Zatim je rekao: »Ja sam preči svakom vjerniku od njega samog, ko ostavi imetak, ostavio ga je svojoj porodici. a ko ostavi dug ili čeljad, ostavio ih je meni.«[1]

Razlika u hutbi i predavanju

Poželjno je da hatib (onaj koji drži hutbu) bude ozbiljan u svojoj hutbi , tako da izgleda kao da upuozorava ljude na vojsku koja može svaki momenat da ih napadne. Također. je lijepo da svoj govor usresredi na osjećajnu stranu kod ljudi i na njihova srca, jer je on taj koji podstiče na činjenje dobrih dijela ukoliko ostavi jak utisak kod slušalaca. Pejgamber

[1] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 2/592, Kitabu-l-džum'a, br. hadisa 867.

s.a.v.s. nije takav kod održavanja dersova, podučavanja drugih i svih drugih vrsta predavanja koja nisu bila hutba. Kod poučnih predavanja nije prikladna emocionalnost, jer je prvenstveni cilj predavanja podučavanje, a govor u njemu je, uglavnom, upućen razumu i stoga je neophodno da predavač bude miran bez uzbuđivanja.

Što se tiče hutbe, ona uglavnom nije podučavanje novih stvari u vjeri nego je njen cilj podsticanje ljudi na činjenje dobrih dijela koja se spoznaju putem naredbi i zabrana. Pored toga njen cilj je i ohrabrivanje ljudi, zastrašivanje, opominjanje i upozorenje na ono šta se može desiti društvu od dunjalučkih i ahiretskih opasnosti. Zbog toga, hutba je, uglavnom, upućena srcu i odgovara joj podizanje glasa i uzbuđenje.

»Došao sam ja i smak svijeta kao ova dva«, spojio je svoja dva prsta srednji prst i kažiprst. Ovo je dokaz da je poslanstvo Muhammeda s.a.v.s. jedan od (pred) znakova Smaka svijeta, a njegove riječi: »Kao ova dva«, mogu imati jedno od ova dva značenja:

a) Kao njihova međusobna blizina, jer između njih nema prsta.

b) Kao razlika u njihovim dužinama, koja je veoma mala.

U hadisu se ističe poželjnost da hatib kaže: "أَمَّا بَعْدُ" (a zatim) svejedno bilo to u hutbama, koje se govore jezikom kao što je džumanska i bajramska hutba, ili u pisanim hutbama koje se upotrebljavaju kao uvod u knjigu.

Najbolji put je put Muhammeda s.a.v.s. Riječ »الهدى« čita se na jedan od dva načina:

»الْهُدَى«, ima značenje ukazivanja i vođenja prema uputi.

»الْهَدْيُ«, ima značenje smjer, put.

Obadva značenja se mogu upotrijebiti u kontekstu ovog hadisa i ispravna su.

Novotarija, jezičko i stručno značenje

»الْبِدَعُ« (novotarija).

Jezičko značenje ove riječi je: svaka nova stvar, koja se dijeli na pet propisa, nekada može biti vadžib, ili mubah, ili mekruh ili haram.

Stručno značenje: Svaka nova stvar koja se kosi sa Islamom i zbog toga je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.: »Svaka novotarija je zabluda«. Nemoguće je da određena stvar bude dobra, a ujedno je protivna Islamu, a izrazi nekih ljudi da je određena stvar 'dobra novotarija' ovo je novotarija jezičkog

značenja i ona je dobra. A novotarija kod stručnog značenja ne može biti nikakva do loša i ona je uvijek zabluda.

Svaka osoba koja propagira da je određena stvar novotarija neophodno je da ustanovi i pokaže oblik njene protivnosti sa Islamom. to smo već objasnili u komentaru petog hadisa.

Neko će reći da slijedi određenu stvar jer je ona od prakse hulefai-rašidina (prva četvorica halifa), i da nam je Allahov Poslanik s.a.v.s. naredio da slijedimo njihovu praksu. Odgovor na ovu tvrdnju je: »Hulefai-rašidini ne posjeduju pravo zakonodavstva i oni su u tome kao i ostali muslimani. Što se tiče naredbe za slijeđenje njihove prakse, ona se odnosi na pokornost njihovim naredbama koje se ne protive islamskim propisima«.

Pokornost halifama u dobru je vadžib (obaveza) svakom muslimanu, zbog toga Pejgamber s.a.v.s. nije rekao: »Držite se mog sunneta (prakse) i prakse mojih ashaba poslije mene«, nego je rekao: »Držite se prakse halifa«. Uzrok tome je što su oni halife (zastupnici) i obavezna je pokornost njihovima naredbama, ali oni istovremeno ne posjeduju pravo zakonodavstva. Zbog toga su ashabi imali različita mišljenja o određenim pitanjima koja su bila vezana za hilafet - njihovu vladavinu. Stoga je i način biranja halife u sve četiri slučaja bio različit.

Društvena solidarnost u Islamu

Pejgamber s.a.v.s. je spomenuo u hadisu jednu od obaveza islamske države prema svojim pripadnicima. a ona je: zaštita onog koji je ovisan o pomoći islamskog društva. Ovo je što se danas naziva društvena solidarnost ili socijalno osiguranje. Društvo je obavezno da svakom svom članu osigura plemenitu egzistenciju putem planiranja koje će eliminirati nezaposlenost ili je smanjiti, i kroz osiguravanje radnih mjesta za sve, i putem mjesečnih plata za nezaposlene kojima država nije mogla da obezbijedi radno mjesto.

Ne samo to, nego je država obavezna da otplati dugove onoga koji je umro, a za sobom nije ostavio kapital koji je dovoljan za pokrivanje dugova.

Hadis nam objašnjava da onaj koji ostavi imetak za sobom, on pripada njegovim nasljednicima i država od toga ne uzima ništa. A ko ostavi za sobom dug ili djecu, koja su u potrebi, vraćanje duga i snošenje troškova izdržavanja djece su obaveza države. ovo je jedna od obaveza države prema svojim članovima. Islam ne prihvata da neki muslimani umiru prepunih stomaka dok drugi umiru od gladi.

Na osnovu navedenih činjenica uviđamo da je Islam za nekoliko stoljeća preduhitrio druge sisteme u ovoj oblasti. Međutim, danas, na žalost, vidimo Islamski svijet kako puno nazaduje i zaostaje u ovoj oblasti za zapadnim

svijetom. Razlog toj zaostalosti nije ništa drugo nego napuštanje primjene Islamskih zakona i propisa u muslimanskim zemljama, i što od Zapada ne uzimamo ništa drugo do one stvari koje u sebi nose pokvarenost, moralnu izopačenost i formalnost koje povećavaju u društvu još veći nazadak i zaostalost.

DVADESET DEVETI HADIS

Iskreni savjetodavac

اَلْحَدِيثُ التَّاسِعُ وَالعِشْرُون

عَنْ أَبِى مُوسَى عَنِ النَّبِىِّ ﷺ قَالَ: " إِنَّمَا مَثَلِى وَ مَثَلُ مَا بَعَثَنِى اللَّهُ بِهِ كَمَثَلِ رَجُلٍ أَتَى قَوْمًا فَقَالَ: يَا قَوْمِ إِنِّى رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَىَّ، وَ إِنِّى أَنَا النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ، فَالنَّجَاءَ ؛ " فَأَطَاعَهُ طَائِفَةٌ مِنْ قَوْمِهِ فَأَدْلَجُوا فَانْطَلَقُوا عَلَى مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا، وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوا مَكَانَهُمْ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ وَاجْتَاحَهُمْ . فَذَلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِى فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهِ، وَ مَثَلُ مَنْ عَصَنِى وَ كَذَّبَ بِمَا جِئْتُ بِهِ مِنَ الْحَقِّ . " (رَوَاهُ الْبُخَارِىُّ)

Prenosi Ebu Musa El-Eš'ari r.a. od Pejgambera s.a.v.s. da je rekao: „Zaista je moj primjer i onoga čime me Allah poslao kao primjer čovjeka koji je došao svom narodu i rekao: „O ljudi! Zaista sam svojim očima vidio vojsku koja dolazi, uistinu, sam vam ja iskreni savjetodavac. spašavajte se, spašavajte!!! Poslušala ga je jedna skupina njegovog naroda. te su napustili svoja prebivališta pod kraj noći, sporo su išli i tako se spasili. U njegov govor nije povjerovala druga skupina, te su ostali u svojim kućama. U zoru im je došla vojska, te ih je razorila i uništila. Tako je primjer onoga koji mi se pokori i slijedi ono s čime sam ja došao. i primjer onoga koji mi se suprotstavi i smatra lažnom istinu s kojom sam ja došao."[1]

Upotrebljavanje svih dozvoljenih sredstava u da'wi

Allahov Poslanik s.a.v.s. je koristio sve moguće dozvoljene načine kako bi usmjeravao ljude ka uputi i istini. te ih podsticao na prakticiranje Islama. Jedan od ovih načina je slikovito navođenje primjera kao što je to upotrijebio u ovom hadisu. Isto tako. svaki musliman treba da se ugleda na Pejgambera s.a.v.s. i da upotrijebi sva dozvoljena sredstva i načine kojim će približiti ljude Allahovoj vjeri i prakticiranju islamskih propisa.

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 13/250, Kitabu-l-I'tisam bi-l-Kitab ve-s-Sunne, br. hadisa 7283.

Pejgamber s.a.v.s. poredi sebe sa osobom koja je svojim očima vidjela neprijateljsku vojsku, u ovome je išaret da je Pejgamber s.a.v.s. već vidio džennet i blagodati koje su u njemu, vidio je skupine ljudi koji će ući u njega i koji će uživati u njemu. Također, je vidio džehennemsku vatru i patnje koje su u njoj i grupe griješnika koje će patiti u njemu i biti kažnjeni zbog svojih grijeha. To je vidio više puta. Jednom je vidio, u noći Isra i Mi'radža, drugi put u snu, a san Pejgamberov je istinit, i vidio je još pored ova dva slučaja, kada mu je Allah otkrio to i učinio da vidi ono što ljudi oko njega nisu mogli da vide.

Neko će se zapitati: „Kako je Pejgamber s.a.v.s. mogao to da vidi prije nego što je nastupio Sudnji dan i prije nego što su džennetlije ušle u Džennet, a džehennemlije u Džehennem?" Odgovor na to je: „Uzvišeni Allah je sposoban da mu prikaže sliku onoga što će se desiti u budućnosti, ovo je Allahu lahko i jednostavno."

Iskreni savjetodavac

„Iskreni (goli) savjetovalac". ono se odnosi na onoga koji je vidio u blizini neprijateljsku vojsku, te je požurio, ostavivši u toj brzini, svoju odjeću za sobom bojeći se da ga ne primijeti neprijatelj prije nego što upozori svoj narod. U njegovoj razgolićenosti, koju njegov narod nije mogao da spozna, je dokaz istinitosti onoga što govori. U ovome je metonimija (znak) da je Pejgamber s.a.v.s. došao kao upozoritelj savjetovalac svom narodu i da su s njim dokazi i mu'džize koje potvrđuju njegovu istinitost.

Rečenica „ja sam goli opominjač" znači ja sam u svom upozoravanju onaj koji ne govori u aluzijama i ne mašta. U arapskom jeziku se kaže: „Go čovjek, jasnog i čistog jezika." Uzvišeni Allah je poslao Svog Poslanika sa najčišćim i najrazumljivijim jezikom, te mu objavio najjasniji govor kojeg je ikada svijet upoznao. On, Allahov Poslanik s.a.v.s. je najrječitiji čovjek od svih ljudi.

„Spašavajte se, spašavajte", tj. tražite sebi spas i požurite sa bjekstvom. U ovome je išaret da se ne može odbraniti i izbjeći kazna Uzvišenog Allaha, makar se svi ljudi u svijetu udružili u tome.

Poslušala ga je skupina njegovog naroda, tj. jedan dio njih. U ovome je išaret. znači oni koji vjeruju su samo neki ljudi, a ne svi.

„Napustili su mjesto pod kraj noći", tj. krenuli su noću prije nego što je nastupila zora. jer u to doba vojska nije napadala neprijatelja noću. U ovome je išaret da nema spasa od Allahovog azaba, ništa ne pomaže do pokornost Njemu, vjerovanje u Njega i činjenje dobrih dijela u Njegovo ime. Neophodno je da ovo vjerovanje bude prije nego nastupi Smak svijeta ili prije smrtnih časova u kojima čovjek svojim očima vidi meleka smrti i meleke patnje.

„Sporo su išli", tj. išli su mirno i u tišini kako ih neprijatelj ne bi primijetio, i ova sporost ne znači da su kasnili u napuštanju svojih domova i bjekstvu od neprijatelja.

„Nije povjerovala skupina" tj. nisu pobjegli od propasti, jer je neposlušnost rezultat nevjerovanja kao što je pokornost rezultat vjerovanja i potvrđivanja istinitosti onoga koji upozorava.

Ujutro ih je iznenadila neprijateljska vojska, napala ih, porušila njhove domove i do posljednjeg ih uništila i iskorijenila.

U hadisu je naglašen podsticaj vjerovanja u istinitost Pejgambera s.a.v.s. te pokornost i poslušnost njemu prije nego što bude prekasno i da ne slijedimo šejtanske spletke koje podstiču čovjeka na odugovlačenje i odgađanje vjerovanja u istinu koja ga spašava od Allahove kazne i vodi vječnom uživanju u džennetskim blagodatima.

Ovo je isto kao primjer učenika koji odgađa učenje, dan po dan, sve dok ga ne iznenadi dan ispita za koji se nije pripremio. Tada mu neće pomoći i koristiti njegove igre, zabava i ljenost, niti će mu pomoći i koristiti išta drugo do učenje. Zato požuri, brate muslimanu, sa tewbom (pokajanjem) i pokornosti Uzvišenom Allahu, jer, zaista, niko od nas ne zna kada će ga smrt iznenaditi.

TRIDESETI HADIS

Odlike Poslanika s.a.v.s

الحديث الثلاثون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ: " بُعِثْتُ بِجَوَامِعِ الْكَلِمِ، وَ نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ. وَ بَيْنَمَا أَنَا نَائِمٌ رَأَيْتُنِي أُتِيتُ بِمَفَاتِيحِ خَزَائِنِ الْأَرْضِ فَوُضِعَتْ فِي يَدَى." (رَوَاهُ الْبُخَارِى)

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao: „Poslan sam s jezgrovitim (sveobuhvatnim) govorom, pobjeđivao sam strahom. Dok sam spavao, u snu sam vidio kako su doneseni ključevi zemaljskih riznica i stavljeni u moje ruke.“[1]

Uzvišeni Allah je odlikovao Muhammeda s.a.v.s. nad ostalim poslanicima i pejgamberima sa nekoliko odličja (osobenosti).

U ovom hadisu su navedene neke od ovih osobenosti, a u drugom hadisu Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

" أُعْطِيتُ خَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ قَبْلِي: نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ . وَ جُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَ طَهُورًا فَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكَتْهُ الصَّلَاةُ فَلْيُصَلِّ ، وَ أُحِلَّتْ لِيَ الْمَغَانِمُ وَ لَمْ تُحِلَّ لِأَحَدٍ قَبْلِي ، وَ أُعْطِيتُ الشَّفَاعَةَ ، وَ كَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَ بُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ عَامَّةً ".

„Dato mi je petero što nije dato nikome prije mene. Pobjeđivao sam strahom udaljenosti mjesec dana, zemlja mi je učinjena mesdžidom i čistom, pa gdje god muslimana zatekne vrijeme namaza, neka klanja, dozvoljen mi je plijen koji nije bio dozvoljen nikome prije mene, dato mi je pravo šefa (ata), raniji pejgamberi su bili poslati samo svom narodu, a ja sam poslan svim ljudima.”[2]

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 13/247, Kitabu-l-I'tisam bi-l-Kitab ve-s-Sunne, br. hadisa 7273.

[2] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 1/496, Kitabu-t-tejemmum, br. hadisa 335.

Tačno je to da je naš Poslanik s.a.v.s. posjedovao osobenosti kojima se odlikovao nad drugim pejgamberima, što ukazuje na njegov položaj i stepen među ostalim pejgamberima s.a.v.s.. Tako da je on najodabraniji Poslanik.

Jezgroviti govor

„Sveobuhvatni (jezgroviti) govor", o značenju ovoga dijela teksta postoje dva mišljenja:

a) Da je to Kur'ani-kerim, potvrđuju njegove riječi: „Poslat sam sa jezgrovitim govorom", Kur'ani-kerim je vrhunac i savršenstvo metaforičkog izražavanja i sveobuhvatnog značenja.

b) Da su to Pejgamberovi hadisi, jer je on govorio sa malo riječi koje su imale puno značenja (sveobuhvatne), a riječi „poslan sam" ne odnose se samo na Kur'an od Uzvišenog Allaha, jer je i sunnet od Uzvišenog Allaha.

„Pobjeđivao sam strahom", u drugoj predaji stoji udaljenost od mjesec dana. Pobjeda strahom, na ovako veliku vremensku udaljenost je osobenost našeg Pejgambera s.a.v.s. i drugi su pobjeđivali strahom, ali ne u tolikoj mjeri, dok drugi smatraju da niko, osim njega, nije pobjeđivao strahom, niti blizu, a niti daleko. Postavlja se pitanje da li će se ova osobina produžiti i u njegovu ummetu poslije njega. Odgovor je: „Zaista, ukoliko njegov ummet skrene sa njegova puta i programa, Allah im uopće neće dati pobjedu, a ukoliko se budu pridržavali principa Islama, onako kako ga je Uzvišeni Allah objavio, jedni vele da će muslimani pobjeđivati strahom produžavajući time mu'džizu Muhammeda s.a.v.s., ovo potvrđuje povijest Islama. Drugi vele da se to neće dešavati jer je ovo specifičnost Pejgambera s.a.v.s., a ne njegova ummeta.

Viđenje Pejgambera s.a.v.s. u snu da su mu u ruke stavljeni ključevi zemaljskih riznica, ukazuje da će mu Allah dati bogatstvo, vlast i pobjedu na dunjaluku. Ovo se zaista i desilo, tako da je Poslanik s.a.v.s. kasnije formirao državu čija je vojska nizala pobjedu za pobjedom i tako sticala veliko bogatstvo.

Vrste sna

Postoje tri vrste sna:

1. San od Allaha, on biva ili išaretom, ili upozorenjem, ili obavještenjem o stvari koja će se desiti.

2. San od šejtana, njegov cilj je da zastraši čovjeka i da se izigrava s njim.

3. San od čovjekove psihe, kao da čovjek usnije nešto što mu se ranije već desilo, ili usnije nešto što priželjkuje ili o čemu mnogo razmišlja.

Na ovo ukazuje hadis kojeg prenosi Ebu Hurejre r.a. da je Pejgamber s.a.v.s. rekao:

"... وَ الرُّؤْيَا ثَلاَثَةٌ: فَالرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ بُشْرَى مِنَ اللهِ، وَ رُؤْيَا تَحْزِينٌ مِنَ الشَّيْطَانِ، وَ رُؤْيَا مِمَّا يُحَدِّثُ الْمَرْءُ نَفْسَهُ".

„Tri su vrste sna: Dobar san i radosna vijest od Allaha, tuga (žalost) u snu od šejtana, te san o onome što se desi samoj osobi i o čemu ona priča."[3]

Svi snovi Pejgamberovi s.a.v.s. su od Uzvišenog Allaha i zbog toga su bili vahj (Objava), a snovi ostalih ljudi mogu biti bilo koji od tri vrste sna koje smo spomenuli. Sama činjenica da čovjek nije potpuno ubijeđen šta je izvor njegova sna, zbog toga mu nije dozvoljeno da se na njega oslanja, ili da ga smatra zakonodavnom stvari, tj. da na osnovu sna određuje da li je neka stvar halal ili haram.

Istiniti san je dio sna koji je od Allaha, pa tako čovjek usnije nešto što mu se kasnije u stvarnosti i desi.

Tumačenje snova je jedna od znanosti kojom je Uzvišeni Allah podučio Jusufa a.s., a također i našeg Pejgambera Muhammeda s.a.v.s.

Čitajući hadiska djela možemo naići na mnogo hadisa u kojima Pejgamber s.a.v.s. tumači značenje snova. Neka ulema je, ravnajući se s tim, uložila trud u razrađivanju i tumačenju snova, tako da se ova znanost usavršila i upotpunila i o njoj su napisane mnoge knjige. Ova znanost je veoma mnogo usavršena kod muslimana kako je to rekao Frojd i drugi znanstvenici u oblasti psihologije. Psiholozi su pojavu sna objasnili kao rezultat refleksa psihe i zbog toga su nemoćni da objasne kako da čovjek usnije istinit san koji se kasnije u stvarnosti desi.

[3] Bilježi Imam Muslim u Sahihu 4/1773, Kitabu-r-ru'ja, br. hadisa 2263.

Davanje prednosti drugome

الحديث الحادي والثلاثون

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﵁ أَنَّ رَجُلاً أَتَى النَّبِيَّ ﷺ، فَبُعِثَ إِلَى نِسَائِهِ، فَقُلْنَ: مَا مَعَنَا إِلاَّ الْمَاءُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: "مَنْ يَضُمُّ ـــ أَوْ يُضِيفُ ـــ هَذَا؟" فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ: أَنَا. فَانْطَلَقَ بِهِ إِلَى امْرَأَتِهِ فَقَالَ: أَكْرِمِي ضَيْفَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ. فَقَالَتْ: مَا عِنْدَنَا إِلاَّ قُوتُ صِبْيَانِي. فَقَالَ: هَيِّئِي طَعَامَكِ، وَأَصْبِحِي سِرَاجَكِ، وَنَوِّمِي صِبْيَانَكِ إِذَا أَرَادُوا عَشَاءً. فَهَيَّأَتْ طَعَامَهَا، وَأَصْبَحَتْ سِرَاجَهَا، وَنَوَّمَتْ صِبْيَانَهَا، ثُمَّ قَامَتْ كَأَنَّهَا تُصْلِحُ سِرَاجَهَا فَأَطْفَأَتْهُ، فَجَعَلاَ يُرِيَانِهِ أَنَّهُمَا يَأْكُلاَنِ، فَبَاتَا طَاوِيَيْنِ. فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: "ضَحِكَ اللَّهُ اللَّيْلَةَ ـــ أَوْ عَجِبَ ـــ مِنْ فَعَالِكُمَا. فَأَنْزَلَ اللَّهُ: ﴿ وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ، وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Prenosi Ebu Hurejre r.a. da je došao jedan čovjek Pejgamberu s.a.v.s. pa ga je poslao kod svojih žena, a one su mu rekle: „Kod nas nema ništa drugo do vode." Zatim je rekao Allahov Poslanik s.a.v.s.: „Ko će ugostiti ovog čovjeka?" Jedan od ensarija je rekao: „Ja ću." Te je otišao sa njim svojoj kući i rekao svojoj ženi: „Počasti gosta Allahova Poslanika s.a.v.s." Ona je rekla: „Kod nas nema ništa drugo do dječije hrane." On je rekao: „Spremi tu hranu, pripremi lampu i uspavaj djecu." Zatim je ustala kao da popravlja lampu ugasivši je tako. Domaćini su se pretvarali kao da učestvuju u jelu sa gostom i tako su zanoćili gladni. Kada je osvanulo jutro, domaćin i gost su otišli kod Allahova Poslanika s.a.v.s. i on im je rekao: „Allah se nasmijao sinoć ili začudio se postupcima vas dvojice." Pa je objavio Uzvišeni Allah: „I više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni, koji se sačuvaju škrtosti sigurno će pobijediti."[1]

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 7/119, Kitab menakibul ensar, br. hadisa 3798.

Neimaština u kojoj su bili Poslanik i ashabi

Hadis odslikava stanje velike neimaštine u kojoj je živio Allahov Poslanik s.a.v.s. i veliki broj ashaba, tako da u njegovoj kući nije bilo hrane, jedino je bilo vode. Ovo stanje je bilo u početku njegova boravka u Medini prije islamskih osvajanja. Prenosi se od Aiše r.a. da je rekla:

„Znalo je proći po dva mjeseca, a da se u kućama Allahova Poslanika s.a.v.s. nije palila vatra." Pa je upitana: „A od čega ste živjeli?" Rekla je:

"اَلْأَسْوَدَانِ التَّمْرُ وَالْمَاءُ"

"Od vode i hurmi.?"[2]

Iz hadisa se jasno vidi da su ashabi ugostili i častili svoje goste sa onim što su imali, makar to bilo i malo, nisu pretjerivali u gošćenju, niti su se zaduživali da bi ih počastili, niti su im pružali gostoprimstvo iznad svojih materijalnih mogućnosti. Ovo nije nikakva škrtost niti pokuđena osobina.

Pripremila je lampu tako da je jedva davala svjetlost i prije nego što je servirala večeru, ustala je, pretvarajući se kao da je želi popraviti, potpuno ju je ugasila. Njih dvoje nisu ništa jeli, tako da su zanoćili gladni. Ovo je samo jedan od mnoštva primjera nesebičnosti ashaba, požrtvovanosti i davanja prednosti drugima nad samim sobom u dunjalučkim stvarima. Ovu njihovu osobinu je potvrdio i Uzvišeni Allah na nekoliko mjesta u Kur'ani-kerimu. Samo davanje prednosti drugome nad sobom nije obavezno (vadžib), nego je poželjno i za ovu osobinu slijedi velika nagrada od Uzvišenog Allaha.

Vrijeme obaveznosti pokrivanja i zabranjenosti mješovitog sjedenja muškaraca i žena

Vidljivo je da se ovaj događaj desio prije obaveznosti pokrivanja, tako da je bilo dozvoljeno zajedničko sjedenje muškaraca i žena, te nije žena bila obavezna da bude obučena po utvrđenoj šeriatskoj odjeći. Razlog tome je, što islamsko zakonodavstvo nije objavljeno odjednom, nego je postepeno objavljivano.

Po mišljenju većine islamske uleme kur'anski ajeti, o obaveznosti pokrivanja, su objavljeni pete godine po hidžri. Sa tim je Uzvišeni Allah strogo zabranio zajedničko sjedenje makar sa ženom bio i njen muž, brat ili sin, u društvu drugih muškaraca koji joj nisu u bližnjem srodstvu. Iz ovog propisa se izuzimaju situacije o kojima postoje šeriatski dokazi o dozvoljenosti zajedničkog sjedenja, kao što je: prilikom zaruke budućih

---

[2] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/283, Kitabu-r-Rikak, br. hadisa 6459.

mladenaca i radi liječenja ukoliko nema doktorice za tu bolest i sticanja neophodnog znanja. Ovo je dozvoljeno u tolikoj mjeri koliko je dovoljno da se obave te potrebe i nije dozvoljeno prelaziti granice potrebnog.

A u onome gdje se ne navodi dokaz za dozvoljenost zajedničkog sjedenja propis ostaje haram.

Rekao je Uzvišeni Allah:

وَ إِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَآءِ حِجَابٍ . ذَٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَ قُلُوبِهِنَّ.

„A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca."[3]

Ako je ovaj propis vezan za žene Allahova Poslanika s.a.v.s., a one su svim muslimanima zabranjene (da se njima žene), onda je ovaj propis za druge žene preči i obavezniji, posebno zbog toga što je Uzvišeni Allah naveo razlog za to, a on se sastoji u zabrani miješanja muškaraca i žena prilikom sjedenja, „Jer je to čistije za vaša i za nihova srca". Pa jesu li srca današnjih muslimana čistija od srca ashaba? Koliko je samo harama učinjeno (rukovanje, grljenje i ljubljenje, pijenje alkohola, svađe, ogovaranje i klevetanje, psovka, zinaluk .....) zbog zajedničkog sjedenja muškaraca i žena koji često puta u ljetnim danima budu dobrom dijelom ili u potpunosti razgolićeni?

Zato nije dozvoljeno upotrebljavanje derogiranih tekstova koji dozvoljavaju mješovito sjedenje muškaraca i žena, jer je to iskrivljavanje i zloupotrebljavanje šeriatskog propisa. To je isto kao onaj koji uzima za dokaz dozvoljenosti pijenja alkohola ajete koji ne govore o strogoj zabrani alkohola, a zaboravlja posljednji ajet u kome je došla stroga zabrana alkohola. Pa neka se boji Allaha onaj koji to dozvoljava i radi pod pritiskom običaja, ili da ne izgubi autoritet kod ljudi, ili radi svoje naklonosti i strasti za tim, ili što on sam to radi i prakticira.

„Nasmijao se Allah ili začudio se njihovom postupku."

U vezi smijanja i čuđenja od strane Uzvišenog Allaha postoje dva mišljenja:

a) da smijanje i čuđenje dolikuju Uzvišenom Allahu i mi ne znamo kako ono biva, ali ono nije kao smijanje Njegovih stvorenja i nije kao njihovo čuđenje. Jer zaista je, Uzvišeni Allah, daleko i čist od bilo kakvog uspoređivanja i sličnosti sa stvorenjima. Rekao je Uzvišeni:

---

[3] Sura Ahzab, 53. ajet.

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ .

„Niko nije kao On! Sve čuje i sve vidi.”[4]

b) da je to metaforički upotrijebljeno kako bi istakao i ukazao na Allahovo zadovoljstvo zbog njihova postupka.

U hadisu je, shodno oba mišljenja, potvrđena ispravnost njihova postupka i istaknuto zadovoljstvo Uzvišenog Allaha tim njihovim postupkom.

Hadis ukazuje da je ovaj događaj razlog objavljivanja spomenutog ajeta. Navodi se i drugi razlog objavljivanja ovog ajeta:

Jedan ashab je dobio na poklon ovčiju glavu, te je želio da je dade onome ko je siromašniji od njega i koji ima više djece. Ova glava nije prestala kružiti, od jednog do drugog ashaba, sve dok ponovo nije stigla do prvog vlasnika pošto je obišla njih sedmoricu. Svaki od njih je davao prednost svom bratu muslimanu nad sobom. A gdje smo mi, današnji muslimani, u ovakvoj nesebičnosti?

Na prvi pogled izgleda da postoji proturječnost u razlogu objavljivanja ovog ajeta. Međutim, nema nikakve proturječnosti u tome, jer kur'anski ajet može biti objavljen poslije dešavanja nekoliko sličnih događaja i svi ovi događaji mogu biti razlog za objavljivanje jednog ajeta. Također, svaki ashab prenosi onaj događaj koji mu je poznat kao razlog određenog ajeta.

---

4 Sura Eš-Šura; 11. ajet.

TRIDESET DRUGI HADIS

Vraćanje sadake

اَلْحَدِيثُ الثَّانِى وَ الثَّلاَثُونَ

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ﷺ يَقُولُ: حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللهِ، فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ ، فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ مِنْهُ ، وَ ظَنَنْتُ أَنَّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ. فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: "لاَ تَشْتَرِهِ وَ إِنْ أَعْطَاكَهُ بِدِرْهَمٍ وَاحِدٍ ، فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ".

(رَوَاهُ الْبُخَارِىُّ)

Prenosi se od Omera, sina Hattabova r.a. da je rekao: „Poklonio sam dobrog konja na Allahovom putu, pa ga je vlasnik upropastio, a ja sam pomislio da će ga on veoma jeftino prodati. Upitao sam Allahova Poslanika s.a.v.s. o tome i on je rekao: „Ne kupuj ga i ne vraćaj svoju sadaku, jer, zaista, je onaj koji vrati svoju sadaku kao pas, koji povrati, a zatim ponovo pojede svoju bljuvotinu."[1]

U hadisu se ističe jedna od mnogobrojnih osobina Omera r.a.

On je kao sadaku poklonio dobrog i skupocjenog konja onome koji će se sa njim boriti na Allahovom putu. Ovako su se ashabi r.a. borili na Allahovom putu svojim životima i svojim imecima, pa ih je Allah učinio jakim i moćnim na dunjaluku i ahiretu. Zatim je nastupilo doba u kome je većina muslimana škrtarila u svojim životima i imecima, pa ih je Uzvišeni Allah učinio poniženim i bijednim, te su vlast nad njima zadobili njihovi neprijatelji.

Konja je njegov vlasnik upropastio, tj. bio je nemaran prema njemu, nije ga dovoljno hranio jer je bio siromašan. Omer r.a. je pomislio da će ga on veoma jeftino prodati i želio je da vrati tog konja od njegovog novog vlasnika, htio je da ga kupi od njega.

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 5/235, Kitabu-l-hibe, br. hadisa 2623.
Imam Muslim u Sahihu 3/1239, Kitabu-l-hibat, br. hadisa 1620.

Hadis nam objašnjava da su se ashabi obraćali Allahovom Poslaniku s.a.v.s. u svakoj stvari maloj ili velikoj, pitajući ga za šeriatski propis o tome. Također, nam ukazuje da su se ashabi u potpunosti pridržavali tih šeriatskih odredbi i propisa, te da se nisu protivili i suprotstavljali odredbama Uzvišenog Allaha i Njegova Poslanika s.a.v.s.

U hadisu se ističe zabrana povratka sadake, bez obzira da li se želi otkupiti ono što je neko udijelio kao sadaku. Jer ovo, u većini slučajeva, ukazuje na kajanje čovjeka zbog udijeljene sadake i da to nije bilo iskrena srca. Primjer toga je kupovina svog zekata kojeg je udijelio (u stoci, poljoprivrednim proizvodima ili trgovačkoj robi), ili ono što je dato kao iskupništvo zbog određenog prijestupa ili lažne zakletve, ili bilo koja vrsta žrtvovanja. A što se tiče propisa o otkupu svoje sadake, većina islamske uleme smatra da je to mekruh dok neki smatraju da je to haram. U arapskim zemljama prisutna je pojava da trgovci sadekatul-fitr izdvajaju u namirnicama, posebno riži koju dijele siromasima. Pošto veliki broj siromaha dobije velike količine riže koja mu u tim količinama nije potrebna, oni odlaze istim tim trgovcima i po duplo manjoj cijeni im prodaju istu tu rižu. Isti je slučaj i sa drugim poljoprivrednim proizvodima.

Ukoliko sadaka pređe u vlasništvo onoga koji ju je udijelio putem nasljedstva, u tome nema nikakve smetnje.

U hadisu se, također, ističe zabranjenost da se osoba pokaje i pokuša da vrati dobro učinjeno djelo, jer se u tome ogleda davanje prednosti dunjaluku nad ahiretom.

TRIDESET TREĆI HADIS

Zabranjeno je prenošenje glasina

اَلحَدِيثُ الثَّالِثُ وَالثَّلاثُون

عَنْ وَرَّادٍ كَاتِبِ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ أَنَّ مُعَاوِيَةَ كَتَبَ إِلَى الْمُغِيرَةِ أَنِ اكْتُبْ إِلَيَّ بِحَدِيثٍ سَمِعْتَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ ، قَالَ فَكَتَبَ إِلَيْهِ الْمُغِيرَةُ: إِنِّي سَمِعْتُهُ يَقُولُ عِنْدَ انْصِرَافِهِ مِنَ الصَّلاَةِ: " لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ، وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ . قَالَ : كَانَ يَنْهَى عَنْ قِيلَ وَ قَالَ ، وَ كَثْرَةِ السُّؤَالِ ، وَ إِضَاعَةِ الْمَالِ ، وَ مَنْعٍ وَ هَاتِ ، وَ عُقُوقِ الأُمَّهَاتِ وَ وَأْدِ الْبَنَاتِ . " (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Muavija r.a. je napisao pismo Mugiretu da mu napiše hadis kojeg je čuo od Allahova Poslanika s.a.v.s., pa mu je Mugire napisao: „Doista sam čuo da kaže pri završetku namaza: „Nema božanstva osim Allaha, On je jedini i On nema druga, Njemu pripada vlast i zahvala, i On je svemoćan." Rekao je: „Zabranjivao je govorkanje i prenošenje glasina, često zapitkivanje, rasipanje imetka, uskraćivanje i traženje, neposlušnost prema majkama i zakopavanje živih djevojčica."[1]

U komentaru trećeg hadisa već smo objasnili značenje islamskog obilježja LA ILAHE ILLELLAH (nema božanstva osim Allaha), i ukazali smo na to da se ono sastoji od:

Tewhidur- rububijje (jedinstvo Allahove moći),

Tewhidul- ilahijje (jedinstvo Allahova božanstva) i

Tewhidul- esmai ves- sifat (jedinstvo Allahovih imena i svojstava).

Riječi Poslanikove s.a.v.s.: „On je Jedan, i On nema druga", znače da Allah nema druga u Svojoj moći, ili u Svojoj božanstvenosti, ili u Svojim imenima i svojstvima.

---

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/306, Kitabu-r-Rikak, br. hadisa 6473.

„Njemu pripada vlast." Ova rečenica potvrđuje jedinstvo Allahove moći, On je Vladar i Jedini koji potpuno slobodno upravlja i raspolaže svim stvarima, a ljudi su bez obzira na njihov položaj i privremenu i varljivu vlast i moć samo oruđe koje je u Njegovoj službi.

„Njemu pripada zahvala," potvrđuje Jedinstvo Allahova božanstva i On je Jedini koji zaslužuje potpunu pokornost i poslušnost.

„I On je Svemoćan." Potvrđuje jedinstvenost nekih svojstava Uzvišenog Allaha.

Govorkanje i prenošenje glasina

„Zabranio je govorkanje i prenošenje glasina," o ovome imaju dva mišljenja:

a) Ovo se odnosi na mnoštvo naklapanja i besmislena govora od koga nema koristi, jer je to indikacija koja vodi griješenju.

b) Misli se na prenošenje glasina o drugim ljudima, bez šeriatski dozvoljenog razloga, pod ovo spada ogovaranje i klevetanje.

„Puno (često) zapitkivanja".

Ovo se odnosi na mnoštvo postavljanja pitanja za koja ne slijedi praktična primjena, jer, zaista, Islam nije samo naobrazba i obrazovanost u idejnom smislu i teoretskom znanju, nego je Islam znanje i prakticiranje. Pa ukoliko dođe do poremećaja u ravnoteži znanja i prakticiranja kod muslimana to je pokuđeno. Već smo, u komentaru devetog hadisa, spomenuli neke stvari o kojima je Uzvišeni Allah zabranio postavljanje pitanja.

Rasipanje imetka

Imetak (novac) je osnov dunjalučkog života i prema njemu se moramo sa velikom odgovrnošću ophoditi. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا .

„I rasipnicima imetke, koje vam je Allah povjerio na upravljanje, ne uručujte."[2]

On je jedna Allahova blagodat, ukoliko se stekne na halal način, sredstvima za ulazak u Džennet i ukoliko se upotrijebi na Allahovom putu.

Naši neprijatelji danas se bore protiv nas idejno, kulturno, politički i ekonomski isto toliko koliko se bore vojno, tj. oružijem. Zbog toga je Islam

---

[2] Sura En-Nisa; 5. ajet.

zabranio rasipanje imetka, a njegovo rasipanje može biti na mnogo načina, a od tih načina su:

a) Trošenje u haramu.

b) Pretjerivanje u trošenju na dozvoljene stvari, jer se u tome ogleda suvišno trošenje snage i ekonomske moći, a, također, je to jedna veoma opasna društveno-socijalna bolest.

c) Dati imetak rasipniku da on s njim raspolaže i da ga troši neplanski i bez razmišljanja.

d) Uručiti kapital u ruke nepovjerljivih i nestručnih osoba, posebno ukoliko se radi o društvenom kapitalu.

Uskraćivanje i traženje

Uskraćivanje je ne izvršavanje materijalnih obaveza kao što je zekat, a također i moralnih obaveza prema Uzvišenom Allahu i prema ljudima, a istovremeno traženje svih svojih prava bez ikakvih nedostataka i propusta. Ova ružna osobina ukazuje da su ovakvi ljudi sebičnjaci koje ne interesuje ništa drugo do njihov lični interes. Ovo je, također, jasan pokazatelj na obožavanje imetka i njegovo shvatanje i uzimanje kao cilj, a ne sredstvo življenja.

Ka što smo već rekli ovo biva kod materijalnih stvari a, također, se ogleda i u moralnim aspektima kao što su: ljubav, samilost, poštovanje, uvažavanje... Čovjek treba da se ophodi prema ljudima onako kao bi on volio da se drugi ophode prema njemu.

Neposlušnost prema roditeljima

Neposlušnost roditeljima spada među najveće grijehe

Neposlušnost prema majci je gora od neposlušnosti prema ocu, jer je majka preča da joj se čini dobročinstvo zbog njene specifičnosti, ona je ta koja u svom stomaku nosi dijete devet mjeseci, i ona je ta koja preživljava porođajne bolove i raznorazne poteškoće koje doživljava u tom periodu. Majka osjeća veću potrebu od oca da se prema njoj lijepo i nježno ophodi.

Neposlušnost se manifestira na dva načina:

a) Neposlušnost u materijalnom smislu, ogleda se u uskraćivanju njenog izdržavanja, tj. podmirivanja troškova njenih životnih potreba i fizičkih napada. Ovo ne čini niko drugi do onaj koji kod sebe nema ni vjere ni morala. Ova bolest već odavno hara zapadnim kršćanskim svijetom i njen virus iz dana u dan sve više se osjeća i na našim prostorima.

b) Neposlušnost u psihičkom (duhovnom) smislu. Ova vrsta neposlušnosti je u mnogim situacijama gora od materijalne neposlušnosti. To se manifestuje kroz ismijavanje, omalovažavanje i psovanje, davanje prednosti ženi nad majkom, ili slanje majke u starački dom. Naučno je dokazano da su roditelji, u ovim godinama, potrebniji za nježnošću, ljubavlju, saosjećanjem i poštovanjem nego za pićem i hranom. Čovjek po svojoj prirodi je nezahvalan i zaboravan, i ne zna cijeniti vrijednost nečega dok to ne izgubi i kada ga u potpunosti izgubi tek tada spozna i shvati vrijednost toga. Takav slučaj je sa roditeljima, suprugom, mužem, bratom, sestrom, djecom, zdravljem, imetkom i svim drugim blagodatima kojim nas je Milostivi Allah obasuo.

Zakopavanje živih djevojčica

Zakopavanje živih djevojčica je među najodvratnijim stvarima koje čovječanstvo, kroz svoju cijelu povijest poznaje, i to zbog sljedećih razloga:

a)To je ubistvo, a ubistvo je među najgnusnijim i najodvratnijim zločinima, to je jedan od najvećih grijeha.

b)Ubistvo, zakopavanje djevojčice u pijesak koja je još živa.

c)Ubistvo se izvršava nad malom djevojčicom koja nema nikakvog grijeha kod sebe. Rekao je Uzvišeni Allah:

وَ إِذَا الْمَوْؤُدَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ .

„I kada živa sahranjena djevojčica bude upitana zbog kakve krivice je umorena."[3]

d) Ubistvo je učinio otac koji, u osnovi, treba da štiti svoju kćerku i njen život.

e) Materija je, tj. novac, razlog ubijanja. Kćerka je, u to doba, bila potrošač, nije ništa privređivala, pa zašto onda uopće da živi, kako to smatraju materijalisti.

Neophodno je da ukažemo na to da se ne spomije ni u jednom jasnom tekstu (kur'anskom ili hadiskom) da su Arapi ubijali djevojčice da bi time očuvali svoju čast i ugled, nego je razlog, koji se spominje u Kur'anu izričito materijalne prirode.

Sa dolaskom Islama nestalo je ovog džahilijjetskog običaja. Međutim, savremeni džahilijjet ovu odvratnu pojavu prakticira na jedan „napredan i

---

[3] Sura Et-Tekvir, 8-9. ajet.

civiliziran" način. Ovo se vrši na psihološki način koji je opasniji od tjelesnih oblika.

Uistinu, onaj koji odgaja svoje sinove i kćeri u grijehu i haramu, pod parolom - „dokaza savremenosti i slobode", on ih zaista time baca u vatru i svojim vlastitim rukama ih stavlja u Džehennem.

Otac koji uda svoju kćerku za osobu koja kod sebe ne posjeduje ni vjere ni morala, on ju je time, zaista, svojim rukama živu zakopao. Ova vrsta zakopavanja živog djeteta je opasnija od onog zakopavanja koji je bio prisutan u džahilijjetu, jer se u džahilijjetu ubijala djevojčica, dok se kod savremenog načina zakopavanja uništava njen ahiretski život time što joj se uskraćuje Džennet.

Kod starog načina zakopavanja, djevojčica bi se patila nekoliko trenutaka, ili nekoliko minuta a zatim bi umrla, dok kod savremenog načina, ona se pati u Džehennemu dugo vremena, čiju dužinu patnje ne zna niko drugi do Uzvišeni Allah.

Također, je neophodno spomenuti da je fizički način ubijanja djece i dalje prisutan u različitim oblicima: putem abortusa, ubijanja novorođene djece, odricanjem od djece, smještanjem novorođenčadi u posebne centre i ustanove iščekujući osobe koje će ih usvojiti. Tako npr. statistički podaci govore sljedeće:

Godišnje u svijetu, zbog loših životnih uvjeta, umire 2,5 miliona djece, a u Francuskoj, zbog lošeg ophođenja prema djeci, godišnje umire šestotina djece,tj. u prosjeku dvoje djece svaki dan. U Americi se svaki dan ubije petnaestero djece, dok se svako peto djete rađa u porodicama koje žive u veoma teškim životnim uvjetima. U Njemačkoj je godišnje zabilježeno dvjesto hiljada fizičkih napada na djecu ispod petnaest godina starosti, sto dvadeset pet hiljada djece ostane godišnje bez porodice zbog razvoda brakova a trećina njemačke djece živi u sirotištima i domovima za nezbrinutu djecu.

U sadašnjem vremenu se, također, ubijaju male djevojčice u želji da im se rode sinovi, kao što je to danas prisutno u Kini i Indiji. Statistički podatci iz 1992 godine ukazuju da je u Indiji te godine izvršeno 8 000 abortusa od čega je broj djevojčica iznosio 7 999 a samo jedan dječak.

Abortus je danas sve više prisutan i među muslimanima posebno onima koji žive u zemljama gdje su manjina i gdje su se skoro asimilirali u zapadnu kulturu življenja. Svake godine u zapadnim zemljama, i pored žestokog protivljenja Crkve, izvrši se na milione abortusa putem pilula ili hirurškog zahvata ginekologa. Abortus je u Islamu strogo zabranjen- haram, osim u slučaju da se ustanovi da će se dijete roditi sa velikim fizičkim i

psihičkim deformacijama ili da će doći u pitanje život majke prilikom porođaja, pa se u tom slučaju daje prioritet majci nad djetetom. Nije dozvoljen abortus ali je dozvoljeno korištenje zaštitinih kontraceptivnih sredstava kao što su kondom, tablete, spirala i druga savremena sredstva koja u velikoj mjeri ne narušavaju zdravlje.

TRIDESET ČETVRTI HADIS

Ljubav prema dunjaluku

اَلْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَ الثَّلاَثُونَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: " لاَ يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًّا فِي اثْنَتَيْنِ: فِي حُبِّ الدُّنْيَا، وَ طُولِ الأَمَلِ." (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ)

Prenosi se od Ebu Hurejre r.a. da je rekao: „Čuo sam Allahova Poslanika s.a.v.s. da je rekao: „Srce starca ne prestaje biti mlado u dvjema stvarima: ljubavi prema dunjaluku i dugoj nadi."[1]

Opasnost voljenja dunjaluka i lijek za to

Čovjek na ovom dunjaluku je na ispitu i u borbi sa poteškoćama i zaprekama koje su se ispriječile na njegovom putu uspjeha, na ispitu postizanju Dženneta. Među ovim zaprekama su ljubav prema dunjaluku i duga nada.

Veliki broj ljudi smatra da ove dvije zapreke slabe sa prolaskom vremena i dolaskom čovjeka u godine starosti. Iz ove pretpostavke se rađa odgađanje rada (posla), odgađanje tewbe »pokajanja« i prihvatanja, prakticiranja principa vjere kada čovjek ostari i oslabi njegova želja za dunjalukom, te se smanje njegove nade.

Hadis potvrđuje da je ova pretpostavka pogrešna i da ljubav za dunjalukom i ljubav za dugom nadom (životom) ne slabi i ne smanjuje se u čovjekovom srcu i kada ostari, nego ostaje ljubav u ovim dvjema stvarima jaka i mlada u srcu, tj. ostaje srce poput srca mladića u ovim dvjema stvarima.

Nasuprot tome, jedan drugi hadis nam ukazuje da se ljubav za dunjalukom i dugom nadom povećava sa ulaskom čovjeka u godine, dakle povećava se ljubav i privrženost čovjeka dunjaluku zbog njegova osjećaja da će ga ubrzo izgubiti i napustiti.

[1] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/239, Kitabur-rikak, br. hadisa 6420.

Od Enesa r.a. prenosi da je Allahov Poslanik s.a.v.s. rekao:

" يَكْبُرُ ابْنُ آدَمَ وَ يَكْبُرُ مَعَهُ اثْنَانِ حُبُّ الْمَالِ وَ طُولُ الْعُمُرِ. "

„Čovjek odrasta-raste i sa njim rastu dvije stvari: Ljubav za imetkom i dugim životom."[2]

Ljubav za dunjalukom

Islam na dunjaluk gleda kao na sredstvo za postizanje milosti i zadovoljstva Uzvišenog Allaha, te upozorava čovjeka, na mnogim mjestima u Kur'ani-kerimu i hadisi šerifima da mu ne postane dunjaluk ciljem njegovog življenja. Ako čovjek zavoli dunjaluk, postavi ga sebi za cilj, on time postaje njegov rob. Već je time zalutao, nastradao i propao na dunjaluku i ahiretu. Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:

" تَعِسَ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالدِّرْهَمِ. "

„Propao je rob dinara i dirhema!"[3]

Šejtan, prvi čovjekov neprijatelj upotrebljava dunjaluk kao glavno oružje u zavođenju čovjeka putem uljepšavanja grijeha i zabranjenih stvari.

Ljubav za dunjalukom, kada dostigne stepen robovanja, ona tada postane glavni uzrok mijenjanja i iskrivljavanja čovjekovih stavova. Kako veli Uzvišeni Allah:

إِنَّ الإِنْسَانَ لَيَطْغَى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى.

„Uistinu, čovjek objesni, čim se neovisnim osjeti."[4]

Ljubav za dunjalukom je glavni razlog sukoba među ljudima u prošlosti i sadašnjosti.

Stoga, musliman koji želi da uspije na ispitu i savlada sve svoje prepreke i poteškoće, treba da stavi dunjaluk u svoju ruku, a ne u svoje srce, jer zaista ako on bude u njegovoj ruci, tada biva sredstvo, a ukoliko bude u srcu, on tada postaje njegov rob. Najbolji i najefikasniji lijek protiv voljenja dunjaluka je da spoznaš njegovu pravu stvarnost (istinitost). To je isto kao onaj koji nađe staklo, pa pomisli da je to kristal, pa se uzme nadmetati i boriti sa ljudima da bi ga zadobio. Najbolji način da se toga odrekne i da to

---

[2] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/239, Kitabur-rikak, br. hadisa 6420.

[3] Bilježi Imam Buharijj u Sahihu 11/253, Kitabur-rikak, br. hadisa 6453.

[4] Sura: Alek; 6-7. ajet

ostani, jeste, da mu se objasni od strane stručnih osoba da je to staklo, a ne kristal. Kao tako i dunjaluk, ukoliko čovjek spozna da je on prolazan, ma koliko bio dug, te da je ahiret stalan i vječan, a da je odnos ograničenog dunjaluka prema neograničenom ahiretu beznačajan.

Divno je jedan arapski pjesnik spjevao stihove:

يَا خَادِمَ الْجِسْمِ كَمْ تَسْعَى لِخِدْمَتِهِ أَ تَطْلُبُ الرِّبْحَ مِمَّا فِيهِ خُسْرَانُ

أَقْبِلْ عَلَى النَّفْسِ وَاسْتَكْمِلْ فَضَائِلَهَا فَأَنْتَ بِالنَّفْسِ لاَ بِالْجِسْمِ إِنْسَانُ

O ti, koji robuješ svome tijelu! Koliko se trudiš da mu udovoljiš?

Zar tražiš dobit u onome u čemu si sigurni gubitnik?

Okreni se svojoj duši, i usavrši njene vrednote!

Jer ti si po duši, a ne po tijelu insan.

Pa ako čovjek, na ovom dunjaluku, živi sto godina, to, u odnosu na ahiret koji je vječan nema nikakve vrijednosti. Ukoliko čovjek to spozna, uvjeri se u to, dođe to do njegovog srca, odrekne ga se i postavi ga samo kao sredstvo za ostvarivanje ahiretskih dobiti.

Duga nada

Dvije su vrste nade:

a) Nada koja podstiče na dobra djela. Student da nema nade u život i u uspijeh, ne bi učio, a mudžahid da nema nade u pobjedu ili šehadet, (pogibija kao šehid) ne bi se borio, reformator, daija da nema nade u rezultat, ne bi pozivao ljude. Ova vrsta nade je poželjna i neophodna jer ona podstiče činjenje dobrih dijela.

b) Nada koja sprečava činjenje dobrih dijela i podstiče odgađanje čenjenja dijela i lijenost je kao učenik koji vidi termin ispita, ali ne uči i vrijeme provodi u besposlicama i lijenosti. Ova vrsta nade je pokuđena.

A šta je ljubav za dugim životom drugo do ljubav za dunjalukom. Pa ko želi dug život da bi obavio dobra djela, koja je nanijjetio, to je pohvalno jer je on život učinio sredstvom za ahiret. A ko voli dugi život radi samog življenja, od ove vrste ljubavi za dunjalukom nema hajra, on tada dunjaluk učini ciljem svog života. U ovom smislu su izrečene riječi: „Radi za dunjaluk kao da ćeš vječno živjeti, a radi za ahiret kao da ćeš sutra umrijeti."

U hadisu je dato upozorenje od odugovlačenja i činjenja dobrih dijela i tewbe, te upozorenje od svega što sprječava čovjeka da stekne milost i zadovoljstvo Uzvišenog Allaha.

DA NAS ALLAH UČINI OD UČENIH LJUDI KOJI PRIMJENJUJU SVOJE ZNANJE, ZAHVALA PRIPADA ALLAHU, GOSPODARU SVJETOVA

BIOGRAFIJA

Mustafa Hadžić rođen je 15. januara 1967. god. u Novom Selu kod Tešnja. Svršenik je Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu. Poslije kraćeg imamskog službovanja 1988. god. odlazi u Jordan i tamo nastavlja svoje školovanje. Prekidajući školovanje zbog agresije na našu domovinu, sredinom 1996. God. Uspješno diplomira na Šerijatskom fakultetu odsjek AKIDA I DA'WA, podosijek POLITIČKE ZNANOSTI, Jordanskog Univerziteta.

Po povratku u domovinu počinje sa radom u Medresi „Osman ef. Redžović" Veliko Čajno - Visoko, kao profesor Akaida i Hadisa. Od decembra 1997. god. obavlja poslove Glavnog imama u Medžlisu Islamske zajednice Gračanica kod Visokog.

Radeći kao profesor Hadisa i glavni imam uvidjeo je nedostatak literature na našem jeziku koja na ispravan i progresivan način pristupa sunnetu Allahova Poslanika s.a.v.s. Prevodilačkim radom prof. Hadžić se i ranije javlja na prostoru BiH, prevodeći tekstove teološkog i kulturološkog žanra sa arapskog na bosanski jezik od kojih je knjiga „Iskra života", u izdanju Zeničkog Muftijstva 1996. god.

IZVORI KOJI SU KORIŠTENI

1. **El- hadisun-Nebevijje**, dr. Šeref El-Kudat, Darul-furqan, Amman1991 g.

2. **Džami'ul-'ulumi vel-hikemi**, Ibn Redžeb El-Hanbelij, Mektebur-risaletil hadise, Amman.

3) **El-hedjun-Nebevijju fir-rekaiki**, dr. Šeref El-Kuda, Darul-furqan, Amman 1988 g.

4) **Šerhul-erbe'inen-nevevijje**, El-ledžnetul-merkezijje li ri'ajeti šu'unil-mesadžidi, Amman.

5) **El-Vafij fi šerhil-erbe'inen-Nevevijje**, dr. Mustafa El-Buga, Muessesetu 'ulumil-Kur'an, Damask-Bejrut,1982 g.

6) **Et-Tergibu vet-terhib**, El-Munzirij, El-Mektebut-tidžarijje, Kairo 1980 g.

7) **Šerhul erbe'inen-Nevevijje**, 'Abdul-Vehhab Ebu Safijje, Darul-Bešir, Amman 1988 g.

8) **Fi zilalil-Kur'an**, Sejjid Qutb, Darun ihjai-t-turasil-arebij, Bejrut 1987 g.

9) **Fethul-Barij**, Ibn Hadžer el-Askalani, Darul-ma'rife, Bejrut.

10) **Šerhun Sahihi Muslim**, En-Nevevij.

11) **El-Džami' (Es-Sunen)**, Et-Tirmizij, Darul-fikr, Bejrut 1980 g.

12) **Es-Sunen**, Ebu Davud, štamparija Mustafa Halebi, Kairo 1982 g.

13) **Musned**, Imami Ahmed, Darul-fikr, Bejrut.

14) **Medžme'uz-zevaid**, El-Hejsemij, Darul kitabil arebij, Bejrut 1982 g.

15) **El-Futuhatul Ilahijje**, El-Adželi, štamparija Isa Halebi, Kairo.

16) **Meta tenfihur-ruhu fil-dženini**, dr. Šeref El-Kuda, Darul-furqan, Amman 1989 g.

17) **Et-tibun-Nebevijju vel 'ilmul-hadis**, dr. Mahmud En-Nejsemij, Eš-Šeriketul-muttehide lit-tevzi', Damask 1984.g.

18) **Halkul-insani bejnet-tibbi vel Kur'ani**, dr. Muhammed Alij El-Bar, Ed-darus-se'udijje, Džidda 1984 g.

المراجع

١- **الحديث النبوي الشريف**، د. شرف القضاة، دار الفرقان، عمان، ١٩٩١م.

٢- **جامع العلوم والحكم**، ابن رجب الحنبلي، مكتبة الرسالة الحديثة، عمان.

٣- **الهدى النبوي في الرقائق**، د. شرف القضاة، دار الفرقان، عمان، ١٩٨٨م.

٤- **شرح الأربعين النووية**، اللجنة المركزية لرعاية شؤون المساجد، عمان.

٥- **الوافي في شرح الأربعين النووية**، د. مصطفى البغا، مؤسسة علوم القرآن، دمشق-بيروت، ١٩٨٢م.

٦- **الترغيب والترهيب**، المنذري، المكتبة التجارية، القاهرة، ١٩٨٠م.

٧- **شرح الأربعين النووية**، عبد الوهاب أبو صفية، دار البشير، عمان، ١٩٨٨م.

٨- **في ظلال القرآن**، سيد قطب، دار إحياء التراث العربي، بيروت، ١٩٨٨م.

٩- **فتح الباري**، ابن حجر، دار المعرفة، بيروت.

١٠- **شرح صحيح مسلم**، النووي.

١١- **الجامع/ السنن**، الترمذي، دار الفكر، بيروت، ١٩٨٠م.

١٢- **السنن**، أبو داود، مطبعة مصطفى الحلبي، القاهرة، ١٩٨٢م.

١٣- **المسند، الإمام أحمد**، دار الفكر، بيروت.

١٤- **مجمع الزوائد**، الهيثمي، دار الكتاب العربي، بيروت، ١٩٨٢م.

١٥- **الفتوحات الإلهية**، العجلي، مطبعة عيسى الحلبي، القاهرة.

١٦- **متى تنفخ الروح في الجنين**، د. شرف القضاة، دار الفرقان، عمان، ١٩٨٨م.

١٧- **الطب النبوي والعلم الحديث**، د. محمود النسيمي، الشركة المتحدة للتوزيع، دمشق، ١٩٨٤م.

١٨- **خلق الإنسان بين الطب و القرآن**، د. محمد علي البار، الدار السعودية، جد، ١٩٨٤م.